

Sårbarhetsanalys av det värmländska näringslivet

Ansvarig verksamhet	Regional utveckling
Kontakt	Samuel Gök
Datum	2022-06-14
Diarienummer	RUN/220228
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

Innehåll

1 Inledning	4
2 Sårbarhet och stressfaktorer	6
2.1 Diversifiering	6
2.2 Modell för sårbarhet	7
2.2.2 Arbetsmarknad	8
2.2.3 Företagande	8
2.2.4 Beroende	8
3 Sårbarhet i Värmland.....	11
3.1 Viktiga utgångspunkter för det värmländska näringslivet.....	11
3.2 Näringslivets struktur	11
3.2.2 Socioekonomi	13
3.2.3 Arbetsmarknad	17
3.2.4 Företagande	17
3.2.5 Beroende	19
4. Sammanfattning och vägar ut ur sårbarhet.....	24
Bilaga 1: Sårbarhet i Kil.....	26
Bilaga 2: Sårbarhet i Eda.....	29
Bilaga 3: Sårbarhet i Torsby	32
Bilaga 4: Sårbarhet i Storfors	35
Bilaga 5: Sårbarhet på Hammarö	38
Bilaga 6: Sårbarhet i Munkfors	41
Bilaga 7: Sårbarhet i Forshaga.....	44
Bilaga 8: Sårbarhet i Grums	47
Bilaga 9: Sårbarhet i Årjäng.....	50
Bilaga 10: Sårbarhet i Sunne.....	53
Bilaga 11: Sårbarhet i Karlstad.....	56
Bilaga 12: Sårbarhet i Kristinehamn	59
Bilaga 13: Sårbarhet i Filipstad	62
Bilaga 14: Sårbarhet i Hagfors	65
Bilaga 15: Sårbarhet i Arvika	68
Bilaga 16: Sårbarhet i Säffle.....	71

1 Inledning

Värmlandsstrategins nya vision "Ett hållbart Värmland som förändrar världen" ställer höga krav på jämställdhet- och jämlikhet, kompetensförsörjning, infrastrukturell utveckling, miljö- och klimatanpassning. En viktig förutsättning för att nå denna vision är att stärka konkurrenskraften genom ett innovationsdrivet- och livskraftigt näringsliv. För att näringslivet ska anses vara innovationsdrivet och livskraftigt behövs bland annat en diversifiering som innebär en rik mångfald av olika branscher och där regionens sysselsatta är jämnt fördelade, till antal men också vad det gäller demografiska variabler som kön, ålder, inrikes/utrikes födda, utbildningsnivå, etcetera. Med ett diversifierat näringsliv blir Värmland en attraktiv plats att arbeta, leva och verka på, men också starkare inför framtida kriser.

Näringslivets sammansättning har varit avgörande för hur regioner har klarat sig genom modern tids senaste kriser. Exempelvis hade Värmland en stor nedgång i antalet förvärvsarbetare under 90-talskrisen bland annat på grund av länets starka fokus mot den tunga industrin som länge har dominerat stora delar av näringslivet. Länet hade även en lång återhämtningsperiod, jämfört med andra län, efter finanskrisen 2008–2009 på grund av en lägre branschbredd medan exempelvis Stockholms starka tyngdpunkt i tjänstenäringarna underlättade återhämtningen. Besöks- och mötesindustrin, har också påverkats kraftigt under den ännu pågående Covid-19 pandemin då både mötesindustrin samt gränshandeln vid norska gränsen mer eller mindre helt uteblivit.

Tidigare kriser visar att Värmland är sårbart för yttre påverkan. För att minska sårbarheten är det viktigt av att förstå och förhålla sig till de lokala avtryck som globala trender i världen för med sig till Värmland. Globala trender som urbanisering, globalisering, digitalisering, etcetera, innebär nya möjligheter för utveckling men också utmaningar i form av strategiska beslut kopplade till kompetensförsörjning, infrastruktur och omställning mot hållbara livs- och konsumtionsmönster.

Den urbana normen har länge pekat mot att 70 procent av världens befolkning kommer bo i städer år 2050 men urbaniseringstakten verkar ha avstannat de senaste åren. Nya mönster visar i stället att det är pendlingskommuner nära större städer som attraherar inflyttare. En bidragande orsak till det ökade intresset för pendlingskommuner, men också landsbygd, är ett alltmer distansoberoende arbetsliv som möjliggjorts tack vare **digitaliseringens utveckling**. För att öka en regions attraktivitet, och för att på så vis skapa förutsättningar för näringslivets kompetensförsörjning, är det därför viktigt att säkerställa en stabil digital infrastruktur.

En robust digital infrastruktur inom både landsbygd och stad är en viktig komponent i att uppfylla visionen i Värmlandsstrategin om en hållbar region som genom kunskap, kompetens och nya innovationer bidrar till att förändra världen. Däremot behöver utmaningar som en ökad digitalisering medför noga beaktas, exempelvis sker nu en så kallad **butiksdöd** till följd av ökad digitalisering som påverkar utvecklingen av detaljhandeln.

Digitaliseringens snabba utveckling behöver också mötas med en försiktighet som innebär att vi inte gör oss beroende av enskilda system där samhällsviktiga funktioner riskeras att slås ut utan kan fortsätta omfördela resurser effektivt samtidigt som digitaliseringens nya möjligheter tillvaratas. För att näringsliv och myndigheter ska fortsätta utvecklas behövs därför ett helhetsgrepp för att motverka **cyberattacker**. Några exempel är den som inträffade mot Coop juli 2021 och som resulterade i omedelbar stängning av butiker, samt **desinformationskampanjen** mot Socialtjänsten februari 2022 som felaktigt påstod att familjer och barn systematisk utsätts för övergrepp.

Den nya arbetsmarknaden och näringslivet ställer inte bara högre krav på digital infrastruktur och kompetens, utan går också mot en utveckling från industrituning produktion till att vara alltmer tjänste- och kunskapsintensiv. Det är därför viktigt att höja kompetensen inom en region på flera olika nivåer, både vad det gäller andelen högskoleutbildade och annan vidareutbildad arbetskraft för att på så sätt framtidssäkra framtidens arbetsmarknad och utveckla en hållbar kompetensförsörjning. För att lyckas med detta behöver fler unga studera vidare efter gymnasiet, särskilt unga män som idag är underrepresenterade jämfört med kvinnor vad det gäller att läsa vidare på högskolenivå. **Utbildning** hjälper också till att minska platsers sårbarhet genom att det skapar en attraktionskraft och incitament för företag att etablera sig, vilket i sin tur ger spinn-off effekter såsom ökad inflyttning. Utbildning är också en av flera vägar framåt för att nå en jämställd arbetsmarknad som har fördelar att vinna på att könen är mer jämnt fördelade mellan de olika branscherna. I en kartläggning gjord av Almi visar

statistiken att företag med jämställda styrelsegrupper och mångfald utgör så lite som 15 procent. Generellt sett har dessa däremot både högre lönsamhet och omsättning, oavsett bransch.

Det gröna omställningsarbetet har de senaste åren fått ett uppsving som inneburit både framsteg i omställningen och nya utmaningar. Transportbranschen minskade sina utsläpp 2019–2020 med 30 procent och fler företag uttrycker en vilja att ställa om till en cirkulär ekonomi med CO² neutrala produktionskedjor. Enligt Svenskt Näringsliv avser 4 av 10 värmländska företag investera i gröna energikällor de kommande åren, däremot har utvecklingen under 2021 och 2022 med upprepande nya elprisrekord väckt en osäkerhet huruvida energikapaciteten ska framtidsäkras i länet. En följd effekt kan bli att produktionsanläggningar förskjuts till länder med billigare priser och mindre miljövänliga metoder. Samtidigt har priset på drivmedel som bensin och diesel nått en historisk rekordnivå och i sviterna av Rysslands invasion av Ukraina februari 2022 väntas läget bli ännu mer ovisst och oförutsägbart med tanke på världssamfundets sanktioner. Detta riskerar att stagnera värmländska företag, i synnerhet de inom industri och transportsektorn.

Värmland har också stor potential för ett omfattande omställningsarbete i och med regionens attraktiva geografi. Det expansiva tillväxtområdet mellan Oslo och Stockholm gör järnvägsplanen *Oslo-Sthlm 2:55* avgörande, precis som den stora potentialen av framtida gods- och persontrafik genom sjöfart via Väneren och Göta älv. Här finns mycket potential för ett hållbart och innovativt näringsliv att växa fram som sammanlänkar flera regioner, desto mer viktigt att Värmland kraftsamlar, och samordnar omställningsarbetet inom infrastruktur- och transport på hållbart sätt som både gynnar klimatet och näringslivet.

Instabila väderförhållanden är en trend som påminner samhället att **klimatomställningen** inte kan vänta till senare. Natur och näringsliv blir alltmer lidande på grund av klimatförändringarna, vilket översvämningen i Arvika år 2000 visade, liksom skogs- och jordbruksnäringen som utsattes för påfrestningar under torkan 2018.

Ovanstående trender visar att Värmland är sårbart i många avseenden och att visionen om ett hållbart Värmland som förändrar världen är under ständigt hot från yttre påverkan. Detta ställer höga krav på konstant underhåll av de faktorer som är väsentliga för att realisera visionen och att inre krafter koordineras för att bygga upp en motståndskraft som leder till en robust och adaptiv region. För att stärka den värmländska motståndskraften mot framtida kriser och för en omställning mot ett hållbart Värmland, är det viktigt att få en förståelse för de faktorer som idag påverkar den värmländska sårbarheten samt strategier som kan vara avgörande för en snabb återhämtning vid en eventuell kris. Den här analysen är därför utformad enligt följande steg:

Denna analys kommer att fokusera på näringslivet och de faktorer som är avgörande för att förstå om Värmland har en stabil motståndskraft eller riskerar att bygga upp en sårbarhet inför framtida kriser. För detta krävs en nulägesanalys på hur sårbarheten i det värmländska näringslivet ser ut idag gällande påverkansfaktorer för sårbarhet. Avsikten med en värmländsk sårbarhetsanalys är sedan att skapa underlag för beslutsfattare att hantera sårbarheten för ett starkare Värmland med högre handlingsberedskap inför framtiden.

Källor: Region Värmland, Länsstyrelsen Stockholm, Kairos Future, WSP, SVD, SVT, Regeringen, Almi, SCB, Svenskt Näringsliv.

2 Sårbarhet och stressfaktorer

Ordet 'sårbarhet' kommer i denna analys att ta utgångspunkt ur det engelska begreppet *resilience*, på svenska resiliens, vilket avser förmågan att klara förändringar och fortsätta utvecklas¹. I denna analys är regioners/lokalsamhällets förmåga att motstå kriser utan att det leder till kraftigt kortsiktiga eller långvariga effekter som ökad arbetslöshet och stagnering av näringslivet som är i fokus.

Stressfaktorer är förutsättningarna en plats är beroende av för att fortsätta utvecklas i en positiv riktning, det som bygger upp en resiliens. Dessa inkluderar socioekonomiska, arbetsmarknadsmässiga, beroendemässiga och företagsmässiga stressfaktorer som sysselsättning, arbetslöshet, utbildningsnivå, fördelning av förvärvsarbetare inom privat/offentlig sektor, arbetspendling, beroendet av enskilda branscher och företag, samt det lokala företagandets omfattning och företagsklimat.

Otillräckligt underhåll av dessa faktorer ökar sårbarheten, vilket ökar sannolikheten vid en kris att utsätta det ekonomiska systemet för kraftiga påfrestningar med konsekvenser i form av nedläggningar, varsel, omlokaliseringar av viktiga företag, arbetslöshet med mera. Krisens effekt kan bestå av tillfälligt enskilda företeelser men också angripa det ekonomiska systemet i en serie av återkommande vågor. Det senare scenariot är något som är vanligt om effekterna är så starka att de börjar påverka underleverantörskedjor vilket kan vara fallet med en nedläggning av ett stort företag. Vissa risker och stressfaktorer är platsspecifika, som till exempel den norska gränshandeln, andra kan vara kombinationer av interna/externa risker och stressfaktorer som ökar en regions sårbarhet inför en kris.

2.1 Diversifiering

Historien har visat att kriser ofta är branschspecifika och kan drabba regioner som länge har åtnjutit god tillväxt och sysselsättning och kan i de mest extrema fall även vända deras styrkor till en sårbarhet. Till exempel hade Detroit i USA länge specialanpassat näringslivet kring fordonsindustrin, vilket i flera årtionden bidrog till en stark sysselsättning och tillväxt. Däremot bidrog den ökade konkurrensen på världsmarknaden att Detroit tappade konkurrens till den extrema nivån att staden gick i konkurs 2013. Detroit demonstrerar sårbarheten av att ha en hög sysselsättning lokaliserad till ett fåtal branscher med ett fåtal dominerande företag vilket leder till ett beroende som snabbt kan rubbas av förändringar på den globala arenan.

Detroit visar på varför det är viktigt att bygga upp resiliens genom att eftersträva ett diversifierat näringsliv med sysselsatta jämnt fördelade mellan olika branscher. Detta underlättar vid kriser då effekterna tunnas ut mellan branscherna som tillsammans har bättre förutsättningar att bära upp förlusterna och en snabb återhämtning. Dessutom stimulerar ett diversifierat näringsliv innovationsklimatet då en mångfald av kompetenser genererar nya affärsidéer, vilket i händelse av kris som drabbar en specifik bransch eller företag, snabbt kan omlokalisera resurser till andra branscher eller företag. Långsiktigt ökar detta attraktionskraften, vilket fungerar förebyggande mot andra stressfaktorer och minskar sårbarheten.

Diversifiering behöver dock inte innebära att en region inte kan anpassa sig efter styrkor, tvärtom. Att kraftsamla där det finns specialistkompetens ger möjligheter för vidareutveckling vilket i sin tur skapar värdefulla synergier och genererar nya utvecklingsmöjligheter. Detta är något som betonas inom Smart Specialisering. Begreppet "smart specialisering" introducerades av EU-kommissionen i samband med regionalfondsprogrammen 2014–2020. Det är både en strategi och en metod för regional utveckling med syfte att öka regioners ekonomiska konkurrenskraft, säkra arbetstillfällen på sikt och hantera framtida samhällsutmaningar. Även om smart specialisering fokuserar på det namnet indikerar, specialisering av befintliga styrkor, ska det betonas att strategin inte motverkar en diversifiering utan snarare jobbar med diversifiering från ett 'inifrån perspektiv'. För mer fördjupande information om Värmlands arbete med smarta specialisering hänvisas läsare till rapporten "Sex år

¹ Nordregio (Giacometti och Teräs 2019), "Strengthening economic and social resilience: An explanatory in-depth study in the Nordic countries"

med smart specialisering i Värmland 2015–2020”² och ”Värmlands forsknings- och innovationsstrategi för hållbar smart specialisering 2022–2028”³.

Återhämtning av en kris kan ta sig uttryck på två sätt. Ett sätt är en återvändning till ett före-kristillstånd där en region bibehåller samma näringslivsstrukturer efter organisatoriska omstruktureringar. Ett annat sätt innebär en anpassning till det nya normala läget, med mer fundamentala omstruktureringar, vilket kan öppna upp för nya sektorer och branscher. Detta innebär en utveckling som stärker en regions näringsliv, anpassad efter trender och förändringar i världen. Därav är det andra alternativet att föredra för att framtidssäkra en resiliens inför framtida kriser.

Till skillnad från Detroit lyckades Rogaland fylke i Norge anamma det senare alternativet efter krisen 2013–2014 som kraftigt påverkade regionens gas- och oljeindustri. Längre var regionens identitet som oljecentrum i Norge den huvudsakliga attraktionskraften för arbetsinflyttningen. Krisen drev sedan på en omvandling som innebar nya möjligheter för Rogaland. Genom att bygga vidare på sina befintliga styrkor och vända dessa till sin fördel började Rogaland orientera sina företag mer mot grön energi och klimatomställning. Exempelen med Rogaland och Detroit belyser skillnaden mellan att lyckas vända nya globala trender till sin fördel genom att utveckla sina befintliga styrkor kontra att återgå till ett före-kristillstånd med bibehållna strukturer men med minskad marknadsandel. Viktiga faktorer som bidrar till att omvandla strukturer inom näringslivet efter en kris är bland annat; förutsättningar för entreprenörskap, politisk vilja, innovationskapacitet, humant och finansiellt kapital.

Avslutningsvis, för att minska sårbarheten räcker det inte med ett diversifierat näringsliv utan det kräver ett angreppssätt som tar hänsyn strukturen i den rådande arbetsmarknaden samt socioekonomiska faktorer som demografi, utbildning, kön och de normer som påverkar individers val. Detta kräver sociala insatser från beslutsfattare och näringsliv som förstärker individens handlingskraft genom att exempelvis tillhandahålla matchande konkurrenskraftiga utbildningar, bryta könssegregerade normer och möjliggöra plattformar för nätverk och arbetspendling. En gemensam målbild mellan det offentliga och det privata kan öka tilliten från medborgarna och stärka känslan av sammanhållning och gemenskap, vilket har visat sig vara en viktig aspekt i att kunna tackla chockvågor och kriser. Men det är också viktigt att påpeka att en sammanhållen och för enig bransch också kan bli exkluderande, vilket i sin tur kan leda till att utomstående innovativa idéer förkastas för att de avviker från det traditionella. Detta kan orsaka att näringsliv stagnerar och tappar nya innovativa tillväxtpotentialer som kan innebära att näringslivet står sig mindre förberett inför en framtida kris. Detta har framför allt varit ett problem inom landsbygder där det har funnits motvilja att släppa fasta strukturer inom primärproduktionen⁶. Nya attityder i vår globala värld präglas av ett starkt kundfokus, det vill säga att till exempel ha en grön produktionskedja vid framställning av produkter och råvaror. Därför är det viktigt att landsbygd och stad har en god samverkan för att utbyta kunskap om marknad, trender, metoder samt resultat/effekter.

2.2 Modell för sårbarhet

Denna analys kommer att kartlägga flera stressfaktorer för att ge en övergripande bild av hur Värmland, och hur de värmländska kommunerna som kan läsas i bilagorna, ligger till sårbarhetsmässigt. Flera av dessa stressfaktorer har redan nämnts i detta kapitel och har avgränsats, samt tematiserats utifrån nedanstående modell:

Sårbarhet			
Socioekonomi • Sysselsättning • Arbetslöshet • Utbildning	Arbetsmarknad • Pendling • Sektor • Branschbredd	Företagande • Privata arbetsställen • Nyföretagsamhet • Företagsklimat	Beroende • Beroende av enskilda branscher • Beroende av enskilda företag

² Region Värmland (2020), ”Sex år med smart specialisering i Värmland 2015 – 2020”

³ Region Värmland (2022), ”Värmlands forsknings- och innovationsstrategi för hållbar smart specialisering”

2.2.1 Socioekonomi

En viktig del i att mäta sårbarhet i en region är att kartlägga den socioekonomiska strukturen, vilken anger förutsättningarna för näringslivet. *Sysselsättningen* anger hur stor andel av befolkningen som försörjer sig själv, medan *arbetslösheten* anger hur stor andel av befolkningen som är utan arbete, det vill säga är en outnyttjad resurs. En hög arbetslöshet kan indikera att det finns för få arbetsplatser i en kommun, vilket är en sårbar situation som kan förvärras om kommunen domineras av ett fåtal företag. Hög sysselsättningsgrad i kombination med låg arbetslöshet kan ge en indikation på ett näringsliv med en stabil tillväxt.

En annan faktor som ofta samverkar med både sysselsättning och arbetslöshet är *utbildning*. Yrkes- och högskoleutbildning är ofta nyckeln in i arbetsmarknaden, en stark konkurrensfaktor som även underlättar omlokalisering av anställda när företag tvingas lägga ner eller varslar. En region med en hög andel utbildade är dessutom en stark attraktionskraft för nyetableringar. Utbildning är således en viktig faktor i ett långsiktigt perspektiv för en region i utvecklings- och omställningsarbetet. I denna analys är det andelen eftergymnasialt utbildade som kommer mätas.

2.2.2 Arbetsmarknad

En robust arbetsmarknad är avgörande för att mildra effekterna av en kris och minska näringslivets sårbarhet. En viktig faktor att kartlägga är andelen *arbetspendlare* som visar hur regioner och kommuner är sammanlänkande i lokala arbetsmarknadsregioner. Det finns flera fördelar att vinna på mer sammanlänkade regioner. Effektiva kommunikationsstråk och infrastrukturell service som sträcker sig bortom de administrativa kommungränserna ökar möjligheten för individer att matcha individens kompetens med rätt arbetsgivare. Företag som har en hög spridning i form av arbetspendlare från andra kommuner bidrar till att mildra de negativa effekterna av en nedläggning, det vill säga effekten minskar när flera kommuner delar på belastningen i form av att arbetslösheten sprids ut, vilket underlättar återhämtning⁴. Sårbarheten förflyttas således utanför kommun- och länsgränserna.

En annan faktor som är relaterad till sammansättningen av arbetsmarknaden är fördelningen av sysselsatta inom *offentlig och privat sektor*. Privat sektor är kraftigt könssegregerad där män dominerar och utnyttjar inte all kompetens som finns på arbetsmarknaden. Privat sektor har traditionellt under historien drabbats hårdast av kriser initialt och kan alltså förvarna om vilka samhällsgrupper som är mest utsatta vid kris. Detta innebär inte att offentlig sektor är immun mot kriser. Arbetstillfällena inom offentlig sektor är starkt bundna till hur det privata näringslivet lyckas skapa arbetstillfällena och skatteunderlag, vilket i sin tur ökar efterfrågan på välfärdsservice inom offentlig sektor⁵. Ytterligare en faktor att ta hänsyn till kopplat till arbetsmarknaden är *branschbredd*, vilken visar på mångfalden inom en regions näringsliv. Branschbredden är en viktig förutsättning för att minska sårbarheten inför branschspecifika kriser. Företag inom en region är också många gånger beroende av varandra då större företag bidrar till efterfrågan på företagstjänster och serviceföretag, samt har ett nära beroendeförhållande till underleverantörer. Dessutom bidrar en hög branschbredd till att stimulera utbytet av kunskap och kompetens mellan företag vilket ökar innovationsklimatet och är en attraktionskraft för nyetableringar.

2.2.3 Företagande

För att förstå en regions sårbarhet behövs en kartläggning av det lokala företagandets omfattning, bestående av tre indikatorer: *privata arbetsställen per 1 000 invånare*, *nyföretagandet (nyföretagsamma) per 1 000 invånare*, och den samlade bedömningen av det *lokala företagsklimatet*. Tillsammans visar indikatorerna på förmågan till förnyelse av näringslivet genom att den entreprenöriella nivån mäts. En hög andel privata arbetsgivare och en god tillväxttakt av nystartade företag tillsammans med ett bra företagsklimat ökar innovationen, vilket i sin tur minskar sårbarheten och underlättar för en snabbare omställning vid kris. Dessutom visar indikatorn *företagsklimat* attityder mot företagande och denna kan därför vara ett bra mått för offentlig sektor kopplat till utvecklingsinsatser för att stimulera näringslivet.

2.2.4 Beroende

En avgörande faktor för att mäta en regions sårbarhet är *beroendet* av enskilda branscher eller

⁴ Tillväxtverket och Svenskt Näringslivs (2016), "Sårbara kommuner 2016"

⁵ Tillväxtverket och Svenskt Näringslivs (2022), "Kommuners sårbarhet vid företagsnedläggningar"

företag. Detta mäts med hjälp av två indikatorer: andelen *sysselsatta per bransch*, och *hur många företag som krävs för att nå halva lönesumman inom det privata näringslivet*. Andelen sysselsatta per bransch kartlägger förvärvsarbetarnas koncentration till antalet branscher, det vill säga hur diversifierat näringslivet är. En jämn fördelning av förvärvsarbetare bland branscher tyder på starkare motståndskraft då en branschspecifik kris inte drabbar lika stor del av näringslivet totalt.

Den andra faktorn mäter beroendet av enskilda företag; ju färre företag som krävs för att nå halva lönesumman desto större beroende och högre sårbarhet. En kommun befinner sig i en sårbar situation om en hög andel av förvärvsarbetarna är koncentrerade till ett enskilt företag, vilket får stora konsekvenser vid en eventuell nedläggning.

Som en fördjupad analys kopplat till beroendet av enskilda branscher och företag inkluderar den här analysen även de fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet, och de 10 viktigaste företagen i regionen, och i respektive värmländsk kommun. Med viktigaste avses de branschgrupper och företag med högst lönesumma. Formatet sammanfattas enligt följande tabeller⁶:

Tabell 1 – modell för de fem viktigaste branschgrupperna

Bransch-grupp 1	Andel lönesumma 2	Andel anställda 3	Antal sysselsatta 4	Antal arbetsställen 5	Andel kvinnor 6	Andel utrikesfödda 7	Högskole- utbildade 8	Median- ålder 9	Vanligaste yrket 10

¹ Avser en branschgrupp som har grupperats utifrån 5-siffriga SNI-koder över 49 branschgrupper utifrån raps (regionalt analys- och prognosverktyg, Tillväxtverket).

² Avser branschgruppens totala andel av lönesumman inom det privata näringslivet.

³ Avser hur stor procentuell andel branschgruppens anställda utgör av dagbefolkningen⁷ som jobbar inom det privata näringslivet.

⁴ Avser antalet sysselsatta förvärvsarbetare inom branschgruppen.

⁵ Avser antalet arbetsställen som är verksamma inom branschgruppen.

⁶ Avser branschgruppens procentuella andel av kvinnor bland de anställda.

⁷ Avser branschgruppens procentuella andel av utrikesfödda bland de anställda.

⁸ Avser branschgruppens procentuella andel av de anställda med en eftergymnasial utbildning. Eftergymnasial utbildning i detta sammanhang inkluderar samtliga personer som har studerat en utbildning som sträcker sig högre än gymnasiet.

⁹ Avser medianåldern bland de anställda inom branschgruppen. Medianåldern används i detta sammanhang före medelvärde för att undvika att extremfall påverkar värdet.

¹⁰ Avser det vanligaste yrket inom branschgruppen enligt SSYK2012.

Tabell 2 – modell för de 10 viktigaste företagen⁸

Antal anställda	Andel lönesumma 1	Andel anställda 2	Andel lokalt anställda 3	Medelvärde- ålder 4	Andel Kvinnor 5	Högskole- utbildade 6	Bransch 7	Ägarskap 8

¹ Avser företagets procentuella andel inom det privata näringslivet.

² Avser hur procentuell andel företagets anställda utgör av dagbefolkningen som jobbar inom det privata näringslivet.

³ Avser hur stor procentuell andel av företagets anställda som både bor och arbetar i den kommunen som företaget är verksam i. Denna variabel säger alltså också något om hur stor andel av de anställda som är inpendlare.

⁴ Avser medelvärdet på åldern bland företagets anställda.

⁵ Avser företagets procentuella andel av kvinnor bland de anställda, och ger således en könsfördelning.

⁶ Avser företagets procentuella andel av de anställda med en eftergymnasial utbildning. Eftergymnasial utbildning i detta sammanhang inkluderar samtliga personer som har studerat en utbildning som sträcker sig högre än gymnasiet.

⁷ Avser vilken bransch företaget är verksam inom.

⁸ Avser vilket land företagets ägarskap är lokaliserat till.

⁶ Utträknigen av tabellerna sker genom en sammanslagning av variabler från STATIV och LISA databaserna (SCB). Socioekonomiska variabler är tagna från STATIV medan lönesummor och uppgifter om företagen/arbetsställena är tagna från LISA. Lönesummorna är beräknade efter första, andra, och tredje förvärvsinkomstkälla.

⁷ Dagbefolkning avser förvärvsarbetande som redovisas efter arbetsställets geografiska belägenhet oberoende av var de är folkbokförda, och kan alltså inkludera arbetspendlare över kommun och länsgränser (Tillväxtverket, 2021)

⁸ I de fall där ett företag har fler än ett arbetsställe i samma kommun har samtliga slagits ihop.

Specifika arbetsställen inom ett företag är vad som avses med företagsmodellen i tabell 2, men i de fall där vi vet att företaget har fler än ett arbetsställe i samma kommun kommer dessa att slås ihop. Övriga delar i koncernen utanför kommunen exkluderas för att undvika en överskattning.

Modellen sätter branscherna och företagen i ett sammanhang som återkopplar till flera stressfaktorer, exempelvis förvärvsarbetarnas utbildningsnivå och spridning inom olika branscher. Dessutom ger modellen värdefull insikt om framtida kompetensförsörjningsbehov genom demografiska faktorer som anställdas könsfördelning, ålder samt hur stor andel utrikesfödda inom personalstyrkan. Att analysera *ägarskap* ger en också en uppfattning om maktstrukturen som påverkar företaget. En styrelseledning från ett moderbolag utomlands kan till exempel besluta om omlokalisering av hela eller vissa delar av företaget till en annan plats med billigare produktionskostnader. Detta betonar vikten av att kommunen tar tillvara den kunskapsöverföring som företagets närvaro kan medföra.

Sammanfattningsvis, även om det räcker med få företag för att nå 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet innebär inte det att en kommun måste vara sårbar. Hög utpendling, diversifierad branschammansättning, och ett starkt företagande kan kompensera för beroendet av enskilda företag och minska på sårbarheten.

Analysen mäter de ovannämnda stressfaktorerna enligt 2019 års data, då det är detta senaste året som det finns tillgänglig statistik för samtliga. På det här sättet blir bilden också mer rättvis, med tanke på att Covid-19 pandemins effekter har lämnat kraftigt och ojämnt avtryck på flera av stressfaktorerna. Det ska dock nämnas att data för senare år inom flera stressfaktorer finns tillgängliga.

3 Sårbarhet i Värmland

3.1 Viktiga utgångspunkter för det värmländska näringslivet

De senaste 60 åren har Värmlands befolkning både ökat och minskat något i olika perioder men har generellt hållit sig stabilt inom ett spann på 270 000 – 280 000 invånare. År 2019 uppmättes en siffra på 282 414 invånare, medan den högsta siffran historiskt uppmätts år 1965 med 291 074 invånare, och som lägst 272 736 år 2011. Sedan 2011 har befolkningen sett en stadig ökning vilket kulminerade år 2015/2016 med en kraftig inflyttning av nyanlända under flyktingkrisen. Siffrorna skiljer sig dock markant inom länet med en ojämn fördelning där vissa kommuner ökar medan andra minskar. Länet har en dagbefolkning på 129 508 personer, varav 49 procent kvinnor och 51 procent män, där 12 procent av dessa är utrikesfödda. Till dagbefolkningen räknas de som arbetar i Värmland, men som kan bo utanför regionen.

Viktigt att ha i åtanke är att befolkningsökningen inte beror på ett positivt födelsenetto⁹ eller inrikes flyttningsnetto¹⁰, utan är ett resultat av ett positivt utrikesflyttnetto¹¹. Befolkningsökningen är alltså ett resultat av ett högt mottagande av en invandrad befolkning. Denna grupp beskrivs som Värmlands arbetskraftsreserv inför framtiden¹², och i takt med att SCB:s befolkningsframskrivningar pekar på att utrikesinflyttningen kommer minska är det viktigt att migranter kommer i arbete snabbare än vad de gör idag. Den ännu pågående Covid-19 pandemin har begränsat rörelsemönstret för människor i världen, vilket också ställer högre krav på Värmland att jobba aktivt här och nu med den befintliga arbetskraften.

En annan utmaning i Värmland är också att få unga att stanna i Värmland efter studierna vilket är en förutsättning för att inte försämra en redan stor, och inom överskådlig framtid ökande, försörjningsbörda för den arbetsföra befolkningen.¹³ Detta är en utmaning som hela Sverige har, dock har Värmland en högre genomsnittsålder än riket¹⁴. Värmland står alltså inför stora utmaningar med att möta det framtida kompetensförsörjningsbehovet som är i stort behov av kunskapsintensiv arbetskraft.

Med kunskapsintensiv arbetskraft avses andelen personer i åldern 25–44 år med en eftergymnasial utbildning, en åldersgrupp som har en bra bit kvar till pensionsåldern och som har högre konkurrenskraft på arbetsmarknaden genom sin utbildning. Demografi och utbildning är två stressfaktorer som samverkar inom kompetensförsörjningsfrågan där Värmland ligger en bra bit under riksgenomsnittet. År 2019 hade 50 procent av kvinnorna och 31 procent av männen i Värmland i åldern 25–44 år en eftergymnasial utbildning. För riket var samma siffra 56 procent för kvinnorna, och 41 procent för männen¹⁵.

3.2 Näringslivets struktur

Ett av länets viktigaste verktyg för att nå visionen om ett hållbart Värmland som förändrar världen är ett livskraftigt- och innovationsdrivet näringsliv. Näringslivet i Värmland har haft en bra utveckling med god lönsamhet och förädlingsvärde de senaste åren.

⁹ Födelsenettot (överskott och underskott) är differensen mellan antal levande födda och antal döda under året (SCB).

¹⁰ Antalet inrikes inflyttande personer minus antalet inrikes utflyttade personer dividerat med antal i befolkningen under året (SCB).

¹¹ Antalet immigrerade personer minus antalet emigrerade personer dividerat med antal i befolkningen under året. Källa: SCB

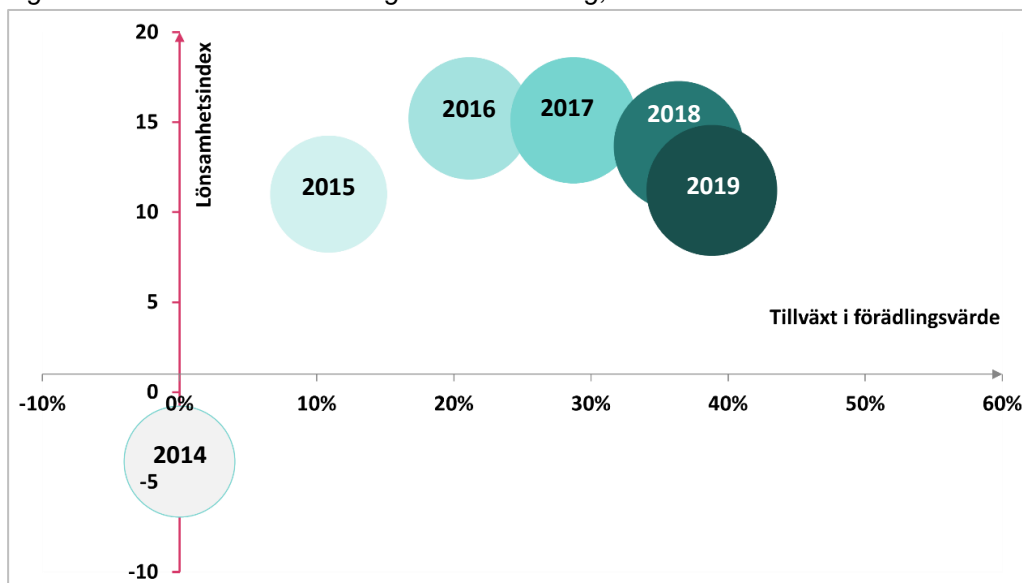
¹² Region Värmland (2020), "Den värmländska kompetensförsörjningen"

¹³ Statistiska centralbyrån

¹⁴ Regionfakta Värmland (2021), "Folkmängd 2020-12-31 i Värmlands län jämfört med riket"

¹⁵ Statistiska centralbyrån

Figur 1 – Det värmländska näringslivets utveckling, 2014 - 2019

Källa: Dun & Bradstreet, 2020

Dominerande branscher som länge har bidragit till den goda lönsamheten har varit de inom stål/metall, papper/massa och verkstad. Omställningen har däremot på senare år sett en trend av att dessa branscher minskat i antal företag och anställda på grund av långvarig rationalisering och automatisering. Dock står dessa branscher än idag för hög lönsamhetsutveckling.

Ovannämnda branscher är ofta verksamma inom stora och medelstora företag. En positiv effekt av rationaliseringen/automatiseringen inom dessa branscher är dels ett ökat behov av nya tjänster, dels hög investeringskapacitet för forskning och utveckling. Detta i sin tur leder till nya affärsidéer som är en pådrivande kraft för uppstarten av nya företag, men också en motor för ökad lönsamhet för befintliga små företag inom företagstjänster och företagsservice¹⁶.

Mellan år 2001 och år 2019 har små arbetsställen i Värmland ökat från 1 707 arbetsställen till 1 911 arbetsställen, en procentuell ökning med 12 procent. Antalet medelstora arbetsställen ökade från 359 arbetsställen år 2001 till 414 arbetsställen år 2019, en ökning med 15,3 procent vilket är en positiv utveckling¹⁷.

En viktig tillväxtfaktor för regionen är specialiseringen inom skoglig bioekonomi. Värmland är ett av de län som har högst tillväxt när det gäller förädling av skogen. Förutom att vara en bransch med potential till att bidra till klimatomställningen och minskade utsläpp av koldioxid och koldioxidekvivalenter bidrar den även till att öka länets attraktionskraft.

När det kommer till handeln har Värmland precis som riket haft ett positivt handelsöverskott tack vare en mycket högre export än import. Detta har varit en viktig grundsten bakom det goda välståndet i länet. Även om Värmland hade ett handelsnetto på strax över 13 miljarder år 2019 visar de fem senaste åren en negativ utveckling av handelsnettot, delvis på grund av ökad import. Bara mellan 2016 och 2019 sjönk handelsnettot från 17 miljarder till drygt 13 miljarder, en minskning med 23 procent. Sammantaget finns det både positiva, liksom negativa trender kopplat till det värmländska näringslivet. Utvecklingen i länets näringsliv, samt sårbarhet för kris, kan mätas i värden på stressfaktorerna, vilket gör det viktigt att belysa nuläget på dessa.

¹⁶ Region Värmland (2020), "Dialog Värmland"

¹⁷ Regionfakta Värmland (2022), "Arbetsställen efter antal anställda"

3.2.2 Socioekonomi

Tabell 3 nedan ger en överblick över socioekonomiska stressfaktorer för länet.

Tabell 3 – sysselsatta, arbetslösa, och högskoleutbildade, 2019

Kommun	Andel sysselsatta 1	Andel arbetslösa 2	Andel högskoleutbildade 3
Kil	81,6	5,2	29,7
Eda	66,6	5,7	17,9
Torsby	78,7	4,8	22,1
Storfors	77,7	7,9	20,1
Hammarö	85,8	3,9	46,1
Munkfors	75,6	8,5	18,4
Forshaga	80,7	6,9	28,2
Grums	77,7	7,4	19,9
Årjäng	70	5,2	18,7
Sunne	80,8	4,6	26,5
Karlstad	78,6	6,8	44,4
Kristinehamn	75,2	8,5	28,7
Filipstad	72,1	11,0	17,7
Hagfors	77,6	6,8	19,6
Arvika	78,6	4,9	27,9
Säffle	75,7	10,8	24,0
Länet	77,9	6,7	32,0
Riket	79,3	6,9	39,2

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

¹ Procentuell andel av befolkningen 20–64 år som hade avlönat minst en timme per vecka under november månad det aktuella året. Statistiken avser nattbefolkning, dvs. alla förvärvsarbetande personer som bor i kommunen oavsett i vilken kommun man arbetar.

² Procentuell andel av den registerbaserade arbetskraften, 20–64 år, som är öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd (nattbefolkning).

³ Procentuell andel av invånare i åldern (nattbefolkning) 25-år och uppåt som har en eftergymnasial utbildning¹⁸.

Värmland har totalt en lägre andel sysselsatta än riket, med undantag för Kil, Sunne, Forshaga och Hammarö kommun som har högre andel sysselsatta än riksgenomsnittet. Eda och Årjäng är de kommuner som har lägst andel sysselsatta enligt tabellen. En viktig faktor att ta hänsyn till är att arbetspendlare till Norge påverkar statistiken av förvärvsarbetare kraftigt på värmländsk nivå, vilka inte finns med i tabellen ovan. Baserat på siffror från 2017 hade Värmland totalt 4 217 arbetspendlare till Norge¹⁹ (varav 3 104 män och 1 113 kvinnor). Däremot var endast 929 (653 män och 276 kvinnor) arbetspendlare registrerade som förvärvsarbetare enligt registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). För Eda och Årjäng som har en hög andel arbetspendlare till Norge innebär detta ett bortfall av sysselsatta med 14 procent. Inkluderas arbetspendlarna i statistiken närmar sig Värmland troligtvis ett riksgenomsnitt i andel sysselsatta. Arbetspendlingen till Norge har dock minskat på senare år²⁰, och har i kölvattnet av Covid-19 pandemin hamnat högt på den politiska agendan med allt fler röster som ser behovet av att stärka samarbetet mellan de nordiska länderna. Djupintervjuer med personer och verksamheter i gränsregionerna finns skildrade i en färsk Norgerapport: "Gränslösa möjligheter" med fokus på pandemiförändringar kring gränsen som exempelvis den ökade arbetslösheten²¹.

Även om Värmland visar på en något lägre sysselsättningsgrad än riket så har länet positivt också en lägre andel arbetslösa än riket. Variationerna inom länet är däremot stora med kommuner som ligger både under och över riksgenomsnittet. Som nämnts tidigare går det att argumentera för ett samband mellan låg arbetslöshet och hög utbildningsnivå. Till exempel har Hammarö kommun både den högsta andelen högskoleutbildade och den lägsta andelen arbetslösa, medan situationen är det omvända i Filipstad. Filipstad har också en stor andel av sina anställda inom tillverkning och utvinning (25

¹⁸ Nivåklassificeringen av utbildning är gjord enligt svensk utbildningsnomenklatur, SUN

¹⁹ Statistiska centralbyrån (2017), beställd gränsregional statistik

²⁰ Region Värmland (2017), "Norge – Sveriges viktigaste grannland"

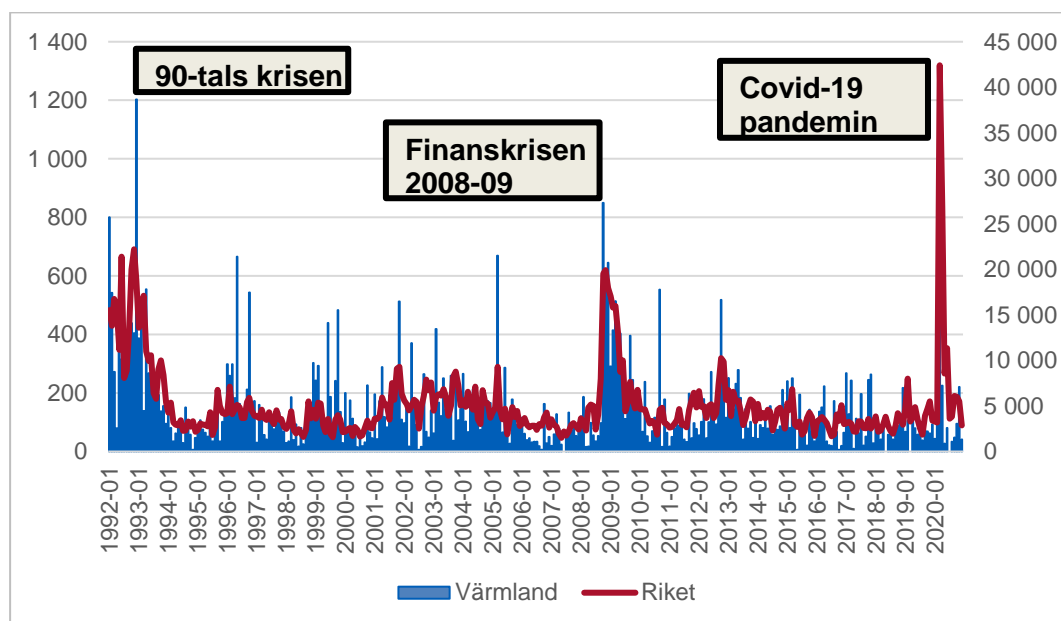
²¹ Region Värmland (2022), "Gränslösa möjligheter"

procent²²), en bransch som det slog hårt mot under finanskrisen och som fortfarande inte återhämtat sig²³. En ytterligare förklaring till Filipstads arbetslöshetssiffror kan också ligga i det höga asylmottagandet vid flyktingkrisen år 2015/2016, alltså en hög andel utrikesfödda som är den grupp i samhället som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

Utbildning är dessutom en konkurrensfaktor när det kommer till varsel som ger en indikation på hur arbetsmarknaden kommer utvecklas framöver genom potentiella uppsägningar²⁴. Grupper som historiskt har löpt störst risk för att drabbas av varsel är män, och yngre personer med låg utbildningsnivå, vilket påvisar väsentligheten med utbildning gällande sårbarhet.

Figur 2 nedan jämför antalet varslade personer i Värmland med riket från 90-talet till nutid, och framför allt är det tre krisperioder som sticker ut.

Figur 2 - Antal personer berörda av varsel om uppsägning i Värmland och Riket, 1992–2020

Källa: Arbetsförmedlingen

De krisperioderna som sticker ut mest är 90-talskrisen, finanskrisen 2008–09, och den ännu pågående Covid-19 pandemin. För Värmland noterades den största toppen i december 1992 då sammantaget 1 203 personer varslades i Värmland. Tittar vi på riket som helhet varslades flest antal personer under mars-2020, 42 415, för Värmland 724, när Covid-19 pandemin fick störst effekter på den svenska arbetsmarknaden. Detta är historiskt den högsta noteringen i svensk historia. En av flera möjliga förklaringar till att varför just 90-talskrisen sticker ut för Värmland kan bero på regionens branschstruktursammansättning. Länet är starkt exportberoende och har en stor tillverknings- och produktionsindustri som sträcker sig mellan många branscher (tillverkning och utvinning, jord- och skogsbruk, bygg, och energi). 90-talskrisen kännetecknas av att hushållens konsumtion sjönk kraftigt och exportindustrin utvecklades i en negativ riktning²⁵.

Sammantaget innebär Värmlands låga utbildningssiffror samt en omfattande omställning kopplat till digitalisering, klimat och så vidare svårigheter för näringslivet att rekrytera kompetens. Omställningen är också beroende av att det finns rätt förutsättningar både för näringsliv och invånare, till exempel genom en hållbar digital infrastruktur. Möjligheterna att kunna ta del av digitaliseringens möjligheter skiljer sig dock beroende på var i länet man befinner sig i.

²² Statistiska centralbyrån (2019), Arbetsstillfällen efter näringsgren

²³ Trygghetsfonden TSL (2020), Kvartalsrapport 2020:4

²⁴ Ekonomifakta (2021), "Varsel om uppsägning"

²⁵ Regionfakta Värmland (2020), "Förvärvsarbetande kvinnor och män efter bransch (SNI2007)"

Tabell 4 – Tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s (faktisk hastighet), 2020

Kommun	Glesbebyggt		Tätbebyggt		Totalt	
	Hushåll	Arbetsställen	Hushåll	Arbetsställen	Hushåll	Arbetsställen
Kil	69,9	80,6	69,0	71,4	69,2	75,4
Eda	52,8	59,6	67,7	69,4	62,5	63,3
Torsby	61,9	75,6	73,9	73,6	69,2	74,7
Storfors	52,8	58,4	69,7	66,1	64,0	61,7
Hammarö	75,6	86,3	93,8	89,6	93,2	89,4
Munkfors	81,6	80,7	72,6	74,4	74,2	76,5
Forshaga	34,9	41,7	64,3	66,9	60,8	58,9
Grums	72,5	79,0	75,9	73,9	75,3	76,5
Årjäng	68,3	79,1	77,1	74,9	73,4	77,6
Sunne	78,6	84,9	85,1	85,9	82,6	85,3
Karlstad	60,3	66,7	92,0	91,0	89,9	87,3
Kristinehamn	70,9	77,7	83,7	80,8	82,1	79,7
Filipstad	10,2	13,4	67,1	58,8	56,7	39,0
Hagfors	38,0	50,6	76,7	70,8	66,1	60,1
Arvika	69,9	76,4	81,6	77,5	78,7	77,0
Säffle	76,1	81,9	75,4	73,5	75,6	78,7
Länet	62,6	72,5	83,3	82,2	79,6	78,3
Riket	54,8	61,4	90,0	88,0	86,8	82,5

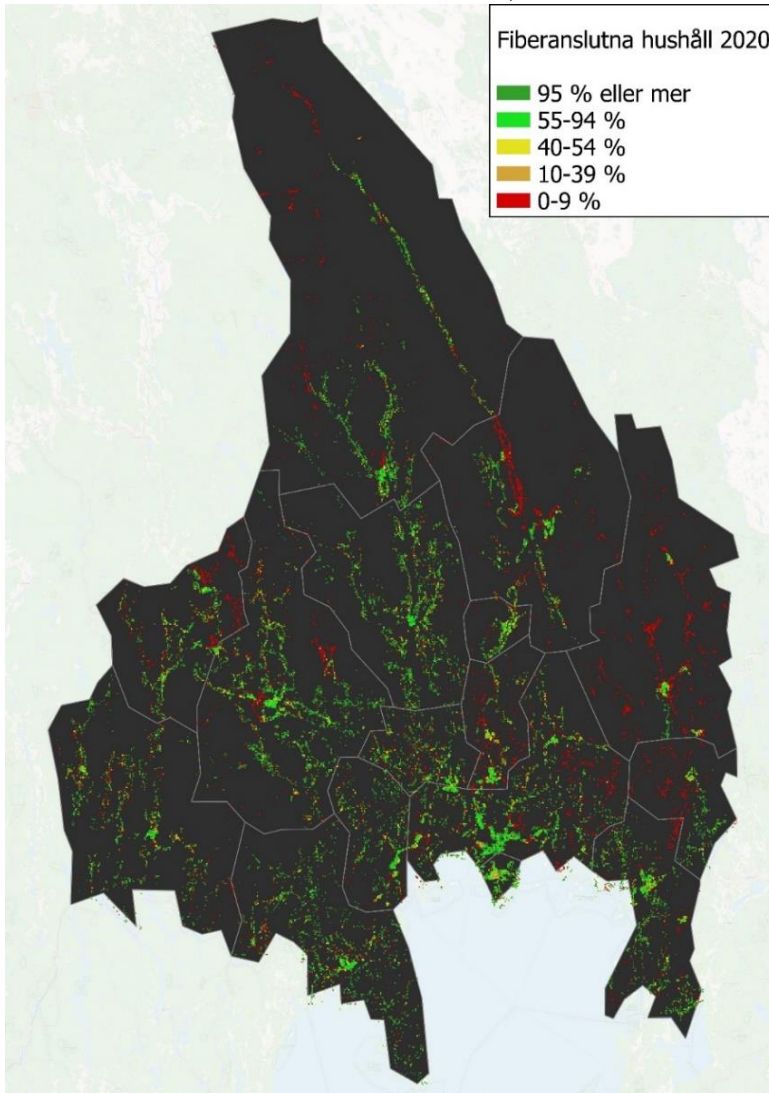
Källa: Post- och telestyrelsen, PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning²⁶

Totalt sett, både inom glesbebyggt och tätbebyggt område, har Värmland lägre tillgång till fast bredband om 100 Mbit/s än riksgenomsnittet och skillnaderna växer om vi ser till enbart tätbebyggt område. Dock råder det en stor variation inom länet och på flera håll har hushåll och arbetsställen i glesbygden större tillgång till fast bredband om 100 Mbit/s, som för exempelvis Kil, Munkfors, och Säffle.

Karta 1 nedan ger en kompletterande bild av nuläget gällande bredbands- och uppkopplingsfrågan från tabell 4 då spridningen visualiseras tydligare.

²⁶ Siffrorna avser efter kartläggningen 1 oktober 2020

Karta 1 – Fiberanslutna hushåll i Värmland, 2020

Källa: PTS, Mobiltäcknings- och bredbandskartläggning

Det finns en relativt hög andel röda rutor (fiberanslutning 0 – 9%) i framför allt östra Värmland (Hagfors, Filipstad och Storfors), samt norra Värmland (Torsby). Detta beror till stor del på att fiberutbyggnad i glesbebyggda områden är oerhört kostsamt och komplext.

Variationen inom länet vad det gäller möjligheter att tillgodogöra sig digitaliseringens möjligheter innebär en sårbarhet för länets konkurrenskraft. På lång sikt kan detta komma att stagnera näringslivsutvecklingen i kommunerna, då nyetableringar kan komma att förläggas till andra län på grund av otillräcklig digital infrastruktur.

Men det finns också möjligheter med en ökad digitalisering för ett län som Värmland som präglas av en hög andel invånare inom landsbygdsområden. Redan innan pandemin arbetade 33 procent av svenskarna åtminstone i viss mån på distans vilket många upplevde positivt. Möjligheten till hemarbete kommer med stor sannolikhet fortsätta vara en attraktiv arbetsfråga även efter Covid-19 pandemin²⁷. Detta skapar i förlängningen incitament för ökad inflyttning till landsbygdsområden då boendemiljön blir viktigare än tillgängligheten till arbetsplatsens fysiska placering. Fördelarna med detta är flera. Ökad lokal närvaro och rörelse i landsbygden innebär förbättrade förutsättningar för entreprenörskap och nyföretagande, vilket i sin tur bidrar till bättre infrastruktur, kommersiell service, attraktiva boendemiljöer och besöksmål, etcetera. Detta innebär också mer tid för människor att

²⁷ The Remote Lab (2021), "Kontor och Post Corona"

engagera sig lokalt i utvecklingsfrågor som exempelvis bidra till miljömässig hållbarhet eller minskad social distansering.

3.2.3 Arbetsmarknad

En viktig förutsättning för att stimulera den regionala ekonomin och näringslivet är en effektiv arbetsmarknad. Tabell 5 nedan ger en överblick över länets pendlingsmönster och visar fördelningen av arbetsplatser mellan offentlig och privat sektor, samt en överblick över länets branschbredd.

Tabell 5 – sektor, branschbredd och arbetspendling, 2019

Kommun	Personer som bor och arbetar i kommunen	Pendlar över kommungräns*	Andel anställda inom offentlig sektor	Branschbredd
Kil	41%	59%	40,6	0,15
Eda	76%	24%	30,9	0,14
Torsby	84%	16%	43,6	0,19
Storfors	41%	59%	40,9	0,06
Hammarö	27%	73%	42,6	0,15
Munkfors	71%	29%	38,1	0,07
Forshaga	40%	60%	54,6	0,11
Grums	54%	46%	29,2	0,12
Årjäng	88%	12%	28,3	0,18
Sunne	73%	27%	36,1	0,21
Karlstad	81%	19%	38,8	0,52
Kristinehamn	66%	34%	38,8	0,25
Filipstad	76%	24%	45,8	0,14
Hagfors	80%	20%	36,4	0,16
Arvika	80%	20%	39,7	0,28
Säffle	71%	29%	36,1	0,20
Länet	X	X	38,6	0,68
Riket	X	X	33,4	X

Källa: SCB

*Inkluderar inte arbetspendlingen till Norge.

Det finns flera viktiga parametrar att ha i åtanke vid tolkning av pendlingsciffror. Restid, infrastruktur och transportmöjligheter är alla viktiga parametrar. En kommun med en större centralort (som Karlstad kommun), kombinerat med effektiva kommunikationsstråk och ett diversifierat näringsliv (stor branschbredd och många arbetsställen), bidrar till en hög inpendling av arbetskraft. Karlstad har en hög inpendling från främst Hammarö kommun (utpendling på 73%), Forshaga (utpendling 60%) och Kil (utpendling 59%). Sårbarheten för dessa utpendlingskommuner minskar därför i och med närheten till Karlstad. Dessutom är en hög utpendling en effektiv kompensationsfaktor för kommuner som har en hög andel anställda inom offentlig sektor genom att det bidrar till ett stabilt inflöde av skatteunderlag från andra kommuners näringsliv.

Värmland har relativt goda kommunikationsstråk i öst-västlig riktning, men betydligt längre restider i nord-sydlig riktning. För Värmland är detta en sårbarhet som innebär att förvärvsarbetare på olika platser inte kan förflyttas lika effektivt mellan kommungränser, och arbetsgivare får ett mindre matchningsunderlag.

Merparten av Värmlands kommuner har en låg branschbredd. Det är vanligt med en låg branschbredd för inlandskommuner medan kustbaserade kommuner har bredare möjligheter för hamn- och logistikutveckling. Den låga branschbredden är att betrakta som en sårbarhet då en kris som slår mot en specifik bransch som ett län eller kommun har ett starkt fokus mot kan det leda till minskad efterfrågan på de varor och tjänster som den dominerande branschen tillhandahåller. Detta kan i sin tur leda till varsel och arbetslöshet.

3.2.4 Företagande

Tabell 6 nedan ger en överblick över tre indikatorer; privata arbetsställen per 1 000 invånare, nyföretagande (nyföretagsamma) per 1 000 invånare, och en samlad bedömningen av det lokala företagsklimatet.

Tabell 6 – privata arbetsställen, nyföretagsamhet, och lokalt företagsklimat, 2019

Kommun	Antal privata arbetsställen per 1 000 invånare 2019 1	Antal nyföretagsamma per 1 000 invånare 2019 2	Rank i bedömning av det lokala företagsklimatet 2019 3
Kil	31,5	9,6	43
Eda	32,7	9,1	209
Torsby	41,0	10,1	77
Storfors	25,9	7,3	155
Hammarö	22,3	9,6	241
Munkfors	23,5	8,2	51
Forshaga	20,1	5,7	148
Grums	26,4	7,7	39
Årjäng	37,7	7,2	161
Sunne	34,6	12,6	20
Karlstad	41,2	9,2	101
Kristinehamn	33,0	7,6	210
Filipstad	24,7	3,6	203
Hagfors	30,0	8,3	197
Arvika	29,9	8,2	181
Säffle	30,6	11,0	46
Länet	33,9	8,7	X
Riket	37,7	10,5	X

¹Antal privata arbetsställen per 1 000 invånare (minst en anställd) (Källa: SCB)

²Nyföretagsamhet²⁸ (Källa: UC AB)

³Lokalt företagsklimat, rankning, 2019 (Källa: Svenskt Näringsliv)

Värmland ligger under riksgenomsnittet gällande antal privata arbetsställen och nyföretagsamhet per 1 000 invånare. Antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare visar på förekomsten av företag som anställer, det vill säga jobbskapande. Indikatorn fungerar som ett mått på hur robust näringslivet i en region/kommun är²⁹. Här är det viktigt att ha i åtanke att flera faktorer kan påverka siffrorna. En faktor kan vara att kommunen har en lång tradition av företagande medan andra domineras av stora företag som sysselsätter stora andelar av en kommuns förvärvsarbetare. Siffrorna behöver även sättas i relation till geografi och arbetsmarknader, till exempel om en kommun har en hög utpendling till en annan kommun med ett rikt näringsliv. Så är det till exempel med Hammarö kommun och Forshaga, som har låga värden i tabellen men med hög utpendling till Karlstad. Torsby har en hög andel privata arbetsställen per 1 000 invånare. En del i förklaringen bakom det höga antalet privata arbetsgivare kan vara att invånarna skapar arbetstillfällena själva, då pendlingsalternativen till större tätorter är begränsade. Att Torsby delar gräns till Norge skapar också incitament för helt andra affärsidéer, till exempel inom besöksnäringen.

När det kommer till nyföretagsamma per 1 000 invånare säger det något om förmågan till förnyelse av kommunens näringsliv³⁰. Den ger en indikation på den entreprenöriella nivån och tillväxttakten av nya företag. Detta är viktigt för kommunens förmåga att skapa nya arbetstillfällen i tider av kris då befintliga arbetstillfällen ofta måste ersättas med nya. Sunne, liksom Torsby, har en hög andel nyföretagsamma per 1 000 invånare. Att det finns en hög grad av nyföretagsamma på vissa platser behöver dock inte bara bero på tradition, i vissa fall kanske invånare föredrar en anställning men höga arbetskostnader för arbetsgivare gör att dessa hellre hyr in konsulter. Platser som länge har karaktäriserats av enskilt stora företag som har funnits under en lång period kan ibland också sakna

²⁸ De invånare som innehar F-skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag, är vd eller styrelseordförande i ett aktivt aktiebolag räknas som "nyföretagsamma".

²⁹ Tillväxtverket och Svenskt Näringslivs (2016), "Sårbara kommuner 2016"

³⁰ Tillväxtverket och Svenskt Näringslivs (2022), "Kommuners sårbarhet vid företagsnedläggningar"

förebilder eller ha en ovilja att släppa traditionella strukturer³¹. För att minska sårbarheten på sådana platser är det därför viktigt att vara medveten om sådana underliggande strukturer och aktivt arbeta för att förbättra förutsättningar för entreprenörskap.

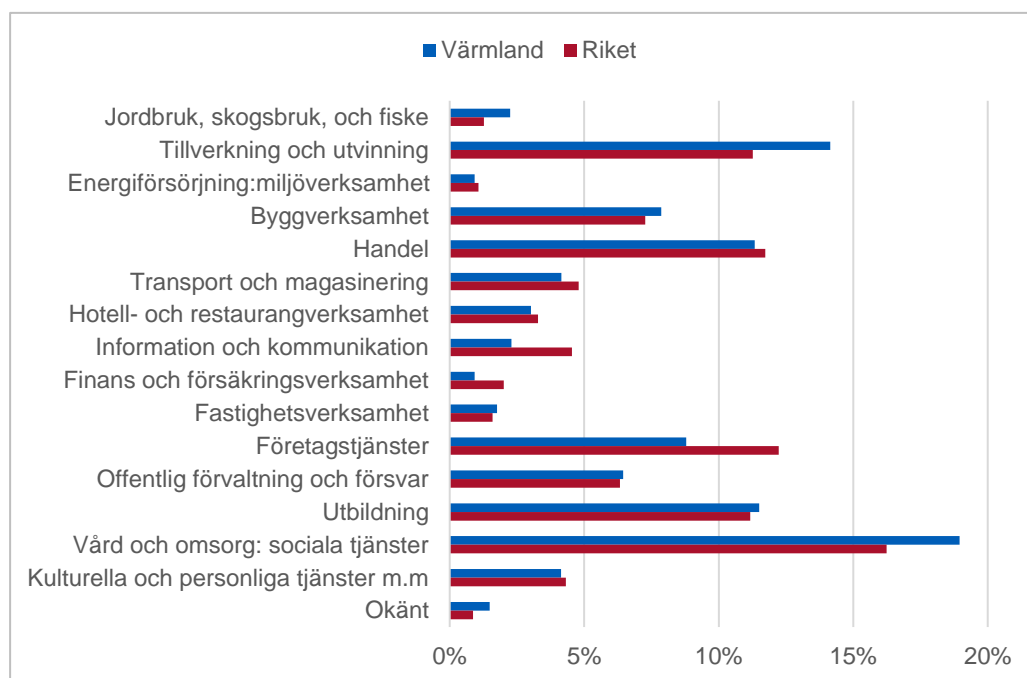
Den tredje indikatorn från tabellen, bedömningen av det lokala företagsklimatet, avser helheten om invånarnas upplevelse av att driva företag i en kommun. Här handlar det framför allt om synen på frågor som rör tillstånd och tillsyn, detalj- och översiktsplaner, lokal infrastruktur, kompetensförsörjning (matchning), kommunens bemötande, trygghet, upphandling, med mera, vilket sedan ger ett helhetsintryck av lönsamheten och trygghet i att driva företag. Inom detta mått skiljer sig kommunerna i Värmland från varandra. Bland Sveriges kommuner hamnar Sunne på en 20:e plats, Värmlands högsta ranking, medan Hammarö kommun har den lägsta placering med plats 241. Orsaken till denna låga ranking för Hammarö kommun skulle dels kunna bero på att kommunen har en av Sveriges högsta skatter, dels geografin i form av mycket strandskyddade områden vilket innebär begränsningar gällande bygglov. Svenskt Näringsliv understryker däremot att kommunerna bör främst jämföras med sina respektive kommungrupper. För mer detaljerad information om de olika kommungrupperna och respektive kommuns placering hänvisas läsare till Svenskt Näringslivs rapport³².

En slutsats som kan dras är att merparten av de värmländska kommunerna har ett företagsklimat som är en bra bit över snittet, eller i nivå med snittet för sin respektive kommungrupp med undantag för Hammarö kommun -, Storfors -, Kristinehamn - och Eda.

3.2.5 Beroende

Merparten av de värmländska kommunerna har en relativt låg branschbredd, vilket innebär att den sysselsatta befolkningen är ojämnt fördelad bland branscherna. Vid en jämförelse mellan Värmland och riket (se figur 3 nedan som visar andelen sysselsatta per bransch) blir det tydligt att det finns en högre koncentration i Värmland av sysselsatta inom vissa branscher.

Figur 3: Andel sysselsatta per bransch i Värmland och riket (dagbefolkning) 20–64 år, 2019

Källa: SCB

De tre branscher där Värmland och riket skiljer sig som mest differentierar med tre procentenheter vardera. Värmland har en högre koncentration av anställda inom tillverkning och utvinning samt vård och omsorg, medan det i riket finns en högre andel av företagstjänster. Från 2007 till 2019 har åtta branscher i Värmland ökat och åtta branscher har minskat i antal förvärvsarbetare. Av de åtta

³¹ Tillväxtverket och Svenskt Näringslivs (2016), "Sårbara kommuner 2016"

³² Svenskt Näringsliv (2019), "Lokalt företagsklimat, ranking 2019"

branscher som har minskat sedan 2007 står tillverkning och utvinning för det största tappet både i procentuella andelar (-27 %) och i antal förvärvsarbetare (6 165). Bland de åtta branscherna som har ökat står fastighetsverksamhet för den största procentuella ökningen (36 %) medan företagstjänster står för störst ökning i antal förvärvsarbetare (2 419).³³ Den förändrade sysselsättningsstrukturen inom denna tolvårsperiod visar att Värmland närmar sig en branschstruktur som är mer i linje med riksgenomsnittets, vilket innebär en minskning av sårbarheten i länet. För mer fördjupad information om det framtida kompetensförsörjningsbehovet och framtidens nya arbetsmarknad hänvisas läsare till "Den värmländska kompetensförsörjningen"³⁴. Jämförelserna på riks- och länsnivå kan till synes vara relativt små. Karlstad, som har en stor branschbredd och flest arbetsplatser jämnar ut snittet, medan skillnaderna bland de övriga kommunerna är större.

Tabell 7 nedan ger en överblick över Värmlands fem viktigaste branschgrupper inom det privata näringslivet utifrån de sociala variabler som ingår i den studerade sårbarhetsmodellen.

Tabell 7 – de fem viktigaste branschgrupperna i Värmland, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Företagsservice-firmor	15,6	15,0	12 149	2 317	36	12	48	43	IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.
Parti- o daljhandel	13,8	14,6	11 804	1 591	52	10	23	38	Butikspersonal
Byggindustri	12,1	11,8	9 568	1 842	7	7	12	42	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Maskinindustri	5,5	4,0	3 212	72	18	7	31	47	Montörer
Metallvaruindustri; ej maskinindustri	4,7	3,9	3 149	226	16	9	18	46	Smeder och verktygsmakare m.fl.

Källa: SCB

Vid första intryck verkar det kanske inte som att någon branschgrupp sticker ut på ett sätt som skulle tyda på att det finns ett beroende. Att företagsservicefirmor till exempel står för cirka 15–16 procent av lönesumman inom det privata näringslivet kan kanske först verka högt men i själva verket är det vanligare på kommunnivå att en enskild branschgrupp, eller till och med ett enskilt företag står för 20–

³³ Statistiska centralbyrån (2019), RAMS

³⁴ Region Värmland (2020), "Den värmländska kompetensförsörjningen"

50 procent av lönesumman. Det är viktigt att ha i åtanke att Karlstad, som är den enskilt största kommunen befolkningsmässigt, har en stor påverkan på siffrorna i tabellen. Inom Företagsservicefirmor är lönesumman och de anställda fördelade inom 2 317 arbetsställen, vilket kan ses som en hög spridning. Däremot har branschgruppen maskinindustri endast 72 arbetsställen. Detta kan indikera att maskinindustrin domineras av ett fåtal viktiga företag, vilket till viss del kan innebära ett beroende på kommunnivå som bidrar till en ökad sårbarhet.

Bortsett från parti- o detaljhandeln är branschgrupperna könssegregerade och männen utgör till stor del de anställda. Detta innebär att män i högre utsträckning än kvinnor är sårbara vid kris.

Andelen högskoleutbildade inom den viktigaste branschgruppen företagsservicefirmor är hög i förhållande till de övriga branschgrupperna. Det är också företagsservicefirmor som har den största andelen utrikesfödda (12 %), vilken är i nivå med länssnittets andel av utrikesfödda förvärvsarbetare. I övriga branschgrupper i tabellen är utrikesfödda underrepresenterade. Åldersmässigt är det en högre medianålder inom maskinindustri och maskinindustri/metallvaruindustri. Detta kan bero på flera faktorer. En orsak är brist på kompetens, låg attraktionskraft avseende boendemöjligheter, eller outnyttjad arbetskraft. En framgångsfaktor för ökad lönsamhet och konkurrenskraft hade kunnat vara att attrahera fler kvinnor och utrikesfödda så att fler perspektiv nyttjas samtidigt som en bredare rekryteringsbas säkerställs vilket behövs för att klara det framtida kompetensförsörjningsbehovet.

Tabell 8 nedan visar hur många företag som krävs för att komma upp i 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet i länet och i respektive kommun. Stressfaktorn mäter alltså beroendet av enskilda företag. Ett lägre antal företag innebär ett större beroende och vice versa.

Tabell 8 – summan av antalet företag i respektive kommun som utgör 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet, 2015 - 2019

Kommun	LA ³⁵	2015	2016	2017	2018	2019 ³⁶	Förändring i antal
Kil	Karlstad	27	25	27	25	24	-3
Eda	Arvika-Eda	16	16	16	16	17	+1
Torsby	Torsby	39	39	36	34	33	-6
Storfors	Örebro	7	9	8	10	9	+2
Hammarö	Karlstad	3	4	4	4	4	+1
Munkfors	Karlstad	4	4	4	4	4	0
Forshaga	Karlstad	18	19	17	16	18	0
Grums	Karlstad	1	1	1	1	1	0
Årjäng	Årjäng	30	26	25	25	25	-5
Sunne	Torsby	36	35	34	34	34	-2
Karlstad	Karlstad	180	182	190	193	195	+15
Kristinehamn	Karlstad	29	32	34	38	36	+7
Filipstad	Karlstad	10	11	12	11	11	+1
Hagfors	Hagfors	10	10	8	7	7	-3
Arvika	Arvika-Eda	25	26	27	25	25	0
Säffle	Karlstad	30	29	29	29	30	0
Länet	X	410	416	422	421	423	+13

Källa: SCB

Överlag har Värmland minskat sitt beroende av enskilt viktiga företag, vilket är positivt ur ett sårbarhetsperspektiv. Dock har fem av 16 kommuner (Kil, Torsby, Årjäng, Sunne och Hagfors) ökat sitt beroende av enskilt viktiga företag under åren 2015–2019, medan sex kommuner (Hammarö kommun, Eda, Storfors, Karlstad, Kristinehamn och Filipstad) har minskat sitt beroende, och i resterande fem kommuner är situationen oförändrad. I fem kommuner räcker det med 1–10 företag för att nå 50 procent av det privata näringslivets lönesumma (Hammarö kommun, Storfors, Munkfors, Grums och Hagfors). I Grums räcker det med endast ett företag för att nå halva lönesumman. Detta är

³⁵ Den lokala arbetsmarknadsregionen som kommunen är en del utav.

³⁶ Från och med referensår 2019 används en ny datakälla och metod för att klassificera förvärvsarbetande i RAMS. De månatliga arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI) ersätter de årliga kontrolluppgifterna (KU) och förvärvsarbetande klassificeras numera efter utbetald lön i november.

inte ett unikt fenomen på nationell nivå. Totalt finns det 43 kommuner där det räcker med 1–10 företag för att nå halva lönesumman inom det privata näringslivet.

Sett till lokala arbetsmarknadsregioner (se tabell 9) är det Karlstads och Örebro arbetsmarknadsregioner som omfattar totalt 10 kommuner som har minskat sitt beroende. Två kommuner har oförändrade beroenden (Arvika och Eda), och fyra ett ökat beroende (Hagfors, Torsby, Sunne, och Årjäng). Således är sårbarheten i Värmland mindre ur ett perspektiv av lokala arbetsmarknadsregioner. Det finns mycket att vinna på att sammanlänka kommunerna men då behövs riktade insatser i länets funktionella transportkorridorer för att fortsätta minska resetidsavståndet mellan kommunerna. Detta skulle bidra till att reducera negativa konsekvenser vid nedläggningar då en ökad arbetspendling leder till en spridning av kostnaderna.

Tabell 9 - summan av antalet företag i respektive LA område som utgör 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet, 2015 - 2019

LA	2015	2016	2017	2018	2019 ³⁷	Förändring i antal
Arvika-Eda	40	42	42	40	40	0
Hagfors	10	10	8	7	7	-3
Karlstad	299	306	314	315	317	+18
Torsby	74	74	70	68	67	-7
Årjäng	30	26	25	25	25	-5
Örebro	340	353	349	342	344	+4

Källa: SCB

Den sista stressfaktorn i modellen är länets 10 viktigaste företagen och deras dynamiska sammansättning. Med 'viktigaste' i detta sammanhang avses företaget med högsta andelen lönesumma.

Tabell 10 – de 10 viktigaste företagen i Värmland, 2019

Kommun	Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ågarskap
Grums	979	2,0	1,2	51	45	22	34	Tillverkning	Sverige
Karlstad	731	1,5	0,9	58	46	20	60	Tillverkning	Finland
Arvika	825	1,4	1,0	87	45	12	16	Tillverkning	Sverige
Hagfors	829	1,3	1,0	87	45	14	20	Tillverkning	Österrike
Hammarö	729	1,2	0,9	47	48	21	30	Tillverkning	Finland
Karlstad	396	0,5	0,5	81	37	63	67	Finansförmedling	Sverige
Filipstad	370	0,5	0,4	82	46	40	13	Tillverkning	Italien
Kristinehamn	252	0,5	0,3	51	46	21	68	Tillverkning	Norge
Kristinehamn	258	0,5	0,3	69	47	25	25	Tillverkning	Kina
Munkfors	277	0,5	0,3	65	46	16	15	Tillverkning	Österrike
Totalt	5 646	9,9	6,7						

Källa: SCB

De 10 viktigaste företagen i Värmland är utspridda inom åtta kommuner, och sammanlagt utgör dessa totalt 5 646 förvärvsarbetare inom det privata näringslivet som år 2019 hade 83 969 förvärvsarbetare. Procentuellt motsvarar det 6,7 procent av samtliga förvärvsarbetare inom det privata näringslivet. Sammantaget har Värmland minskat beroendet av enskilda företag från år 2018 då 5 914 förvärvsarbetare var sysselsatta inom det privata näringslivets 10 viktigaste företag, vilket motsvarade 7,1 procent av de sammanlagt 82 903 förvärvsarbetare det året.

³⁷ Från och med referensår 2019 används en ny datakälla och metod för att klassificera förvärvsarbetande i RAMS. De månatliga arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI) ersätter de årliga kontrolluppgifterna (KU) och förvärvsarbetande klassificeras numera efter utbetald lön i november.

Andelen inpendlare varierar kraftigt mellan kommunerna. På Hammarö pendlar hela 53 procent av de anställda över kommungränsen, medan i Arvika och Hagfors endast 13 procent. Åldersmässigt har nio av 10 företag ett medelvärde på 45 år eller högre vilket är en indikation på att rekryteringen blir en viktig faktor för företagets utveckling inom relativt snar framtid. Av 10 företag har endast ett företag en jämn könsfördelning inom 40–60 procent-spannet, medan åtta företag är könssegregerade mot det manliga könet och en mot det kvinnliga. Samtliga företag som domineras av män är verksamma inom tillverkning, en bransch som traditionellt har varit, och fortsätter vara mansdominerad. Den framtida kompetensförsörjningen kan därför gynnas av att stärka branschens attraktionskraft gentemot kvinnor.

Andelen anställda som har en eftergymnasial utbildning varierar mellan de 10 viktigaste företagen. Företaget med högst andel eftergymnasialt utbildade finns i Kristinehamn med 68 procent, och det lägsta i Filipstad med 13 procent vilket troligtvis skulle innebära en enklare omlokalisering av arbetskraft vid eventuell kris och nedläggning i Kristinehamnsföretaget. Sju av 10 företag har sitt ägarskap lokaliserat utanför Sverige. Det innebär en ökad sårbarhet för Värmland då dessa företag påverkas av maktstrukturer som ligger utanför både läns- och riksgränser och har mindre möjligheter att påverkas av påtryckningar internt från Värmland.

4. Sammanfattning och vägar ut ur sårbarhet.

Värmland visar tecken på en påtaglig sårbarhet inom flera områden. På övergripande länsnivå verkar dock sårbarheten ha minskat den senaste tiden, även om det är stora kommunala skillnader där flera kommuner också ökat sin sårbarhet.

Socioekonomiskt är Värmland sårbart i det avseende att det finns en låg andel högskoleutbildade, i synnerhet inom de mansdominerade branscherna. Analysen har visat på den låga andelen eftergymnasiala studier som en utmaning både för den framtida kompetensförsörjningen liksom för platsers attraktionskraft. Den låga andelen högskoleutbildade beror dels på att Värmland länge har haft, och till stor del fortfarande har ett industritungt näringsliv som efterfrågar en viss yrkeskompetens. Yrkesförberedande gymnasieprogram har länge täckt upp behovet på många arbetsplatser, och kommer fortsätta vara en viktig komponent i den värmländska kompetensförsörjningen. Dock kommer omställningen även att kräva yrkeskompetens på eftergymnasial nivå. Idag flyttar invånare med en eftergymnasial utbildning ut från regionen, vilket innebär att Värmland går miste om en viktig arbetsreserv som behövs för att klara omställningen som näringslivet står inför.

Värmland som län håller en jämn nivå med riksgenomsnittet inom faktorer som sysselsättning och arbetslöshet. Däremot varierar siffrorna på kommunnivå med både bättre och sämre siffror än riksgenomsnittet.

Analysen har också belyst behovet av insatser som bidrar till att bryta könssegregeringen i det privata näringslivet. Detta för att säkerställa att kriser inte drabbar medborgare på ett ojämnt och ojämnt sätt liksom för att nyttja all den kompetens som finns inom länet. Problematiken med matchningen mellan kompetens och näringsliv kan också hanteras genom förbättrade förutsättningar i hela länet att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Digitaliseringen har till exempel medfört att näringslivet blivit mindre platsbundet, vilket i sin tur bidrar till minskad sårbarhet för en region som Värmland som har en stor andel av både invånare och företag på landsbygd och mindre orter. Analysen visar dock att flera områden i Värmland idag inte har en digital infrastruktur som innebär att digitaliseringens möjligheter kan tas tillvara på ett effektivt sätt. Riktade insatser kopplat till digitalisering behövs därför för att stärka förutsättningar för utbildning, civilt engagemang samt entreprenörskap även utanför tätorterna. Då stärks Värmlands konkurrenskraft, men även attraktionskraft då invånare kan välja bostadsort före arbetsort.

Totalt sett visar länet en tydlig trend som pågått en längre tid mot ett minskat beroende av enskilt viktiga företag. Detta leder till minskad sårbarhet för länet. Beroendet varierar dock kraftigt på kommunnivå, där beroendet i flera fall har varit oförändrat eller till och med ökat.

Branschmässigt dominerar tillverkning och utvinning inom flertalet värmländska kommuner. En trend visar däremot att beroendet mot branschen minskar och ersätts med nya branscher, framför allt inom tjänstesektorn. Viktigt att belysa är däremot att de branscher inom tillverkning och industri många gånger genererar dessa företag inom tjänstesektorn då det är dessa stora företag som efterfrågar konsulter inom ekonomi och juridik eller serviceföretag. Diversifieringen mot fler branscher är ändå ett steg mot ett mindre sårbart näringsliv och att göra Värmland mer attraktivt. Utmaningar kvarstår dock med ett tydligt branschspecifikt beroende inom flera kommuner vilket innebär en sårbarhet att drabbas av en branschspecifik kris.

Värmland har verktyg och förutsättningar för att utveckla sina befintliga styrkor och vända dessa till fördelar både på den nationella och internationella marknaden. Ett sådant verktyg är smart specialisering, som genom att utveckla områden i Värmland som har tydlig koppling till både näringsliv, akademi och utbildning, offentlig sektor och civilsamhället i länet kan stärka konkurrenskraften och minska sårbarheten. Under strategiperioden 2022–2028 är följande områden smarta specialiseringar för Värmland:

- Skoglig bioekonomi
- Digital hälsoinnovation
- Avancerad tillverkning och komplexa system
- Attraktion genom hållbar platsutveckling

- Hållbara systemlösningar med sole i centrum
- Livsmedel i hållbara samspel
- Dataspel och spelifiering

Genom att fokusera på parametrar som plattformar för innovation och samverkan, digitalisering, jämställdhetsarbete, utbildning, forskning, entreprenörskap, etcetera i arbetet med smart specialisering kan detta bidra till minskad sårbarhet för länet.

Många kommuner kompenserar för delar av deras sårbarhet genom synergieffekter från arbetspendlingen inom olika lokala arbetsmarknadsregioner. En väg framåt för att minska sårbarheten ytterligare hade varit att fortsätta sammanlänka kommunerna för att öka matchningsunderlaget mellan arbetsgivare och arbetsökande. Framför allt är det extra viktigt att hitta vägar att länka kommuner som har olika näringslivssammansättningar, annars får effekten av arbetspendlingen mindre genomslagskraft. Långsiktigt är det viktigt att arbetet med Oslo-Stockholm 2:55 fortsätter för att framtidssäkra den framtida arbetsmarknadsregionen som sträcker sig både genom läns- och nationsgränser. Detta skulle minska den värmländska sårbarheten genom att fler arbets- och utbildningsmöjligheter öppnas upp samtidigt som kunskapsöverföringen mellan personer och företag stärker innovationen.

Kortsiktigt kan denna analys bidra med ett kunskapsunderlag för de regionala beslutsfattarna för framtida ställningstagande. Den kan också medvetandegöra de värmländska kommunerna om varandras näringslivssammansättningar. Detta gör att kommunerna kan dra fördel av varandras styrkor som ett sätt att kompensera för avsaknaden av egna verksamheter.

För att förstå den värmländska sårbarheten på kommunnivå hänvisas läsare till analysens bilagor.

Bilaga 1: Sårbarhet i Kil

I Kils kommun byggdes Sveriges första järnväg år 1849, och än idag är kommunens centrala geografi i länet en attraktiv utgångspunkt. År 1968 fanns det 7 938 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningstillväxt på 52 procent till 2019 (12 087 invånare). Kil har en dagbefolkning på 3 852 invånare, varav 47 procent är kvinnor och 53 procent män, samt 8 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

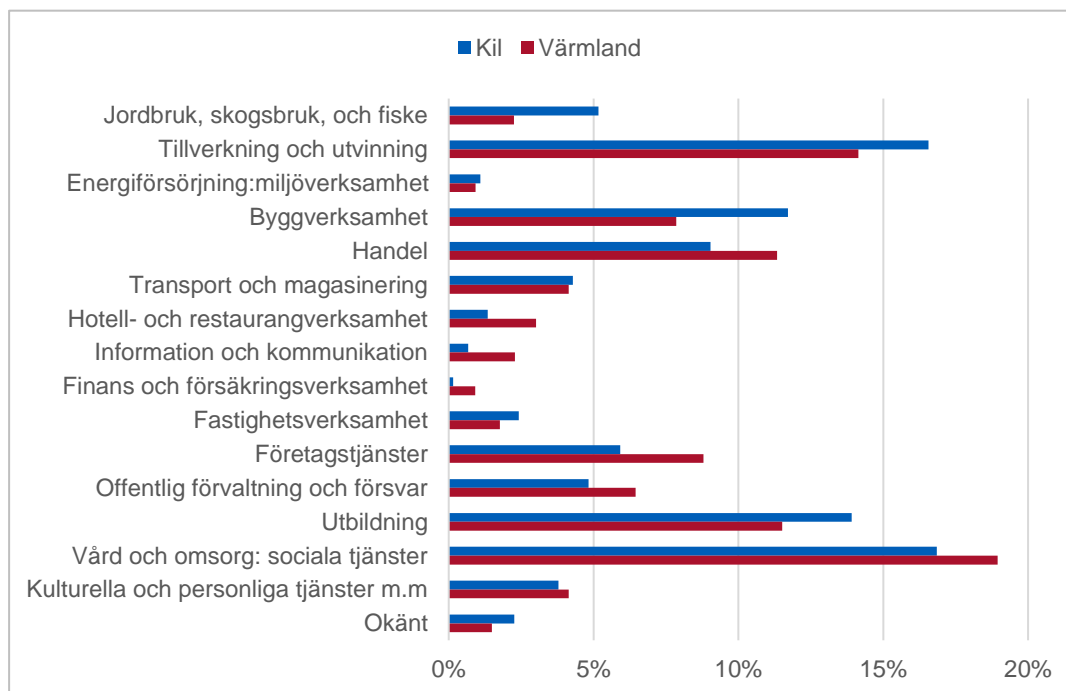
Kil har den näst högsta andelen sysselsatta i Värmland (81,6 %), vilket är högre än både läns-(77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Arbetslösheten är låg och ligger på 5,2 procent, en bra bit under både läns (6,7 %) - och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 29,7 procent, lägre än både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittets (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor är 40,6 procent, över länssnittets 38,6 procent men under riksgenomsnittets 33,4 procent, och kommunen har en branschbredd på 0,15.

Kils strategiska geografi bidrar till att minska sårbarheten, vilket märks av med den höga utpendlingen (59 %) till andra kommuners näringsliv. Detta hjälper till att kompensera för den höga andelen anställda inom kommunens offentliga sektor samt den låga branschbredden. Totalt handlar det om 3 208 förvärvsarbetare. Över 90 procent av dessa pendlar internt inom Karlstads lokala arbetsmarknadsregion, och totalt 2 344 förvärvsarbetare enbart till Karlstad kommun.

Den höga utpendlingen är troligtvis också förklaringen till varför kommunen får ett lägre värde i antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare, 31,5 jämfört med länets 33,9 eftersom utbudet är så pass stort utanför kommungränsen. Däremot har Kil ett värde på 9,6 när det kommer till nyföretagsamma per 1 000 invånare jämfört med länets 8,7. De som driver företag i Kil anser att företagsklimatet är bra, vilket återspeglas med en placering på plats nummer 43 av Sveriges samtliga kommuner, och inom sin specifika kommungrupp på plats 11 av 52 kommuner.

Vi känner redan till hur Värmlands förvärvsarbetare är spridda inom de olika branscherna och hur andelarna skiljer sig mellan riket, figur 4 nedan visar skillnaden mellan Kil och Värmland.

Figur 4 – andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Kil och Värmland, 2019

Källa: SCB

Bortsett från att byggverksamhet i Kil är högre med fyra procentenheter är skillnaderna i övrigt små. Det finns därför inte ett beroende av en enskild bransch, vilket är positivt om en branschspecifik kris

skulle inträffa. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 11 nedan.

Tabell 11 – de fem viktigaste branschgrupperna i Kil, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Byggindustri	20,1	18,8	451	146	8	5	13	42	Snickare, murare och anläggningsarbete
Parti- o detaljhandel	12,0	11,9	286	71	54	8	18	43	Butikspersonal
Företagsservice-firmor	8,2	9,8	235	142	40	7	35	50	Städare och hemservicepersonal m.fl.
Maskinindustri	7,8	5,9	142	6	13	5	18	44	Montörer
Annan trävarvindustri; ej möbler	6,9	4,5	107	3	14	6	22	43	Snickare, murare och anläggningsarbete

Källa: SCB

Byggindustrin är den viktigaste branschgruppen innehållande 20,1 procent av privata näringslivets lönesumma, och 18,8 procent av privata näringslivets förvärvsarbetare. Det är också den branschgruppen med flest antal arbetsställen. Två branschgrupper har en jämställd könsfördelning (parti- o detaljhandeln och företagsservicefirmor), medan övriga är könssegregerade mot det manliga könet. Andelen utrikesfödda är i relativ jämn nivå med kommunsnittets inom tre branschgrupper (parti- o detaljhandeln, företagsservicefirmor och trävarvindustrin), men låg inom de två övriga. Företagsservicefirmor har en andel högskoleutbildade på 35 procent, en bra bit över kommunsnittet, medan övriga branschgrupper har en låg andel. Fyra av fem branschgrupper har en medianålder på 44 år eller lägre.

De 10 viktigaste företagen i Kil är följande:

Tabell 12 – de 10 viktigaste företagen i Kil, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
103	6,6	4,2	29	43	14	21	Tillverkning	Sverige
124	6,6	5,0	55	43	11	17	Tillverkning	Norge
52	3,9	2,1	33	41	<5	42	Byggverksamhet	Sverige
58	2,9	2,3	47	42	9	10	Tillverkning	Sverige
54	2,4	2,2	30	43	<5	11	Tillverkning	Sverige
39	2,3	1,6	51	47	13	15	Tillverkning	Sverige
31	2,3	1,3	19	46	<5	71	Transport	Luxemburg
40	2,2	1,6	55	41	15	20	Tillverkning	Sverige
35	2,1	1,4	40	46	<5	9	Byggverksamhet	Sverige
34	2,0	1,4	29	34	15	15	Byggverksamhet	Sverige
570	33,0	23,0						

Källa: SCB

Totalt krävs det 24 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket tyder på att näringslivet i kommunen inte är beroende av enskilda företag och därför inte skulle drabbas hårt vid en eventuell nedläggning av någon av de 10 viktigaste företagen. Siffran har däremot minskat något under en överskådlig tid (27 företag år 2015). Tre branscher finns representerade, sex inom tillverkning och två är utländskt ägda. Tabellen visar att övre skiktet tydligt domineras av två branscher: tillverkning och byggverksamhet. Inpendlare av arbetare utanför kommungränsen är hög. Sju av 10 företag har en inpendling på ca 50 procent eller mer, vilket bidrar till att minska sårbarheten då förlusterna vid en eventuell nedläggning sprids ut. Samtliga företag är könssegregerade mot det manliga könet. Två företag har en hög andel högskoleutbildade som ligger över kommunsnittet, medan övriga företag har låga andelar. Sju av 10 företag har en medelålder på 43 år eller lägre.

Sammanfattningsvis är Kil inte en särskilt sårbar kommun, utan Kil har relativt goda värden gällande stressfaktorerna i modellen. Socioekonomiskt har Kil bra värden i förhållande till både läns- och riksgenomsnittet vad gäller sysselsättning och arbetslöshetsiffror. Den lägre andelen högskoleutbildade, och de låga värdena inom antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare och nyföretagsamma per 1 000 invånare kompenseras av hög in- och utpendling. Synergieffekterna av kommunens strategiska läge i Karlstads lokala arbetsmarknadsregion hjälper till att minska sårbarheten. Framför allt är kommunen inte beroende av en enskild bransch eller enskilda företag, vilket bidrar till en ökad motståndskraft vid en eventuell kris. Kommunen har stor potential att utveckla näringslivet genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda, och högskoleutbildade till det privata näringslivet för att göra det mer konkurrenskraftigt, och mindre sårbart.

Bilaga 2: Sårbarhet i Eda

Eda kommun har en omfattande gränshandel med Norge där handelsområdet i tätorten Charlottenberg är av stor betydelse för kommunen. År 1968 fanns det 10 148 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 15,6 procent till 2019 (8 564 invånare). Eda har en dagbefolkning på 3 900 invånare, varav är 52 procent kvinnor och 48 procent män. Eda utmärker sig som den kommunen i Värmland med flest andel utrikesfödda, 20 procent, och drygt en tredjedel av dessa är födda i Norge. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

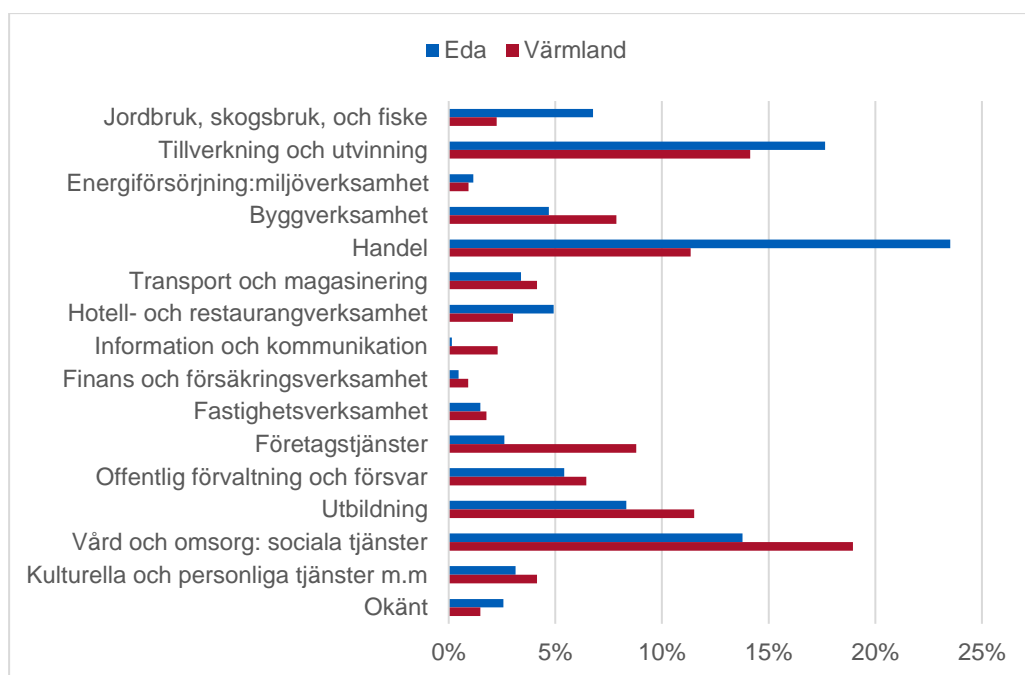
Andelen sysselsatta i Eda ligger på 66,6 procent, vilket är en grov underskattning eftersom arbetspendlare till Norge faller bort från sysselsättningsstatistiken. Den är sannolikt mer i paritet med läns- (77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Detta antagande förstärks när man tittar på andelen arbetslösa som är låg och ligger på 5,7 procent, lägre än både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %).

Andelen högskoleutbildade i Eda är 17,9 procent, det näst lägsta i länet. En möjlig förklaring kan bero på att gymnasielever i stor utsträckningen tidigt börjar jobba inom parti- och detaljhandeln som har låga förkunskapskrav. Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 30,9 procent, en bra bit under både läns- (39,0) och riksgenomsnittet (33,4), och kommunen har en branschbredd på 0,14.

Eda har en utpendling på 24 procent, merparten till Arvika, dock är pendlingen till Norge inte inräknad. Gränshandeln har länge varit en av kommunens styrkor, men har i kölvattnet av Covid-19 pandemin blottat att det har funnits ett beroende som har gjort kommunen sårbar. Stängda gränser har medfört en ovisshet och näringslivet har varit utsatt för återkommande vågor med nya restriktioner. Enligt SCB tappade Eda 49,1 procent av försäljningen inom dagligvaruhandeln 2020³⁸.

Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Eda ett värde på 32,7, något lägre än länsnittets 33,9 och, och betydligt lägre än riksgenomsnittets 37,7. Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 9,6, något högre än länets 8,7 och något lägre än rikets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Eda på plats 209, vilket kan tyda på att företagare inte anser omständigheterna som de mest optimala i Eda. Figur 5 nedan visar spridningen av förvärvsarbetarna inom de olika branscherna.

Figur 5 – andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Eda och Värmland, 2019

Källa: SCB

³⁸ Statistiska centralbyrån (2021), "Gränshandeln föll med över en tredjedel under 2020".

Eda har ett beroende av handeln som sin viktigaste bransch, som utmärker sig med 13 procentenheter högre än länets. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 13 nedan.

Tabell 13 – de fem viktigaste branschgrupperna i Eda, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Parti – o detaljhandel	28,7	30,4	833	93	62	22	13	31	Butikspersonal
Metallvaruindustri; ej möbler	11,0	7,6	209	7	38	8	18	51	Smeder och verktygsmakare m.fl.
Stål- o metallverk	8,0	6,1	166	1	10	10	11	48	Gjutare, svetsare och plåtslagare m.fl.
Byggindustri	7,2	6,7	183	67	6	11	5	41	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Hotell o restaurang	5,3	6,9	189	32	49	69	16	33	Snabbmatpersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.

Källa: SCB

Den viktigaste branschgruppen är parti- o detaljhandeln innehållande 29 procent av lönesumman och 30,4 procent av privata näringslivets förvärvsarbetare. Detta förstärker bilden av att det finns ett beroende, vilket är en sårbarhet. Positivt är att branschgruppen är spridd mellan 93 arbetsställen, medan stål- o metallverk endast ett företag. Tre branschgrupper har en medianålder på under 45 år (41, 33, och 31), vilket bidrar till en minskad sårbarhet då en relativt låg andel anställda närmar sig pensionsåldern. Andelen högskoleutbildade är låg inom samtliga branschgrupper. En branschgrupp har en jämställd könsfördelning: hotell o restaurang, medan parti- o detaljhandeln, samt metallvaruindustri är endast två procentenheter vardera att vara jämställda inom 40–60 procent spannet. Övriga två branschgrupper har en tydlig könssegregering mot det manliga könet. Andelen utrikesfödda varierar kraftigt. Parti-o detaljhandeln har en jämn fördelning av utrikesfödda som är paritet med kommunsnittets invånare, däremot är merparten inom hotell o restaurang utrikesfödda, medan gruppen har en låg andel inom stål- o metallverk, samt byggindustri.

De 10 viktigaste företagen i Eda är följande:

Tabell 14 – de 10 viktigaste företagen i Eda, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
159	8,3	5,7	29	49	43	19	Tillverkning	Schweiz
166	7,9	6,0	78	46	10	11	Tillverkning	Sverige
80	5,2	2,9	61	44	13	16	Tillverkning	Kina
69	4,7	2,5	81	42	11	14	Tillverkning	Sverige
88	4,2	3,2	25	42	44	36	Tillverkning	USA
112	3,5	4,0	55	29	50	14	Handel	Sverige
62	2,3	2,2	51	27	64	11	Handel	Sverige
63	2,3	2,3	49	39	65	13	Handel	Sverige
45	1,9	1,6	76	34	42	<5	Handel	Sverige
33	1,6	1,2	86	36	<5	<5	Byggverksamhet	Sverige
877	42,0	31,0						

Källa: SCB

Eda visar tecken på att kommunen är beroende av enskilda företag då lönesumman redan är uppe i 42 procent. Totalt krävs det 17 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket är en sårbarhet även om beroendet har minskat marginellt under en överskådlig tidsperiod (16 företag 2015). Tre branscher finns representerade, fem inom tillverkning och tre är utländskt ägda. Inpendlingen av arbetare till företagen utanför kommungränsen är hög. Åtta av 10 företag har en inpendling på 20 procent eller högre, vilket bidrar till att minska sårbarheten då förlusterna vid en eventuell nedläggning sprids ut. Fyra företag har en jämställd könsfördelning, medan fyra företag är könssegregerade mot det manliga könet, och två mot det kvinnliga. Två företag har en andel högskoleutbildade som ligger över kommunsnittet, medan övriga företag har låga andelar. Medelåldern är generellt låg, åtta företag har en medelålder på 44 år eller lägre.

Sammanfattningsvis är Eda en sårbar kommun i Värmland, även om sårbarheten minskas i och med låg medianålder och värdefulla synergieffekter såsom hög inpendling till och från Arvika. Kommunen ligger lågt när det gäller flera stressfaktorer som bidrar till sårbarhet, bland annat låg andel högskoleutbildade. Två enskilda faktorer som ställer kommunen i en särskilt sårbar situation är det höga beroendet av en enskild bransch (parti- o detaljhandeln), och enskilda företag. Även om det inte framkommer i ovanstående tabeller, vet vi att kommunen drabbades 2020 under Covid-19 pandemin av en branschspecifik kris som påverkade stora delar av handeln till följd av den periodvis stängda gränsen. Kommunen kan minska sårbarheten genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av parti- o detaljhandeln, och genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 3: Sårbarhet i Torsby

Förutom att vara känt som Värmlands största kommun till ytan är Torsby även ett välbesökt område för vinterturism. År 1968 fanns det 17 531 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 33,7 procent till 2019 (11 616 invånare). Torsby har en dagbefolkning på 5 788 invånare, varav 51 procent är kvinnor och 49 procent män, samt 11 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

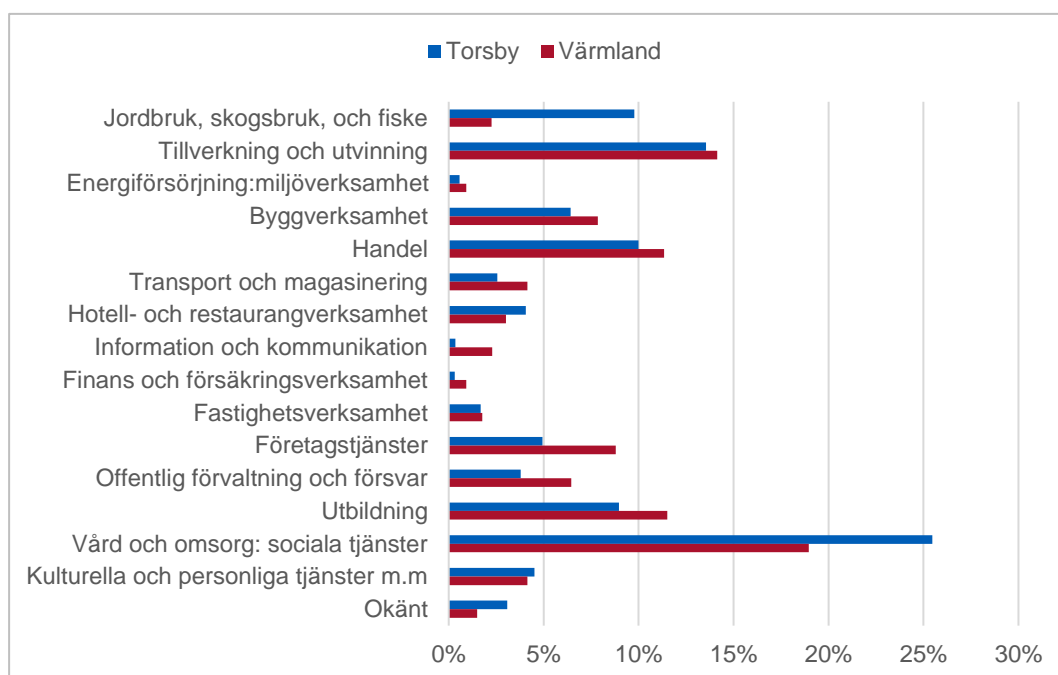
Torsby har en andel av 78,7 procent sysselsatta, en bit över länssnittets 77,9 procent, och i paritet med riksgenomsnittets 79,3 procent. Siffrorna är dock en underskattning eftersom arbetspendlare till Norge faller bort från sysselsättningsstatistiken. Detta antagande förstärks när man tittar på andelen arbetslösa som är låg och ligger på 4,8 procent, en bra bit under än både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 22,1 procent, under både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 40,6 procent, högre än både läns- (38,6 %) och riksgenomsnittet (33,4 %). Slutligen har kommunen länets sjätte högsta branschbredd som ligger på 0,19.

Torsby har en låg andel utpendlare (16 %), vilket är den näst lägsta i länet. Siffrorna är en underskattning då arbetspendlare till Norge inte är inräknade. Inom Värmland är arbetspendlingen mest begränsad till Sunne som är en del av Torsbys lokala arbetsmarknadsregion.

Covid-19 pandemin har påverkat den norska gränshandeln i Torsby negativt precis som i andra gränskommuner. Positivt är att Torsby klarade sig mer lindrigt undan än andra, här föll handeln med endast 18,3 procent³⁹ (49 % i Eda, och 41 % i Årjäng). Detta indikerar att Torsby har en mer diversifierad branschammansättning, vilket minskar sårbarheten.

Torsby har också positiva värden inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare ligger på 41,0, en bra bit över både läns- (33,9) och riksgenomsnittet (37,7). Inom nyföretagsamma per 1 000 invånare har Torsby ett värde på 10,1, en bra bit över länssnittets 8,7, och i paritet med riksgenomsnittets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Torsby på plats nummer 77, och inom sin specifika kommungrupp på plats fem av 40 kommuner. Förvärvsarbetarna i Torsby är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 6 nedan.

Figur 6 – andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Torsby och Värmland, 2019

Källa: SCB

³⁹ Statistiska centralbyrån (2021), "Gränshandeln föll med över en tredjedel under 2020"

Figuren visar att Torsby inte verkar ha ett beroende av en enskild bransch, vilket är positivt om en branschspecifik kris skulle inträffa. Den största skillnaden mellan kommunen och länet finns inom jordbruk, skogsbruk och fiske där Torsby har 10 procent sysselsatta, medan länssnittet ligger på två procent. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 15 nedan.

Tabell 15 – de fem viktigaste branschgrupperna i Torsby, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Parti- o detaljhandel	14,9	14,7	485	99	61	8	14	43	Butikspersonal
Byggindustri	10,5	11,2	372	141	4	6	7	45	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Hotell o restaurang	8,6	6,2	205	54	53	31	18	37	Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.
Skogsbruk	7,8	14,5	480	446	19	6	14	62	Skogsarbetare
Sågverk	7,2	4,4	145	6	10	1	8	51	Processoperatörer, trä- och pappersindustri

Källa: SCB

Den viktigaste branschgruppen är parti- o detaljhandeln, innehållande 14,9 procent av privata näringslivets lönesumma, och 14,7 procent av privata näringslivets förvärvsarbetare. Tabellen bekräftar att det inte verkar finnas ett beroende då de övriga fyra branschgrupperna har likt parti- o detaljhandeln något jämna andelar av både lönesumma och förvärvsarbetare, och en stor spridning av många arbetsställen. Detta bidrar till att minska sårbarheten. Däremot är andelen högskoleutbildade låg inom samtliga branschgrupper, vilket är sämre för konkurrenskraften. En branschgrupp har en jämställd könsfördelning, medan tre är könssegregerade mot det manliga könet och en mot det kvinnliga. Förutom hotell o restaurang som har en hög andel utrikesfödda (33 %), har samtliga övriga branschgrupper lägre andelar än kommunsnittet. Det är också hotell o restaurang som har den lägsta medianåldern på 37 år, en stor kontrast till skogsbruk (62 år) och sågverk (51 år). Detta innebär att stora andelar av förvärvsarbetarna närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Torsby är följande:

Tabell 16 – de 10 viktigaste företagen i Torsby, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
130	5,9	3,8	76	41	15	10	Tillverkning	Sverige
162	5,7	4,7	79	41	36	23	Tillverkning	Sverige
116	5,6	3,4	84	48	9	9	Tillverkning	Norge
56	4,4	1,6	63	35	33	13	Hotell/restaurang	Sverige
61	1,8	1,8	72	32	81	8	Handel	Sverige
53	1,7	1,5	81	40	24	13	Tillverkning	Sverige
39	1,7	1,1	82	36	<5	18	Tillverkning	Norge
44	1,6	1,3	86	41	20	30	Tillverkning	Sverige
61	1,6	1,8	95	48	31	<5	Lokalvård	Sverige
38	1,5	1,1	79	45	<5	13	Tillverkning	Sverige
760	32,0	22,1						

Källa: SCB

Totalt krävs det 33 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket tyder på att kommunen inte är beroende av enskilda företag. Å andra sidan har beroendet ökat en aning under en överskådlig tidsperiod (39 företag år 2015). Fyra olika branscher finns representerade, sju företag inom tillverkning och två av företagen är utländskt ägda. Företagen har relativt få anställda som pendlar in utanför kommungränsen. Nio företag är könssegregerade mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Andelen högskoleutbildade är generellt låg, två företag en andel över kommunsnittet. Sju av 10 företag har en medelålder på under 45 år, vilket är positivt.

Sammanfattningsvis är Torsby inte en särskild sårbar kommun utan har relativt goda värden inom merparten av stressfaktorerna i modellen. Socioekonomiskt har Torsby bra värden i förhållande till både läns- och riksgenomsnittet vad gäller sysselsättning och arbetslöshet, men ligger lägre gällande högskoleutbildade. Torsby visar även goda värden inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Men framför allt är det diversifieringen av det privata näringslivet som bidrar till en ökad motståndskraft vid en eventuell kris. Ingen enskild bransch eller företag sticker ut på ett sätt som skulle indikera att det finns ett beroende. Detta hjälper till att kompensera för den låga andelen inpendlare från andra kommuner. En jämnare fördelning av kvinnor, män och utrikesfödda mellan de olika branscherna, samt en ökning av unga som studerar vidare efter gymnasiet skulle bidra till att minska sårbarheten ytterligare och göra näringslivet mer konkurrenskraftigt.

Bilaga 4: Sårbarhet i Storfors

Storfors är befolkningsmässigt den andra minsta kommunen i Värmland, och utsågs till Sveriges bästa skolkommun 2017 och 2018 av SKR (Sveriges kommuner och regioner). År 1968 fanns det 5 762 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 30,3 procent till 2019 (4 014 invånare). Storfors har Värmlands minsta dagbefolkning som består av 1 215 invånare, varav 49 procent kvinnor och 51 procent män, samt 13 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

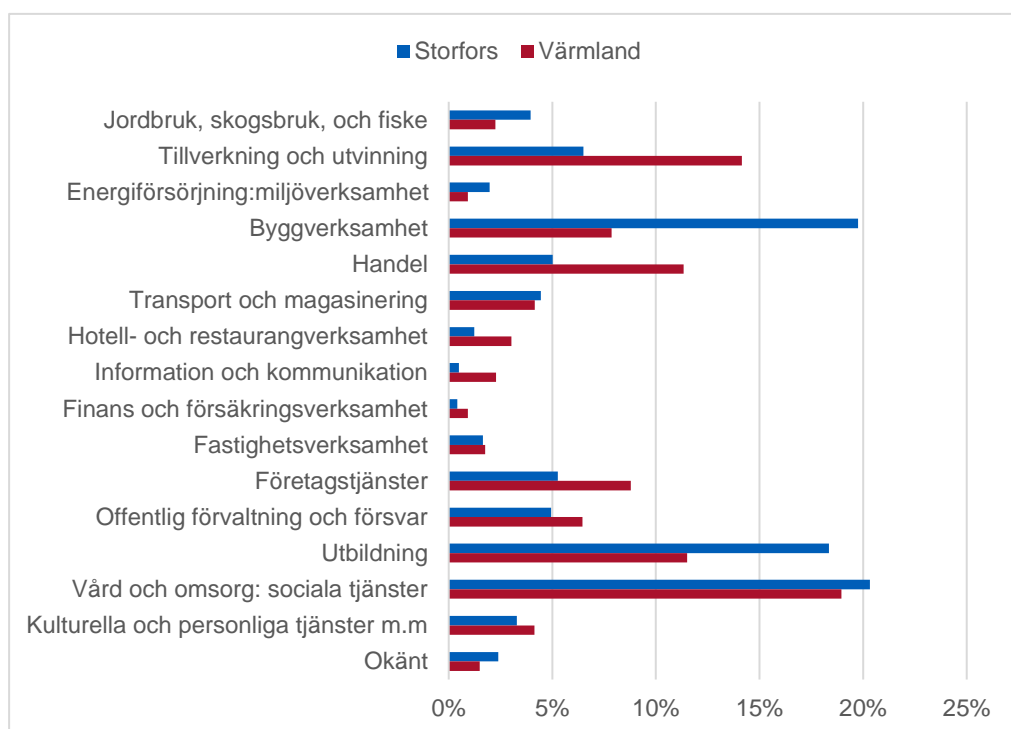
Storfors har en andel av 77,7 procent sysselsätta, vilket är i paritet med länsnittets 77,9 procent, dock en bit lägre än riksgenomsnittet 79,3 procent. Arbetslösheten ligger på 7,9 procent, vilket är högre än både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 20,1 procent, en bra bit under både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 40,9 procent, en bra bit över både läns- (38,6 %) och riksgenomsnittet (33,4 %), och Storfors har länets längsta branschbredd med ett värde på 0,06.

Storfors har lägre värden inom flera stressfaktorer, vilket bidrar till att göra kommunen sårbar. Utpendlingen i Storfors ligger på 59 procent, vilket är en tredje delad plats med Kil. Hela 45 procent av arbetspendlarna, eller rättare sagt 426 av 941 invånare pendlar till Örebro län, varav 311 invånare till Karlskoga som finns inom nära räckhåll. Detta hjälper till att minska sårbarheten och kompenserar delvis för lägre värden inom andra stressfaktorer.

Den begränsade ytan och den låga befolkningen, kombinerat med den höga utpendlingen är sannolikt en orsak till de låga siffrorna Storfors får inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare ligger på 25,9, en bra bit under både läns- (33,9) och riksgenomsnittet (37,7). Inom nyföretagsamma per 1 000 invånare har Storfors ett värde av 7,3, även det en bra bit under både läns- (8,7) och riksgenomsnittet (10,5). För det lokala företagsklimatet hamnar Storfors på plats nummer 155, och inom sin specifika kommungrupp på plats 29 av 52 kommuner.

Kommunens förvärvsarbetare har en hög koncentration av förvärvsarbetare inom byggverksamhet (se figur 7).

Figur 7 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Storfors och Värmland, 2019

Källa: SCB

Byggverksamhet i Storfors står för 20 procent av kommunens förvärvsarbetare, 12 procentenheter högre än länets snitt (åtta procent). Detta visar att det finns ett beroende av en enskild bransch, vilket är sårbart inför en branschspecifik kris.

De fem viktigaste branschgrupperna i kommunen är starkt kopplade till byggindustrin och verkstad (se tabell 17).

Tabell 17 – de fem viktigaste branschgrupperna i Storfors, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Byggindustri	46,5	39,1	240	53	9	13	4	42	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Stål- o metallverk	9,8	6,0	37	2	10	8	16	54	Smeder och verktygsmakare m. fl.
Övriga landtransportföretag	8,4	8,5	52	12	7	6	6	54	Lastbils- och bussförare
Parti- o detaljhandel	5,9	7,7	47	24	62	21	17	46	Butikspersonal
Företagsservice-firmor	5,5	8,0	49	40	41	14	22	52	Kontorsassistenter och sekreterare

Källa: SCB

Tabellen förstärker bilden av ett beroende. Byggindustrin står för 46,5 procent av lönesumman inom det privata näringslivet, och 39,1 procent av förvärvsarbetarna inom det privata näringslivet. Branschgruppen är utspridd mellan 53 arbetsställen, vilket delvis minskar sårbarheten. Däremot består den andra viktigaste branschgruppen: stål- o metallverk, endast utav två arbetsställen, vilket gör den branschgruppen mer sårbar än byggindustrin. En branschgrupp har en jämställd könsfördelning (företagsservicefirmor), medan tre är könssegregerade mot det manliga könet och en mot det kvinnliga. Andelen utrikesfödda är in nivå med kommunsnittet inom två branschgrupper (byggindustrin och företagsservicefirmor), men låg inom de tre övriga branschgrupperna. Företagsservicefirmor har en andel högskoleutbildade som ligger över kommunsnittet. Övriga branschgrupper har låga andelar vilket minskar deras konkurrenskraft. Förutom byggindustrin är medianåldern hög inom samtliga branschgrupper, vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Storfors är följande:

Tabell 18 – de 10 viktigaste företagen i Storfors, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
82	14,7	11,3	33	51	62	51	Utbildning	Sverige
31	5,9	4,3	10	38	0	0	Byggverksamhet	Sverige
29	5,8	4,0	76	40	<5	0	Byggverksamhet	Sverige
25	4,9	3,5	80	55	<5	16	Tillverkning	Indien
23	4,6	3,2	17	45	<5	9	Byggverksamhet	Sverige
24	4,3	3,3	71	42	<5	16	Tillverkning	Sverige
20	4,2	2,8	20	35	0	0	Byggverksamhet	Sverige
18	3,6	2,5	78	45	<5	0	Vattenförsörjning	Sverige
20	3,6	2,8	10	29	0	NA	Byggverksamhet	Sverige
12	3,1	1,7	50	49	0	16	Tillverkning	Sverige
284	54,5	39,3						

Källa: SCB

Tabellen visar att det finns ett tydligt beroende mot enskilda företag, totalt krävs det nio företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket är en sårbarhet. Dock har beroendet minskat marginellt under en överskådlig tidsperiod (7 företag år 2015). Fyra branscher finns representerade, varav fem inom byggverksamhet och ett företag är utlandsägt. Inpendlingen av arbetare till företagen utanför kommungränsen är hög. Samtliga företag har en inpendling på 20 procent eller högre, vilket är minskar sårbarheten då förlusterna vid en eventuell nedläggning sprids ut. Samtliga företag är könsegregerade mot det manliga könet, som högst finns det 38 procent kvinnor inom ett företag, och det är även detta företag som har högst andelar högskoleutbildade (51 procent). Övriga företag har låga andelar högskoleutbildade. Medelåldern bland företagens anställda varierar. Fem av 10 företag har en medelålder på 42 år eller lägre, medan fem företag har en medelålder på 45 år eller högre.

Sammanfattningsvis är Storfors en sårbar kommun i Värmland, även om sårbarheten minskas i och med hög in- och utpendling. Kommunen ligger lågt inom flera stressfaktorer som bidrar till sårbarhet (arbetslöshet, utbildning, och låga värden inom det lokala företagandet). Två faktorer som ställer kommunen i särskilt sårbar situation är det höga beroendet av en enskild bransch och beroendet av enskilda företag. Skulle kommunen drabbas av en branschspecifik kris kopplat till denna bransch riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas. Kommunen har ett geografiskt läge som bidrar till att delvis kompensera för hög sårbarhet med närhet till Örebros lokala arbetsmarknadsregion. Kommunen kan minska sårbarheten genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av byggindustrin, och utveckla näringslivet genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda, och högskoleutbildade.

Bilaga 5: Sårbarhet på Hammarö

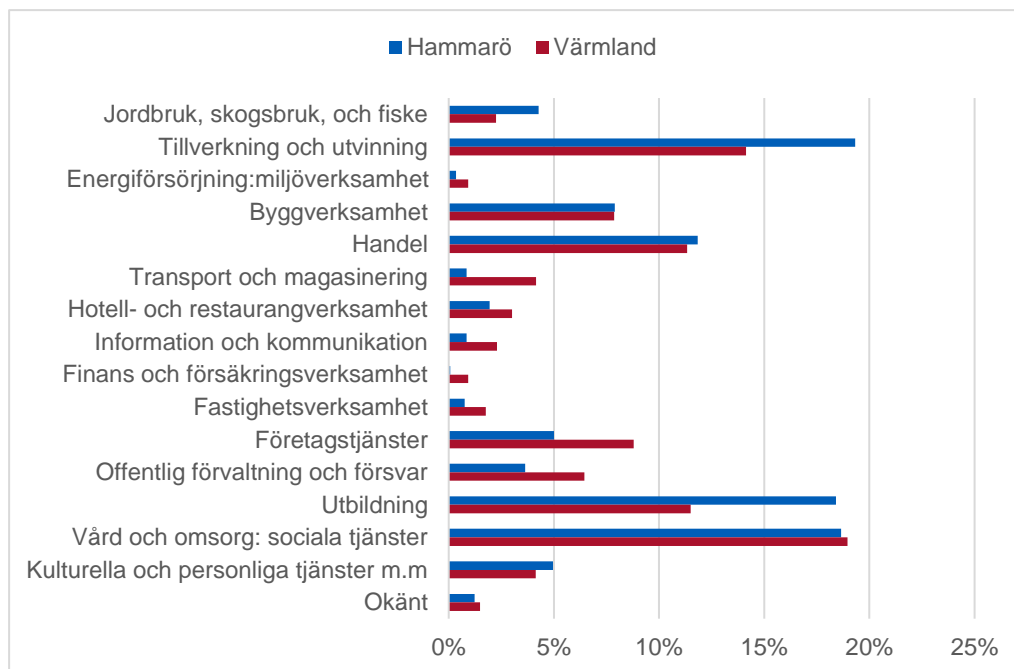
Hammarö kommun är till ytan Värmlands minsta kommun och länets enda ö, beläget där Klarälven mynnar ut i Väneren. År 1968 fanns det 10 607 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsökning på 56,2 procent till 2019 (16 568 invånare). Hammarö kommun har en dagbefolkning på 4 379 invånare, varav 51 procent kvinnor och 49 procent män, samt 9 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

Andelen sysselsatta på Hammarö är högst i Värmland, 85,8 procent, en bra bit över både läns-(77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Andelen arbetslösa ligger på 3,9 procent, den lägsta i Värmland, en stor kontrast mot läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 46,1 procent, den högsta i Värmland, en stor kontrast mot läns-(32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 42,5 procent, och kommunen har en branschbredd på 0,15.

Inledningsvis ser Hammarö kommun inte sårbar ut. Kommunen har en stor utpendling, länets högsta (73 %), vilket har sin förklaring i dess strategiska läge med snabba kommunikationer till Karlstad kommun. Totalt pendlar 4 900 arbetare av totalt 5 818 (91 %) till Karlstad, vilket minskar sårbarheten.

Inom det lokala företagandet har Hammarö kommun varierande värden. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har kommunen ett värde av 22,3, en bra bit under både läns-(33,9) och riksgenomsnittet (37,7). Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 9,6, en bit över länets 8,7, dock lägre än rikets 10,5. Slutligen inom det lokala företagsklimatet hamnar kommunen på plats nummer 241, den lägsta placeringen i Värmland. Placeringen kan bero på flera faktorer. På Hammarö finns det begränsat med arealer och de få som finns är i många fall opassande för särskilda typer verksamheter i och med regelverk som strandskydd. Förvärvsarbetarna på Hammarö är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 8 nedan.

Figur 8 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) på Hammarö och Värmland, 2019

Källa: SCB

Tillverkning och utvinning är den största branschen och skiljer sig med fem procentenheter högre än länets. Övriga branscher bortsett från utbildning som i huvudsak drivs av offentliga aktörer skiljer sig marginellt, vilket gör det otidligt att avgöra om det finns ett beroende. De fem viktigaste branschgrupperna i kommunen är starkt kopplade till trä och förädling av trä (se tabell 19).

Tabell 19 – de fem viktigaste branschgrupperna på Hammarö, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Pappers- o pappersvarvsindustri	46,2	31,2	769	4	21	2	30	50	Processoperatörer, trä- och pappersindustri
Parti- o detaljhandel	17,4	19,4	477	92	50	6	30	39	Butikspersonal
Byggindustri	8,8	12,0	295	94	7	7	14	42	Snickare, murare, och anläggningsarbetare
Företagsservice-firmor	6,5	8,7	214	192	35	6	48	44	Ingenjörer och tekniker
Skogsbruk	6,1	6,2	153	35	15	3	43	53	Maskinförare

Källa: SCB

Tabellen visar att det finns ett tydligt beroende mot en enskild branschgrupp. Pappers- o pappersvarvsindustrin står för 46,2 procent av privata näringslivets lönesumma, samt 31,2 procent av privata näringslivets förvärvsarbete. Branschgruppen är utspridd mellan fyra arbetsställen, vilket visar att det också finns ett beroende av enskilda företag, vilket är en sårbarhet. En branschgrupp har en jämställd könsfördelning (parti- o detaljhandeln) medan tre branschgrupper är könssegregerade mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Den tredje branschgruppen (byggindustri) har en andel utrikesfödda som är i nivå med kommunsnittet. Övriga branschgrupper har låga andelar utrikesfödda. Andelen högskoleutbildade varierar. Företagsservicefirmor har en hög andel högskoleutbildade (48 %), högre än kommunsnittet och avsevärt högre än både läns- och riksgenomsnittet. Lägst andel har byggindustri med enbart 14 procent. Medianåldern varierar mellan branschgrupperna. Pappers- o pappersvarvsindustrin och skogsbruk har en hög medianålder vilket indikerar att stora andelar av personalstyrkan närmar sig pensionsåldern. Övriga branschgrupper har en medianålder mellan 39 – 44 år.

De 10 viktigaste företagen på Hammarö är följande:

Tabell 20 – de 10 viktigaste företagen på Hammarö, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
729	35,4	28,4	47	48	22	31	Tillverkning	Finland
121	7,4	4,7	NA ⁴⁰	46	11	44	Drivning	Finland
55	5,5	2,1	29	41	24	55	Handel	Sverige
45	2,7	1,8	11	41	0	11	Byggverksamhet	Sverige
39	2,1	1,5	26	49	<5	10	Tillverkning	Sverige
45	2,1	1,8	33	34	62	16	Handel	Sverige
44	1,5	1,7	68	53	59	39	Annan Serviceverksamhet	Sverige
33	1,3	1,3	45	39	>95	18	Handel	Sverige
28	1,0	1,0	7	44	<5	21	Handel	Sverige
24	1,0	1,3	41	32	>95	15	Handel	Sverige
1 111	60,0	45,7						

Källa: SCB

Även denna tabell visar ett starkt beroende till ett enskilt företag, vilket står för 35,4 procent av lönesumman inom det privata näringslivet. Totalt krävs det endast fyra företag för att passera 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet, ett beroende som har minskat marginellt under en överskådlig tidsperiod (3 företag år 2015). Fem branscher finns representerade, fem inom handel och två företag är utländskt ägda. Positivt är att samtliga företag har en hög inpendling av arbetare från andra kommuner. Åtta av 10 företag har en inpendling på över 50 procent, vilket minskar sårbarheten då förlusterna vid en eventuell nedläggning sprids ut. Endast ett företag har en jämställd könsfördelning, medan sju företag är könssegregerade mot det manliga könet, och två mot det kvinnliga. Tre företag har en andel högskoleutbildade som är högre än läns- och riksgenomsnittet, och en av dessa har en andel som är högre än kommunsnittet (55 %). Medelåldern bland de anställda är generellt låg, sex företag har en medelålder på 44 år eller lägre.

Sammanfattningsvis är Hammarö kommun en något sårbar kommun i vissa avseenden, och i andra inte. Kommunen har mycket goda värden gällande flera stressfaktorer i modellen. Socioekonomiskt presterar Hammarö kommun bättre än både länet och riket (sysselsättning, arbetslöshet, och utbildning). Det lokala företagandet har varierande värden inom de tre stressfaktorerna. En enskild faktor som ställer kommunen i en särskilt sårbar situation är det höga beroendet av en enskild bransch och ett enskilt företag. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna bransch riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas. Kommunen har ett geografiskt läge som bidrar till att delvis kompensera för sårbarheten genom att vara en integrerad del av Karlstads lokala arbetsmarknadsregion med hög in- och utpendling. Kommunen kan minska sårbarheten genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av pappers- o pappersvarvsindustrin, och utveckla näringslivet genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda, och högskoleutbildade.

⁴⁰ Data finns ej tillgängligt.

Bilaga 6: Sårbarhet i Munkfors

Förutom att vara Värmlands befolkningsmässigt minsta kommun är det också i Munkfors som Klarälven har sin högsta fallhöjd på 17 meter. Sedan år 1968 har kommunen haft en befolkningsminskning med 35,8 procent, från 5 826 invånare det året till 3 740 invånare år 2019. Dagbefolkningsmässigt finns det 1 643 invånare, varav 47 procent kvinnor och 53 procent män, varav 10 procent av dessa är utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

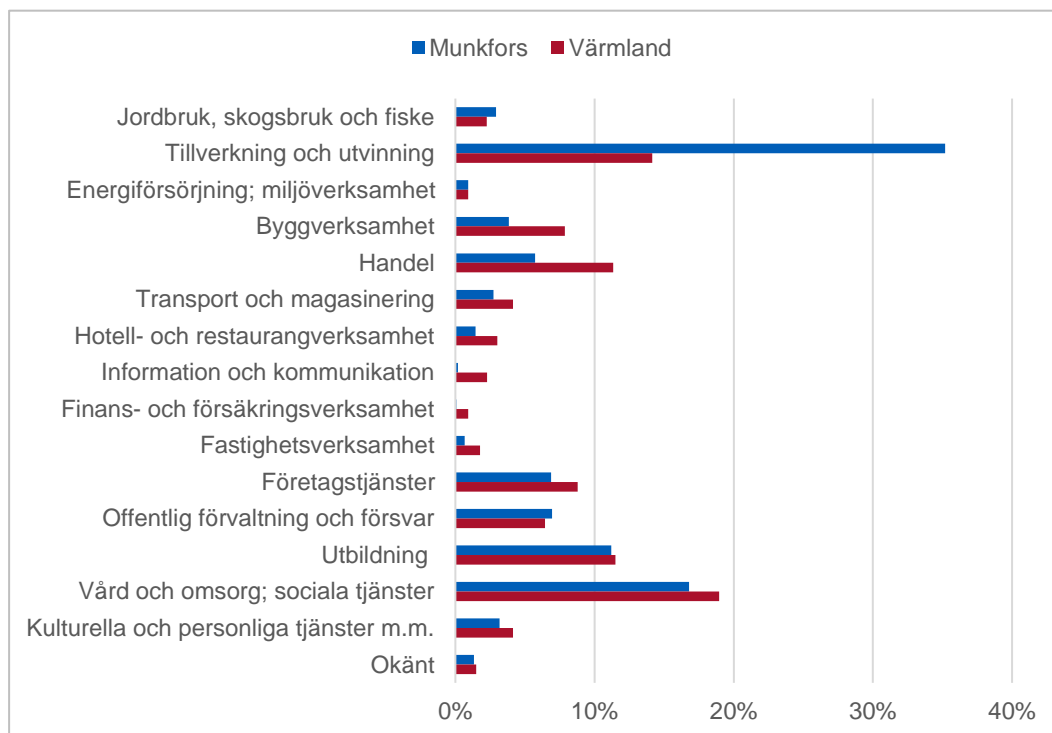
Munkfors har en andel av 75,6 procent sysselsatta, vilket är en bit under både läns- (77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Munkfors har en andel av 8,5 procent arbetslösa, det innebär att den ligger över både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 18,4 procent, vilket är en bra bit under både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 38,1 procent, marginellt lägre än länets 38,6 procent och en bra bit över rikets 33,4 procent. Branschbredden är länets näst lägsta och ligger på 0,07.

Munkfors har något lägre värden inom flera stressfaktorer, vilket bidrar till att göra kommunen sårbar. Av de kommuner som är en del utav Karlstads lokala arbetsmarknadsregion är det Munkfors den näst lägsta utpendlingen (29 %). Värt att nämna är att 27 procent av arbetspendlarna pendlar till Hagfors kommun som inte ingår i Karlstads lokala arbetsmarknadsregion.

Inom det lokala företagandet har Munkfors ett värde av 23,5 i antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare. Detta är lägre än både läns- (33,9) och riksgenomsnittet (37,7). När det kommer till antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare har kommunen ett värde på 8,2, vilket är marginellt lägre än länssnittets 8,7, och ännu lägre än rikets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Munkfors på plats nummer 51, och inom sin specifika kommungrupp på plats fem av 35 kommuner, vilket tyder på att företagare i Munkfors anser förutsättningarna för att bedriva företag inom kommunen goda.

Genom att undersöka hur förvärvsarbetarna är spridda mellan de olika branscherna i Munkfors jämfört med Värmland som framgår i figur 9 nedan kan snabbt konstatera att det är en särskild bransch som sticker ut från mängden.

Figur 9 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Munkfors och Värmland, 2019

Källa: SCB

Figuren visar att tillverkning och utvinning står för 35 procent av alla förvärvsarbetare, vilket är en stor kontrast till länets 14 procent. Sammantaget indikerar detta att det finns ett starkt beroende av en

enskild bransch inom det privata näringslivet, medan övriga grupper skiljer sig marginellt. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 21 nedan.

Tabell 21 – de fem viktigaste branschgrupperna i Munkfors, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Stål- o metallverk	34,8	27,2	277	1	16	4	15	51	Process- och maskinoperatörer, vid stål- och metallverk
Metallvaruindustri; ej maskinindustri	20,2	18,2	185	6	22	6	13	46	Smeder och verktygsmakare m.fl.
Industri för kontorsmaskiner o datorer	8,7	8,7	89	1	46	4	17	42	Montörer
Företagsservice-firmor	6,9	9,3	95	24	42	13	18	52	Tidningsdistributörer, vaktmästare och övriga servicearbetare
Parti- o detaljhandel	5,2	6,8	69	31	49	14	13	48	Butikspersonal

Källa: SCB

Tabellen bekräftar att det finns en starkt beroende mot en enskild bransch, men också ett beroende av ett enskilt företag. Stål – o metallverk står för 34,8 procent av privata näringslivets lönesumma, och 27,2 procent av privata näringslivets sysselsatta. Den andra, och den tredje viktigaste branschgruppen är utspridd mellan ett och sex arbetsställen, vilket förstärker sårbarheten. Positivt är att tre branschgrupper har en jämställd könsfördelning, den tredje, fjärde, och den femte. Andelen utrikesfödda är i nivå med kommunsnittet inom den fjärde och den femte branschgruppen, men låg inom de övriga. Företagsservicefirmor har en andel högskoleutbildade som är i paritet med kommunsnittet, i övrigt är andelen är låg inom övriga branschgrupper. Slutligen kan vi konstatera att bortsett från den tredje branschgruppen (industri för kontorsmaskiner o datorer) är medianåldern hög vilket indikerar att stora andelar av personalstyrkan närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Munkfors är följande:

Tabell 22 – de 10 viktigaste företagen i Munkfors, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
277	34,8	25,6	65	46	16	15	Tillverkning	Österrike
89	8,3	8,2	58	41	46	17	Tillverkning	Sverige
60	6,2	5,6	67	44	23	18	Tillverkning	Sverige
43	5,6	4,0	70	43	<5	14	Tillverkning	Sverige
48	4,0	4,4	69	44	29	6	Tillverkning	Sverige
54	3,9	4,9	45	49	47	56	Lokalvård	Sverige
34	3,4	3,1	56	42	21	11	Tillverkning	Sverige
31	3,3	2,9	58	46	16	32	Transport och magasinering	Sverige
37	3,0	3,4	59	50	59	65	Utbildning	Sverige
12	1,5	1,1	58	44	<5	<5	Teknisk konsultverksamhet	Sverige
684	73,9	63,3						

Källa: SCB

Även denna tabell visar ett starkt beroende till enskilt viktiga företag, där de 10 viktigaste tillsammans utgör 73,9 procent av det privata näringslivets lönesumma. Sammantaget räcker det med endast fyra företag för att nå halva lönesumman, ett beroende som har varit oförändrat under en överskådlig tidsperiod. Fyra olika branscher finns representerade, sex företag är verksamma inom tillverkning, och ett företag är utlandsägt. Positivt är att samtliga företag har en hög inpendling av anställda utanför kommungränsen, vilket bidrar till att minska sårbarheten vid en eventuell nedläggning genom att förlusterna sprids ut. Tre företag har en jämställd könsfördelning, medan övriga är könssegregerade mot det manliga könet. Tre företag har en andel högskoleutbildade som ligger över kommunsnittet. Medelåldern varierar mellan 41 – 50 år bland företagens anställda.

Sammanfattningsvis är Munkfors en sårbar kommun i Värmland, även om sårbarheten minskas i och med ett gott företagsklimat och en hög inpendling till kommunens viktigaste företag. Kommunen ligger lågt när det gäller flera stressfaktorer som bidrar till sårbarhet (sysselsättning, arbetslöshet och utbildning). En enskild faktor som ställer kommunen i särskilt sårbar situation är det höga beroendet av en enskild bransch och ett enskilt företag. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna bransch riskerar stora delar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas. Kommunen kan minska sårbarheten genom riktade insatser som gör den mindre beroende av stål- o metallverksindustrin, och utveckla näringslivet genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda, och högskoleutbildade.

Bilaga 7: Sårbarhet i Forshaga

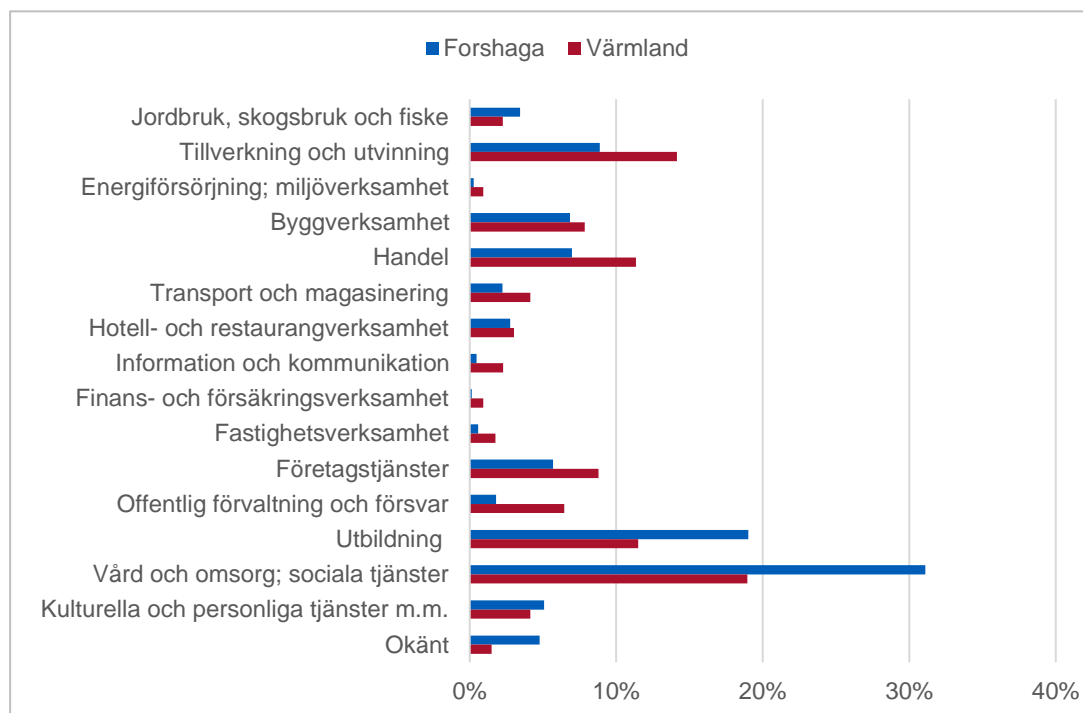
Centralt beläget i Värmland är Forshaga kommun också kommunen där länets största UKM-festival (mötesplats och kreativ festival för unga) anordnas. År 1968 fanns det 9 425 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningstillväxt på 22 procent 2019 (11 499 invånare). Forshaga har en dagbefolkning på 2 940 invånare, varav 56 procent är kvinnor och 44 procent män, samt 11 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

Forshaga har en andel av 80,7 procent sysselsatta, vilket är högre än både läns- (77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Andelen arbetslösa ligger på 6,9 procent, vilket är i paritet med läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade har Forshaga 28,2 procent (det tredje högsta i Värmland), som ändå är en bit under länets 32,0 procent, och en bra bit under rikets 39,2 procent. Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 54,6 procent, den högsta i Värmland, Forshaga har länets tredje lägsta branschbredd på 0,11.

Inledningsvis presterar Forshaga bra inom flera stressfaktorer och mindre bra inom andra. Det finns aspekter som bidrar till att minska kommunens sårbarhet. En sådan är den höga utpendlingen, länets näst högsta (60 procent), något som är ett resultat av kommunens strategiska läge inom Karlstads lokala arbetsmarknadsregion. Detta kan vara en förklaring till den höga andelen som är anställda inom offentlig sektor. Av 3 257 arbetare som pendlar utanför kommungränsen har 2 395 arbetare Karlstad som sin destination. Fördelen med detta är att sårbarheten i huvudsak omlokaliseras till platser utanför kommungränsen, dock lämnar det färre invånare i Forshaga att utveckla det lokala företaget.

Detta märks i antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare där Forshaga har ett värde av 20,1, Värmlands lägsta, en bra bit under länets 33,9 och rikets 37,7. Sett till antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare har Forshaga ett värde av 5,7, även det en bra bit under länets 8,7, och rikets 10,5. För det lokala företagsklimatet hamnar Forshaga plats nummer 148, och inom sin specifika kommungrupp på plats 32 av 52 kommuner. Förvärvsarbetarna i Forshaga är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 10 nedan.

Figur 10 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Forshaga och Värmland, 2019

Källa: SCB

Bortsett från att de primärt offentliga branscherna dominerar verkar det inte finnas ett beroende inom någon av de mer privata branscherna, vilket minskar sårbarheten inför en branschspecifik kris. I kontrast till länet är de primärt branscher under offentlig sektor som dominerar (vård och omsorg;

sociala tjänster, och utbildning). De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 23 nedan.

Tabell 23 – de fem viktigaste branschgrupperna i Forshaga, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskole-utbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Pappers- o pappersvarvsindustri	11,9	8,2	108	2	11	0	16	53	Maskinoperatörer, gummi-, plast- och pappersvarvsindustri
Parti- o detaljhandel	11,5	12,3	162	52	64	9	25	43	Butikspersonal
Byggindustri	11,0	14,3	188	86	9	9	12	44	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Företagsservice-firmor	10,1	12,7	167	108	34	16	26	46	Ingenjörer och tekniker
Utbildning	7,2	4,4	57	6	44	12	82	45	Gymnasielärare

Källa: SCB

Tabellen bekräftar bilden av att det inte finns ett beroende. De tre viktigaste branschgrupperna skiljer sig marginellt sett till deras andelar av privata näringslivets lönesumma och förvärvsarbetare, vilket bidrar till att minska sårbarheten. Pappers- o pappersvarvsindustrin är dock fortfarande känslig med endast två arbetsställen. En branschgrupp har en jämställd könsfördelning (utbildning) medan övriga branschgrupper är könssegregerade, tre mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Bortsett från pappers- o pappersvarvsindustrin som helt saknar utrikesfödda är andelen i övriga branschgrupper i god marginal med kommunsnittets. Andelen högskoleutbildade är avsevärt hög inom branschgruppen utbildning (82 %), medan övriga branschgruppers andelar är lägre än kommunsnittets. Medianåldern varierar mellan 43 – 53 år, vilket indikerar att det finns stora andelar bland de anställda som närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Forshaga är följande:

Tabell 24 – de 10 viktigaste företagen i Forshaga, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
108	11,9	7,7	76	48	11	16	Tillverkning	Finland
56	6,5	4,0	36	46	43	82	Utbildning	Sverige
42	4,0	3,0	29	46	14	12	Tillverkning	Sverige
44	3,5	3,1	48	57	50	39	Annan Serviceverksamhet	Sverige
39	2,9	2,8	74	37	82	18	Handel	Sverige
16	2,7	1,1	<5	45	<5	38	Vård och omsorg	Sverige
22	2,4	1,6	22	41	50	72	Vård och omsorg	Sverige
30	2,3	2,1	20	36	76	27	Hotell/restaurang	Sverige
25	1,7	1,8	88	40	68	<5	Handel	Sverige
18	1,4	1,3	56	32	56	<5	Handel	Sverige
400	39,2	28,4						

Källa: SCB

Tabellen visar att det inte verkar finnas ett beroende av enskilda viktiga företag. Sammanlagt krävs det 18 företag för att nå 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet, en siffra som har varit oförändrad under en överskådlig tidsperiod. Totalt finns sex olika branscher representerade, och ett företag är utländskt ägt. Andelen anställda som pendlar in utanför kommungränsen är hög inom nästan samtliga företag, vilket minskar sårbarheten vid en eventuell nedläggning då förlusterna fördelas mellan kommuner. Fyra av 10 företag har en jämförelsevis jämförbar könsfördelning, medan tre företag är könssegregerade mot det manliga könet, och tre mot det kvinnliga. Andelen högskoleutbildade varierar kraftigt, fyra företag har en högre andel än kommunsnittet, och sex företag en lägre andel än kommunsnittet. Även medelåldern bland de anställda varierar kraftigt. Fem företag har en medelålder som varierar mellan 46 till 57 år, och fem mellan 32 och 41 år.

Sammanfattningsvis är Forshaga inte en särskilt sårbar kommun utan har relativt goda värden gällande stressfaktorerna i modellen. Socioekonomiskt ligger Forshaga bra till inom vissa stressfaktorer (sysselsättning och arbetslöshet), och i andra något under länssnittet (utbildning). Det som gör kommunen något sårbar är den låga omfattningen av det lokala företagandet. Detta är delvis en konsekvens av den höga utpendlingen och att Forshaga är en integrerad del av Karlstads lokala arbetsmarknadsregion med hög in- och utpendling. Men framför allt är det diversifieringen av det privata näringslivet som bidrar till en ökad motståndskraft vid en eventuell kris, samt att kommunen inte verkar ha ett beroende av enskilda företag. Kommunen har stor potential att utveckla näringslivet genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda, och högskoleutbildade till det privata näringslivet för att göra det mer konkurrenskraftigt, och mindre sårbart.

Bilaga 8: Sårbarhet i Grums

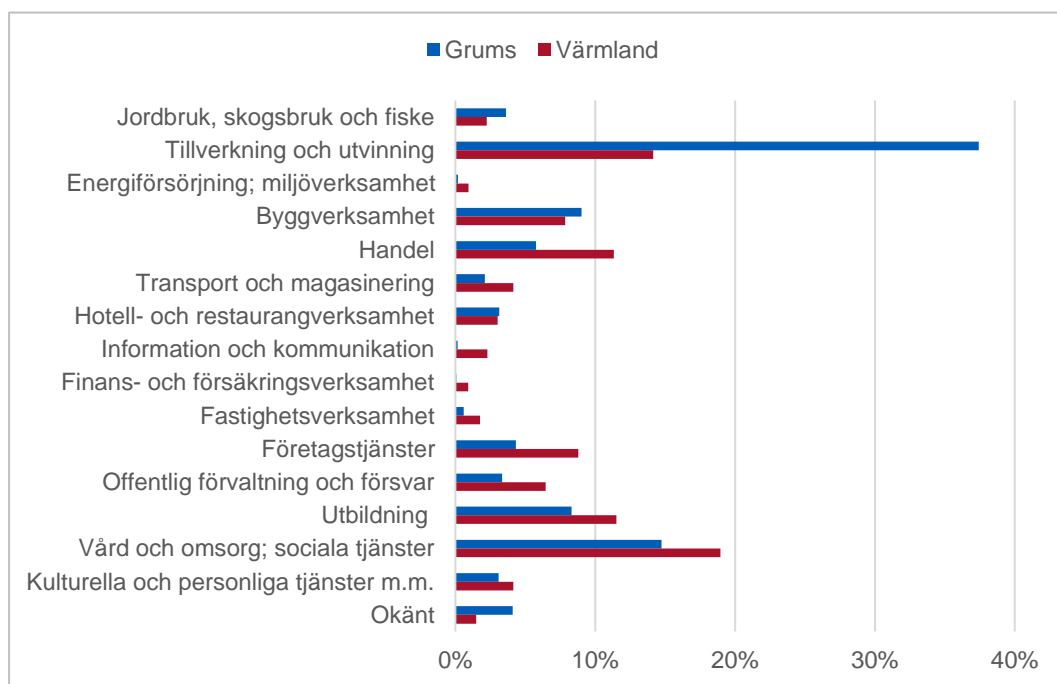
Förutom hemkommun till Värmlands största privata arbetsgivare är Grums också kommun för småorten Borgvik som en gång i tiden levererade järn till bygget av Eiffeltornet. Sedan 1968 har kommunen haft en befolkningsminskning på 10,6 procent från att det bodde 10 128 invånare jämfört med år 2019 som uppmätte 9 047 invånare. Inom dagbefolkningen finns det 3 087 invånare i Grums, varav 43 procent kvinnor och 57 procent män, samt 9 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

Grums har en andel av 77,7 procent sysselsatta, vilket är i paritet med länsnittets 77,9 procent men något lägre än riksgenomsnittets 79,3 procent. Grums har en andel av 7,4 procent arbetslösa vilket är något högre än både läns- (6,9 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 19,9 procent, en bra bit under både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 29,2 procent, vilket skiljer sig mot läns- (38,6 %) och riksgenomsnittets (33,4 %). Branschbredden är den fjärde lägsta i länet och ligger på 0,12.

Grums kommun har något lägre värden inom flera stressfaktorer, vilket bidrar till att göra kommunen sårbar. Däremot finns det andra aspekter som bidrar till att minska kommunens sårbarhet. En sådan är den höga utpendlingen (46 %, länets femte högsta), något som är ett resultat av kommunens strategiska läge inom Karlstads lokala arbetsmarknadsregion. Att vara hemkommun till Värmlands största privata arbetsgivare har både för- och nackdelar. Det positiva är att det genererar en hög sysselsättningsgrad och även möjlighet för sysselsättning för underleverantörer vilket kan driva på diversifieringen. Det negativa är att det kan medföra ett beroende. I Grums är antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare 26,4, en bra bit under länets snitt på 33,9 och rikets 37,7. Sett till antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare har Grums ett värde av 7,7 jämfört med länets 8,7 och rikets 10,5. Däremot hamnar Grums på plats 39 i rankningen av det lokala företagsklimatet, den näst högsta placeringen i Värmland vilket tyder på att företagare i Grums anser förutsättningarna för att bedriva företag inom kommunen är goda.

Kommunens förvärvsarbetare har en hög koncentration av förvärvsarbetare inom tillverkning och utvinning (se figur 11).

Figur 11 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Grums och Värmland, 2019

Källa: SCB

Tillverkning och utvinning i Grums står för hela 37 procent av kommunens förvärvsarbetare, vilket är en stor kontrast till länets 14 procent inom branschen. Totalt sett är 1 425 personer sysselsatta inom

tillverkningsbranschen i Grums, varav nästan 1 000 personer tillhör ett enskilt företag. Det finns därför ett starkt beroende av både en enskild bransch, och ett enskilt företag. De fem viktigaste branschgrupperna i kommunen är starkt kopplade till trä och förädling av trä (se tabell 25).

Tabell 25 – de fem viktigaste branschgrupperna i Grums, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Pappers- o pappersvaruindustri	52,3	37,0	981	3	23	5	35	47	Processoperatörer, trä- och pappersindustri
Byggindustri	10,5	12,9	343	72	7	8	5	37	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Sågverk	7,5	7,4	197	2	17	5	17	43	Processoperatörer, trä- och pappersindustri
Parti- o detaljhandel	5,1	7,2	191	48	54	8	17	40	Butikspersonal
Övrig tillverkningsindustri	4,0	4,5	120	20	11	12	16	41	Fordonsmekaniker och reparatörer m.fl.

Källa: SCB

Tabellen förstärker bilden av ett starkt bransch- och företagsberoende inom pappers- o pappersvaruindustrin som står för 52,3 procent av privata näringslivets lönesumma och 37,0 procent av privata näringslivets förvärsarbetare. De övriga branschgrupperna är relativt små i förhållande till pappers- och pappersvaruindustrin, men är däremot utspridda inom fler arbetsställen (med undantag för sågverk). En positiv aspekt med den viktigaste (ur ett sårbarhetsperspektiv) branschgruppen är att den har en hög andel högskoleutbildade (35 %), en bra bit över kommunsnittet, och även en bit över länssnittet. Övriga branschgrupper har låga andelar högskoleutbildade. Samtliga branschgrupper är könssegregerade mot det manliga könet med undantag för parti- o detaljhandeln. Pappers- o pappersvaruindustrin samt sågverk har låga andelar utrikesfödda, medan övriga branschgruppers andelar är i paritet med kommunsnittets (9 %). Den högsta medianåldern har pappers- och pappersvaruindustrin på 47 år medan övriga branschgrupper har en medianålder mellan 37 och 43 år.

De 10 viktigaste företagen i Grums är följande:

Tabell 26 – de 10 viktigaste företagen i Grums, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
979	51,4	36	51	45	22	35	Tillverkning	Sverige
196	7,3	7,2	47	42	18	17	Tillverkning	Finland
64	2,4	2,4	50	42	11	16	Tillverkning	Sverige
49	1,6	1,8	12	38	10	20	Tillverkning	Sverige
45	1,4	1,7	49	35	62	9	Hotell/restaurang	Sverige
30	1,1	1,1	33	35	<5	<5	Byggverksamhet	Sverige
48	1,1	1,8	33	42	<5	6	Byggverksamhet	Sverige
26	1,0	1,0	35	42	<5	8	Magasinering och varulagring	Sverige
33	1,0	1,2	55	35	73	12	Handel	Sverige
30	1,0	1,1	40	34	<5	13	Handel	Sverige
1 500	69,2	55,4						

Källa: SCB

Även denna tabell visar ett starkt beroende till ett enskilt företag, som enskilt står för över 50 procent av lönesumman inom det privata näringslivet, en siffra som har varit oförändrad under en överskådlig tidsperiod. Fem olika branscher finns representerade, fyra inom tillverkning, och ett företag är utländskt ägt. Det finns en hög inpendling av arbetare utanför kommungränsen till det viktigaste företaget, 49 procent, vilket är positivt ur ett sårbarhetsperspektiv. Skulle detta företag lägga ner eller på annat sätt försvinna från kommunen har kommunen en fördel av att konsekvenserna för förvärvsarbetarna delvis kan bäras av pendlarnas hemkommuner. Den höga andelen inpendlare till kommunen är en effekt av att Grums är en stark integrerad del av Karlstads lokala arbetsmarknadsregion. Andelen kvinnor är underrepresenterade i åtta av 10 företag och andelen högskoleutbildade är lägre än kommunsnittet i åtta av 10 företag. Medianåldern är däremot också förhållandevis låg, vilket är positivt ur ett sårbarhetsperspektiv.

Sammanfattningsvis är Grums en sårbar kommun i Värmland, även om sårbarheten minskas i och med ett gott företagsklimat. Kommunen ligger lågt när det gäller flera stressfaktorer som bidrar till sårbarhet (sysselsättning, arbetslöshet och utbildning). En enskild faktor som ställer kommunen i särskilt sårbar situation är det höga beroendet av en enskild bransch och ett enskilt företag. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna bransch riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas. Kommunen har ett geografiskt läge som bidrar till att delvis kompensera för sårbarheten genom att vara en integrerad del av Karlstads lokala arbetsmarknadsregion med hög in- och utpendling. Kommunen kan minska sårbarheten genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av pappers – o pappersvaruindustrin, och utveckla näringslivet genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 9: Sårbarhet i Årjäng

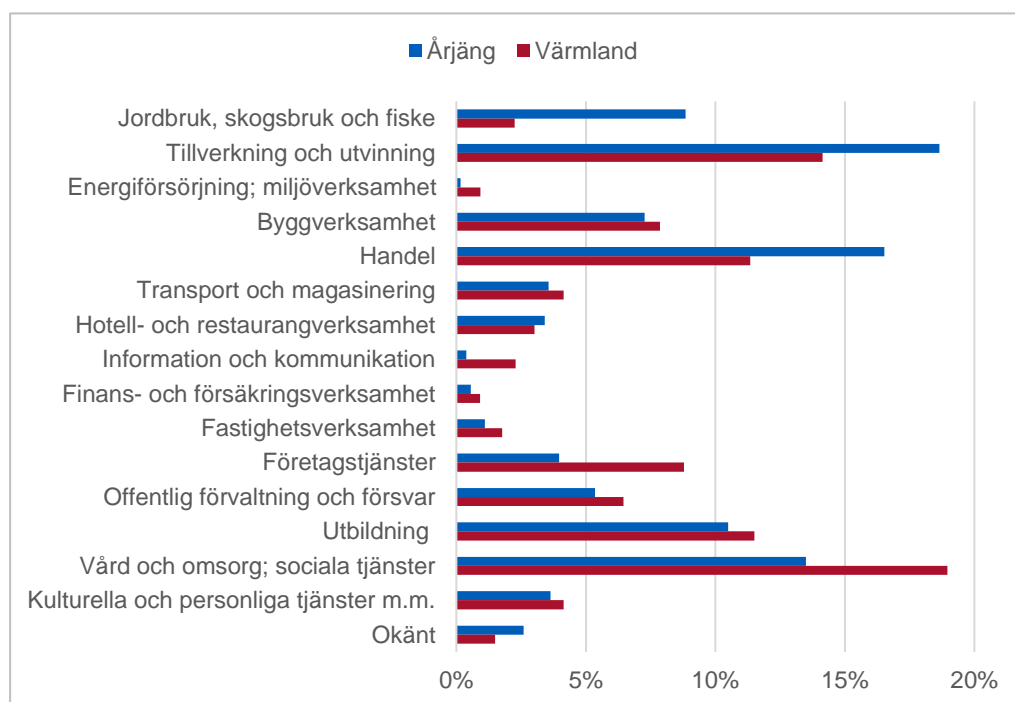
Årjäng utmärkte sig nyligen i ett nytt index från Länsförsäkringar Fastighetsförmedling som den bästa kommunen i Sverige för unga att bo i 2021⁴¹. År 1968 fanns det 10 159 invånare i kommunen vilket innebär en befolkningsminskning på 0,9 procent till 2019 (10 070 invånare). Årjäng har en dagbefolkning på 4 461 invånare, varav 50 procent är kvinnor och 50 procent män, samt 17 procent utrikesfödda (32 % födda i Norge). Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

Årjäng har en andel av 70 procent sysselsatta, vilket är en grov underskattning eftersom arbetspendlare till Norge tyvärr faller bort från sysselsättningsstatistiken. Den är sannolikt mer i paritet med läns- (77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Det antagandet förstärks när man tittar på andelen arbetslösa, som ligger på 5,2 procent, en bra bit under läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade i Årjäng ligger på 18,7 procent, en bra bit under både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 28,2 procent, och kommunen har en branschbredd på 0,18.

Årjäng har inledningsvis både bra och lägre värden inom flera stressfaktorer. Pendlingsmässigt har Årjäng en utpendling på 12 procent, även detta en grov underskattning då arbetspendlare till Norge exkluderas från statistiken. Gränshandeln har länge varit en av kommunens styrkor, men har i kölvattnet av Covid-19 pandemin visat att det kan ha funnits ett beroende som har gjort kommunen sårbar. Stängda gränser har medfört en ovisshet och näringslivet har varit utsatt för återkommande vågor med nya restriktioner. Enligt SCB tappade Årjäng 42,2 procent av försäljningen inom dagligvaruhandeln 2020⁴².

Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Årjäng ett värde av 37,6, det tredje högsta i Värmland, en bra bit över länets 33,9 och i paritet med rikets 37,7. Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare i Årjäng ligger på 7,2, en bit under både läns- (8,7) och riksgenomsnittet (10,5). För det lokala företagsklimatet hamnar Årjäng på plats nummer 161, och inom sin specifika kommungrupp på plats 11 av 40 kommuner. Kommunens förvärvsarbetare har en hög koncentration av förvärvsarbetare inom tillverkning och utvinning, samt handel (se figur 12).

Figur 12 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Årjäng och Värmland, 2019

Källa: SCB

⁴¹ Länsförsäkringar Fastighetsförmedling (2021)

⁴² Statistiska centralbyrån (2021), "Gränshandeln föll med över en tredjedel under 2020".

Tillverkning och utvinning har sex procentenheter högre sysselsatta i Årjäng jämfört med Värmland, och handeln 5 procentenheter högre. Som mest skiljer sig jordbruk, skogsbruk och fiske med sju procentenheter högre sysselsatta i Årjäng jämfört med Värmland. Än så länge är det svårt att avgöra om det finns ett beroende mot en enskild bransch. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 27 nedan.

Tabell 27 – de fem viktigaste branschgrupperna i Årjäng, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskole-utbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Parti- o detaljhandel	21,5	20,5	664	97	60	19	12	32	Butikspersonal
Byggindustri	10,4	9,8	318	141	9	5	5	45	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Metallvaruindustri; ej maskinindustri	9,2	7,2	233	12	28	16	10	39	Montörer
Hälsa- o sjukvård	7,3	8,2	265	20	85	30	22	50	Undersköterskor
Maskinindustri	7,2	5,1	165	3	33	7	19	47	Montörer

Källa: SCB

Den största branschgruppen är parti- o detaljhandeln innehållande 21,5 procent av det privata näringslivets lönesumma, och 20,5 procent av det privata näringslivets förvärvsarbetare. Detta visar att det finns ett beroende, vilket är en sårbarhet. Däremot är det positivt att branschgruppen är utspridd mellan 97 arbetsställen. Parti- o detaljhandeln är den enda jämställda branschgruppen, medan tre är könssegregerade mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Två branschgrupper har en andel utrikesfödda som är i paritet med kommunsnittet (parti- o detaljhandeln, och metallvaruindustri), medan hälso- o sjukvård har en bra bit andel utrikesfödda över kommunsnittet. De två övriga branschgrupperna har en underrepresentation av utrikesfödda. Två branschgrupper (hälso- o sjukvård samt maskinindustri) har en andel som är i paritet med kommunsnittet, medan övriga branschgruppers andelar ligger under kommunsnittet. Medianåldern är låg inom två branschgrupper, vilket är positivt.

De 10 viktigaste företagen i Årjäng är följande:

Tabell 28 – de 10 viktigaste företagen i Årjäng, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
154	6,3	4,7	88	39	36	10	Tillverkning	Sverige
184	5,3	5,6	93	46	94	15	Vård och omsorg	Danmark
89	3,8	2,7	73	45	46	18	Tillverkning	Norge
99	3,8	3,0	85	48	42	12	Tillverkning	Sverige
59	2,5	1,8	93	42	17	20	Tillverkning	Sverige
55	2,4	1,7	96	39	16	7	Tillverkning	Norge
48	2,3	1,5	85	46	10	10	Tillverkning	Norge
54	2,3	1,6	87	46	63	6	Tillverkning	Sverige
60	2,0	1,8	88	35	68	10	Handel	Sverige
34	1,9	1,0	82	43	<5	6	Tillverkning	Nederländerna
836	32,6	25,3						

Källa: SCB

Kommunen verkar inte ha ett beroende mot enskilda företag, vilket minskar sårbarheten. Sammanlagt krävs det 25 företag för att nå halva lönesumman inom det privata näringslivet. Däremot har beroendet ökat en aning under en överskådlig tidsperiod (30 företag år 2015). Åtta av 10 företag är verksamma inom tillverkning, och fem är utlandsägda. Arbetspendlare som pendlar in till företagen utanför kommungränsen är låga, dessa är dock en underskattning då arbetspendlare från Norge inte inkluderas. Två företag har en jämställd könsfördelning, medan fem är könssegregerade mot det manliga könet, och tre mot det kvinnliga. Nio av 10 företag har en andel högskoleutbildade som är under kommunsnittet. Hälften av företagen har en medelålder på under 45 år vilket är positivt.

Sammanfattningsvis är Årjäng en sårbar kommun i Värmland. Sårbarheten minskas i och med goda värden inom socioekonomiska stressfaktorer (sysselsättning och arbetslöshet) och ett högt snitt inom antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare. Två faktorer som ställer kommunen i särskilt sårbar situation är den låga andelen högskoleutbildade, och beroendet av parti- o detaljhandeln. Även om det inte framkommer i ovanstående tabeller, vet vi att kommunen drabbades 2020 under Covid-19 pandemin av en branschspecifik kris som påverkade stora delar av handeln till följd av den periodvis stängda gränsen. Dessutom försvåras möjligheten att hitta ett nytt jobb när personer saknar en högskoleutbildning. Kommunen kan minska sårbarheten genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av parti- o detaljhandeln, och genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 10: Sårbarhet i Sunne

Utanför Värmland är kanske Sunne mest känt för Mårbacka, födelseplatsen för författarinnan Selma Lagerlöf, dock utmärker sig Sunne även geografiskt genom att kommunen gränsar till sex andra värmländska kommuner. År 1968 fanns det 14 422 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 7,7 procent till 2019 (13 306 invånare). Sunne har den dagbefolkning på 5 962 invånare, varav 48 procent kvinnor är och 52 procent män, samt 9 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

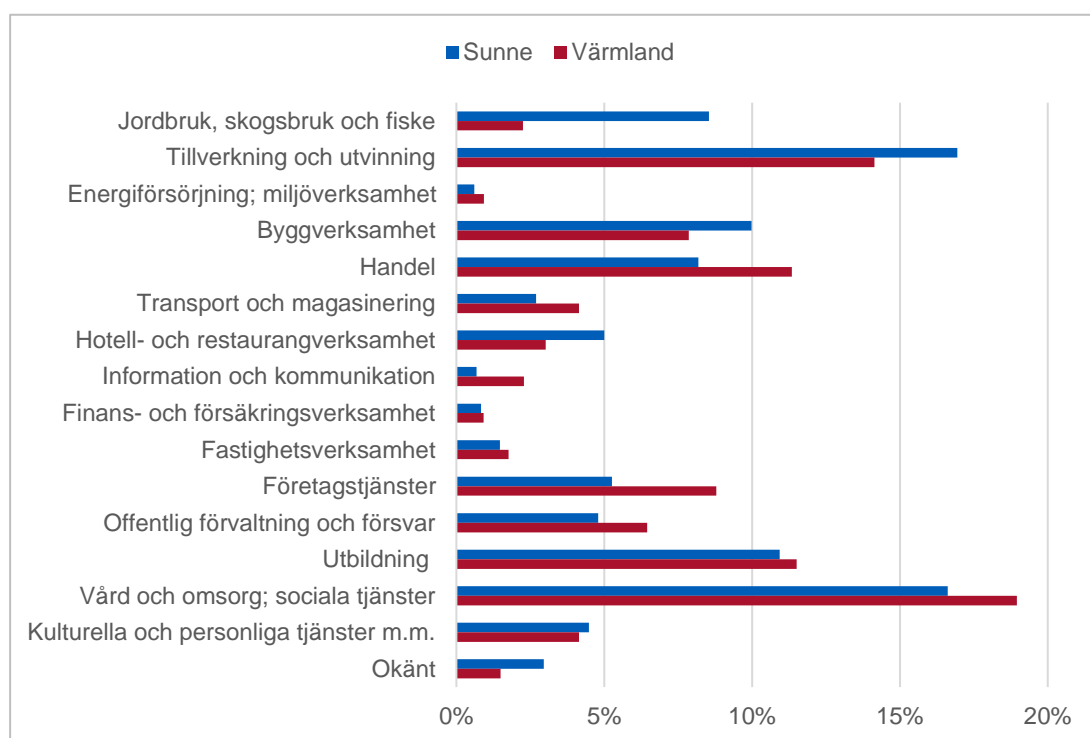
Sunne har en andel av 80,8 procent sysselsatta, en bra bit över både läns-(77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Andelen arbetslösa ligger på 4,6 procent, avsevärt lägre än läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 26,5 procent, lägre än både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %).

Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 36,1, något lägre än länsnittets 38,6 procent, men en bra bit över riksgenomsnittets 33,4 procent. Och slutligen kan vi notera att kommunen har en branschbredd på 0,21, länets fjärde högsta.

Inledningsvis ser Sunne ut att ha en relativt låg sårbarhet. När det kommer till arbetspendling är det 27 procent av kommunens förvärvsarbetare som pendlar utanför kommungränsen. Till Torsby pendlar 567 arbetare, vilket har sin förklaring i att Sunne är en del av Torsbys lokala arbetsmarknadsregion, följt av Karlstad, 520 arbetare. Med en stabil arbetspendling till två olika kommuner med olika näringslivssammansättningar minskar sårbarheten. Sunne har mycket goda värden även inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Sunne ett värde av 34,6 vilket är i paritet med länets 33,9, dock lägre än rikets 37,7. Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 12,6, Värmlands högsta, avsevärt mycket högre än både läns- (8,7) och riksgenomsnittet (10,5). Slutligen, inom det lokala företagsklimatet hamnar Sunne på plats nummer 20, den högsta placeringen i Värmland vilket tyder på att företagen anser att förutsättningarna för att bedriva företag är mycket goda i Sunne.

Förvärvsarbetarna i Sunne är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 13 nedan.

Figur 13 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Sunne och Värmland, 2019

Källa: SCB

Sammantaget ser det inte ut som att Sunne har ett beroende av en särskild bransch, vilket minskar sårbarheten. Tillverkning och utvinning är den största branschen och skiljer sig med 3 procentenheter högre än länssnittet, dock är det jordbruk, skogsbruk och fiske där vi finner den största skillnaden mellan kommunen och länet (7 procentenheter högre i Sunne). De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 29 nedan.

Tabell 29 – de fem viktigaste branschgrupperna i Sunne, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Byggindustri	16,4	15,2	584	202	6	7	9	43	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Pappers- o pappersvarvindustri	10,0	6,3	243	2	19	3	21	45	Fordonsmekaniker och reparatörer
Parti- o detaljhandel	8,9	9,4	360	113	60	8	19	43	Butikspersonal
Företagsservice-firmor	8,0	8,2	315	157	43	9	27	52	Tidningsdistributörer, vaktmästare, och övriga servicearbetare
Hotell o restaurang	6,6	7,8	298	55	59	37	18	38	Snabbmatpersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.

Källa: SCB

Tabellen bekräftar att det inte finns ett beroende. Byggindustrin sticker ut som den viktigaste branschgruppen med 16,4 procent av det privata näringslivets lönesumma, och 15,2 procent av förvärvsarbetarna, och är utspridd inom totalt 202 arbetsplatser, vilket minskar sårbarheten. Detta är en stor kontrast jämfört med den andra viktigaste branschgruppen: pappers- o pappersvarvindustri som trots 10 procent av lönesumman och 6,3 procent av de anställda enbart är utspridd inom två arbetsställen. Tre av fem branschgrupper har en jämställd könsfördelning, medan två (byggindustrin, och pappers- o pappersvarvindustri) är könssegregerad mot det manliga könet. Andelen utrikesfödda inom parti- o detaljhandeln, företagsservicefirmor och byggindustrin är i paritet med kommunsnittet, medan hotell o restaurang har en överrepresentation av utrikesfödda. Pappers- o pappersvarvindustri har en avsevärt lägre andel utrikesfödda jämfört med kommunsnittet. Andelen högskoleutbildade är som högst 26 procent inom företagsservicefirmor vilket är i paritet med

kommunsnittet, medan övriga branschgrupper har låga andelar. Tre branschgrupper har en medianålder 43 år och lägre.

De 10 viktigaste företagen i Sunne är följande:

Tabell 30 – de 10 viktigaste företagen i Sunne, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
242	9,6	6,1	65	45	19	21	Tillverkning	Schweiz
116	5,0	2,9	90	48	18	12	Tillverkning	Luxemburg
108	3,7	2,7	75	46	22	14	Tillverkning	Sverige
125	2,7	3,1	82	38	64	22	Hotell/restaurang	Norge
70	2,6	1,8	73	40	11	21	Tillverkning	Irland
38	1,6	1,0	55	42	63	47	Finans-och försäkring	Sverige
42	1,5	1,1	74	46	26	19	Tillverkning	Sverige
47	1,4	1,2	60	41	81	36	Vård och omsorg	Sverige
50	1,4	1,3	94	53	78	34	Annan serviceverksamhet	Sverige
36	1,3	0,9	94	42	<5	<5	Byggverksamhet	Sverige
874	31	22						

Källa: SCB

Totalt krävs det 32 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket tyder på att näringslivet i kommunen inte är beroende av enskilda företag och därför inte skulle drabbas hårt vid en eventuell nedläggning av någon av de 10 viktigaste företagen. Däremot har beroendet ökat marginellt under en överskådlig tidsperiod (34 företag år 2015). Sex olika branscher finns representerade, fyra inom tillverkning, och fyra företag är utländskt ägda. Inpendlingen av arbetare utanför kommungränsen är hög, 20 procent eller mer inom sex företag (som högst 45 %), vilket minskar sårbarheten vid en eventuell nedläggning då förlusterna sprids ut. Könsfördelningen varierar, sex företag är könssegregerade mot det manliga könet, medan fyra mot det kvinnliga. Tre företag har en andel högskoleutbildade som ligger över kommunsnittet, medan övriga företag har låga andelar. Resterande företag har låga andelar högskoleutbildade, och medelåldern varierar med fem företag under 45 år, och resterande 45 år och uppåt.

Sammanfattningsvis är Sunne inte en särskilt sårbar kommun utan har relativt goda värden gällande stressfaktorerna i modellen. Socioekonomisk har Sunne bra värden i förhållande till både läns- och riksgenomsnittet vad det gäller sysselsättning och arbetslöshet, dock en bit lägre andel högskoleutbildade. Det lokala företagandet visar också värden över läns- och rikssnittet inom samtliga tre stressfaktorer, samt en hög utpendling inom två olika lokala arbetsmarknadsregioner (Torsby, och Karlstad) vilket minskar sårbarheten. Men framför allt är det diversifieringen av det privata näringslivet som bidrar till en ökad motståndskraft vid en eventuell kris. Ingen enskild bransch eller företag sticker ut på ett sätt som skulle indikera att det finns ett beroende. Kommunen kan minska sin sårbarhet genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 11: Sårbarhet i Karlstad

Karlstad är Värmlands residensstad och länets största kommun sätt till antalet invånare. Befolkningsmässigt är det Karlstad som har stått för den främsta befolkningstillväxten i Värmland. År 1968 fanns det 70 908 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningstillväxt på 32,4 procent till 2019 (93 898 invånare). Karlstad har en dagbefolkning på 55 682 invånare, varav 49 procent är kvinnor och 51 procent män, samt 12 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

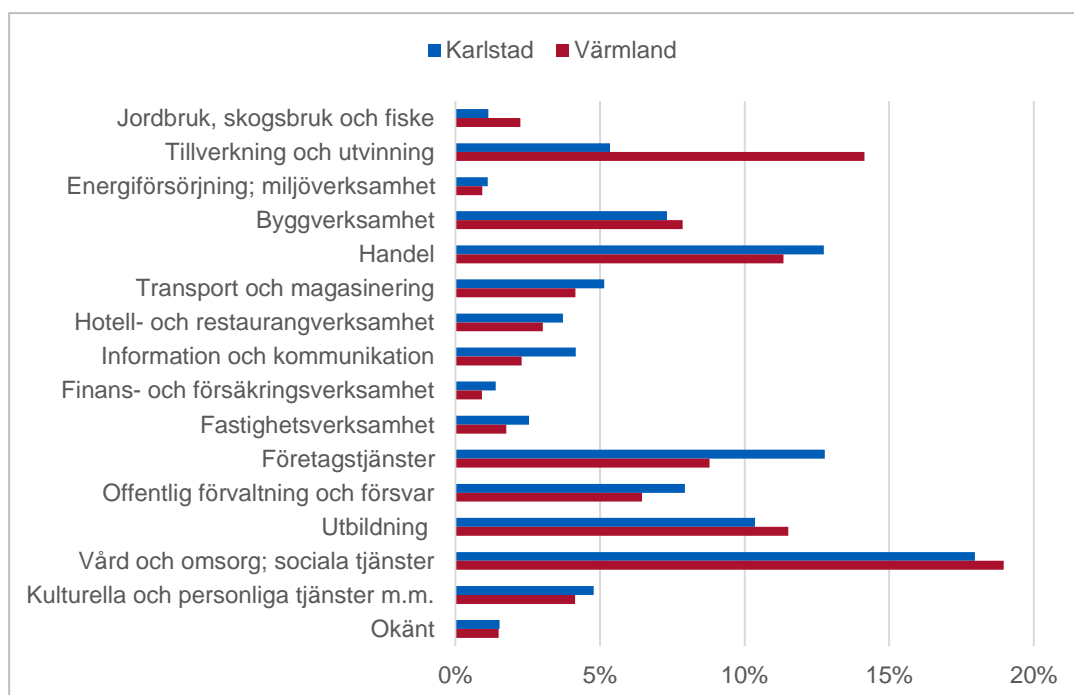
Karlstad har en andel av 78,6 procent sysselsatta, vilket är precis över länssnittets 77,9 procent men en bit under riksgenomsnittets 79,3 procent. Andelen arbetslösa ligger på 6,8 procent, vilket är i paritet med både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %).

Andelen högskoleutbildade i Karlstad ligger på 44,4 procent, näst högsta i länet och en bra bit över både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 38,8 procent vilket är i nivå med länssnittets 38,6 procent men en bra bit över riksgenomsnittets 33,4 procent. Slutligen har kommunen länets högsta branschbredd på 0,52, vilket tyder på ett diversifierat näringsliv.

Inledningsvis ser Karlstad ut att ha en relativt låg sårbarhet. Troligtvis bidrar universitetets närvaro med synergieffekter som syns i den höga andelen högskoleutbildade, vilket ger effekter inom både sysselsättningen och arbetslösheten. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Karlstad länets högsta (41,2), avsevärt högre än läns-(33,9) och riksgenomsnittet (37,7). Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 9,1, vilket är över länssnittets 8,7 men en bit under riksgenomsnittets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Karlstad på plats nummer 101, och inom sin specifika kommungrupp på plats sex av 21 kommuner.

Pendlingsmässigt är det endast 19 procent av förvärvsarbetare i Karlstad som arbetspendlar till en annan kommun. Den största gruppen pendlar till Hammarö kommun, följt av Grums, och Kil. En orsak till det relativt låga antalet utpendlare kan vara den höga branschbredden som indikerar på att Karlstad har ett rikt utbud av ett diversifierat näringsliv, samt stora arbetsgivare inom offentlig förvaltning (Centralsjukhuset och Karlstad Universitet). Detta minskar incitamenten för utpendling (som är mer vanligt när något av detta saknas i ens bostadskommun). Förvärvsarbetarna i Karlstad är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 14 nedan.

Figur 14 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Karlstad och Värmland, 2019

Källa: SCB

Bortsett från att tillverkning och utvinning är lägre med nio procent i Karlstad jämfört med Värmland är skillnaderna i övrigt små. Det finns därför inte ett beroende av en enskild bransch, vilket är positivt om en branschspecifik kris skulle inträffa. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 31 nedan.

Tabell 31 – de fem viktigaste branschgrupperna i Karlstad, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Företagsservice-firmor	26,1	23,4	8 184	1 459	34	11	56	41	IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.
Parti- o detaljhandel	16,3	16,5	5 768	774	47	7	28	38	Butikspersonal
Byggindustri	12,8	11,4	4 006	583	7	6	16	39	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Övriga landtransportföretag	4,5	4,8	1 687	161	14	20	13	46	Lastbils- och bussförare
Bilserviceverkstäder	4,1	4,0	1 415	212	14	14	16	39	Fordonsmekaniker och reparatörer m.fl.

Källa: SCB

Den viktigaste branschgruppen är företagsservicefirmor innehållande 26,1 procent av privata näringslivets lönesumma, samt 23,4 procent av det privata näringslivets förvärvsarbetare. Detta kan vid första anblick ses som ett beroende, men branschgruppen är utspridd mellan 1 459 arbetsställen och är inte en homogen grupp utan sträcker sig mellan många branscher. Branschgruppen är också konkurrensstark med en hög andel högskoleutbildade (56 %). Övriga branschgrupper har låga andelar högskoleutbildade. Könsfördelningen inom företagsservicefirmor är 34 procent kvinnor och 66 procent män. Branschgruppens andel av utrikesfödda ligger på 11 procent, vilket är i paritet med kommunsnittets, och medianåldern är relativt låg (41 år). Den enda branschgruppen med en jämn könsfördelning är parti-o detaljhandeln. Byggindustrin är den branschgrupp där utrikesfödda är minst representerade (6 %). Åldersmässigt har fyra av fem branschgrupper en medianålder på 41 år eller lägre. Detta bidrar till en minskad sårbarhet då en relativt hög andel anställda har en lång bit kvar tills pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Karlstad är följande:

Tabell 32 – de 10 viktigaste företagen i Karlstad, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
731	3,3	2,0	58	46	20	60	Tillverkning	Finland
396	1,2	1,1	81	37	63	67	Finans-och försäkringsverksamhet	Sverige
206	0,9	0,6	75	46	13	97	Datakonsultverksamhet	Finland
332	0,9	0,9	74	42	65	17	Handel	Sverige
158	0,8	0,4	65	45	23	73	Distribution av elektricitet	Sverige
257	0,7	0,7	61	49	17	20	Transport och magasinering	Sverige
305	0,6	0,8	65	45	48	9	Lokalvård	Sverige
151	0,6	0,4	68	41	15	53	Trådbunden telekommunikation	Sverige
153	0,6	0,4	73	48	31	84	Datakonsultverksamhet	Kanada
221	0,6	0,6	71	46	19	24	Transport och magasinering	Frankrike
2 910	10,2	8						

Källa: SCB

Totalt krävs det 195 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket tyder på att näringslivet i kommunen inte är beroende av enskilda företag och därför inte skulle drabbas hårt vid en eventuell nedläggning av någon av de 10 viktigaste företagen. Dessutom har beroendet till enskilda företag minskat kraftigt en överskådlig tidsperiod (180 företag 2015). Åtta olika branscher finns representerade, och fyra av företagen är utländskt ägda. Ytterligare en bidragande aspekt till minskad sårbarhet är den höga inpendlingen av arbetspendlare från andra kommuner. I fem företag är inpendlingen av anställda över 30 procent, och som högst 42 procent (det viktigaste företaget). Könsfördelningen av de anställda är relativt segregerad bland de 10 viktigaste företagen, vilket påverkar sårbarheten negativt. Andelen högskoleutbildade är däremot hög inom flera av företagen, totalt har sex företag över 50 procent högskoleutbildade (det tredje viktigaste företaget så högt som 97 procent). Detta indikerar en hög konkurrenskraft men också en bra förutsättning för de anställda att omlokaliseras vid eventuella nedskärningar eller nedläggning. Åldersmässigt har sex av 10 företag en medelålder på 45 år och uppåt.

Sammanfattningsvis är Karlstad inte en särskilt sårbar kommun utan Karlstad har relativt goda värden gällande stressfaktorerna i modellen. Socioekonomiskt har Karlstad bra värden i förhållande till både läns- och riksgenomsnittet vad det gäller sysselsättning och arbetslöshet, samt har också en hög andel högskoleutbildade. Det lokala företagandet visar också goda värden inom samtliga tre stressfaktorer, men framför allt är det den tydliga diversifieringen av det privata näringslivet som bidrar till en ökad motståndskraft vid en eventuell kris. Ingen enskild bransch eller företag sticker ut på ett sätt som skulle indikera att det finns ett beroende. Kommunen har även stor fördel av arbetspendlare från andra kommuner som hjälper till att minska sårbarheten ytterligare. Många av de viktigaste företagen är konkurrensstarka med höga andelar högskoleutbildade, dock skulle en jämnare könsfördelning och en jämnare representation av utrikesfödda kunna bidra till att minska sårbarheten för kommunen och länet ytterligare.

Bilaga 12: Sårbarhet i Kristinehamn

Kristinehamn utmärker sig på många sätt, allt från sin historia, skärgård och sin konst men också som Värmlands tredje befolkningsmässigt största kommun. År 1968 fanns det 27 641 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 12,3 procent till 2019 (24 255 invånare). Kristinehamn har en dagbefolkning på 9 335 invånare, varav 47 procent är kvinnor och 53 procent män, samt 12 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

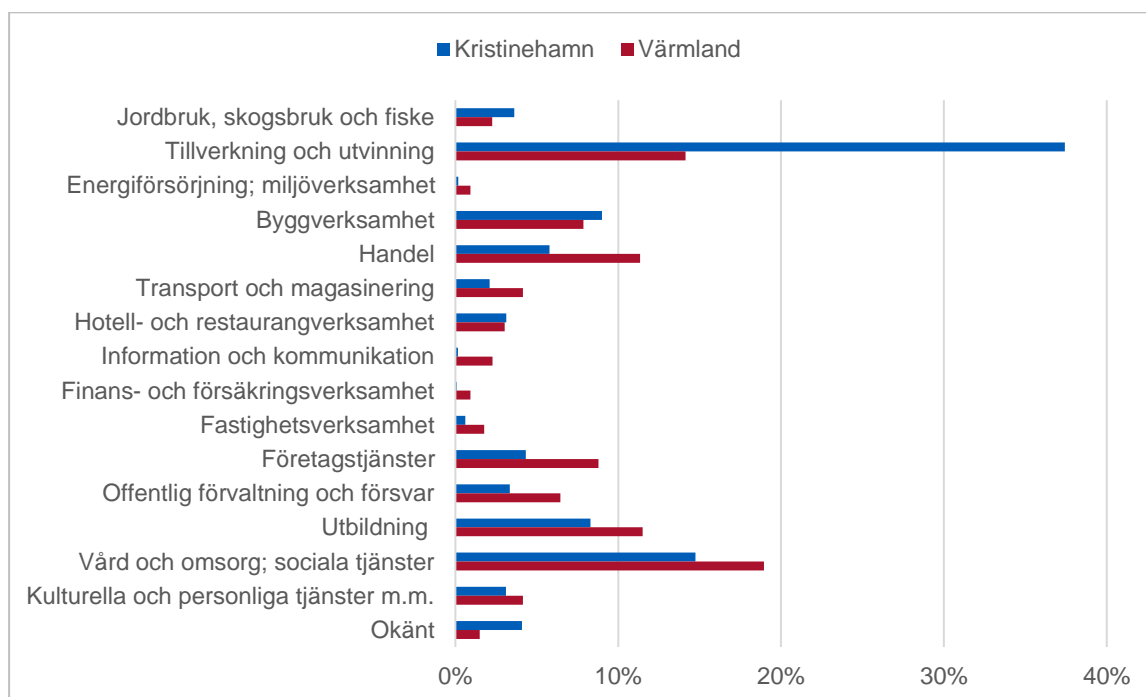
Kristinehamn har en andel av 75,2 procent sysselsatta vilket är en bit under både läns- (77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Arbetslösheten ligger på 8,5 procent, avsevärt högre än både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 28,7 procent, lägre än både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 38,8 procent vilket är i nivå med länsnittets 38,6 procent, och en bra bit under riksgenomsnittets 33,4 procent. Slutligen har kommunen en branschbredd på 0,25 vilket är den tredje högsta i länet.

Inledningsvis verkar Kristinehamn vara en sårbar kommun med lägre värden inom flera stressfaktorer, trots en relativ hög branschbredd. Kommunen har dock ett strategiskt geografiskt läge som dels kompenserar för delar av sårbarheten. Kristinehamn är en stark integrerad del av Karlstads lokala arbetsmarknadsregion vilket framgår när man tittar på arbetspendlingen. Totalt pendlar det 1 273 arbetare från Kristinehamn till Karlstad, och totalt 1 583 till hela Värmland. Kristinehamn är också integrerad i Örebro lokala arbetsmarknadsregion med totalt 1 269 arbetspendlare till länet, flest till Karlskoga (871 pendlare), följt av Degerfors (172 pendlare) och slutligen Örebro (168 pendlare). Totalt ligger utpendlingen på 34 procent vilket bidrar till att minska sårbarheten när invånare har andra kommuners näringsliv inom nära räckhåll.

Inom det lokala företagandet har Kristinehamn låga värden inom samtliga tre stressfaktorer. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Kristinehamn ett värde av 33,0, vilket är under både läns- (33,9) och riksgenomsnittet (37,7). Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 7,6 vilket också är under läns- (8,7) och riksgenomsnittet (10,5). Inom det lokala företagsklimatet hamnar Kristinehamn på plats nummer 210, och inom sin specifika kommungrupp på plats 22 av 35 kommuner.

Kommunens förvärvsarbetare har en hög koncentration av förvärvsarbetare inom tillverkning och utvinning (se figur 15).

Figur 15 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Kristinehamn och Värmland, 2019

Källa: SCB

Tillverkning och utvinning i Kristinehamn står för hela 37 procent av kommunens förvärvsarbetare, en stor kontrast till länets 14 procent, vilket indikerar att det kan finnas ett beroende som är en sårbarhet. Övriga branscher skiljer sig marginellt och är i jämn nivå med länets siffror. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 33 nedan.

Tabell 33 – de fem viktigaste branschgrupperna i Kristinehamn, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Metallvaruindustri; ej maskinindustri	12,2	8,4	484	25	15	8	40	47	Ingenjörer och tekniker
Parti- o detaljhandel	11,1	12,3	713	166	57	13	20	39	Butikspersonal
Byggindustri	10,2	10,7	618	200	6	7	11	44	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Företagsservice-firmor	8,7	10,6	614	224	44	13	24	48	Städare och hemservicepersonal m.fl.
Övriga landtransportföretag	8,0	7,9	459	50	18	15	10	50	Lastbils- och bussförare

Källa: SCB

En kontrast till figur 18 är att under ett branschgruppsperspektiv inom det privata näringslivet verkar det inte finnas ett lika stort beroende, vilket är positivt. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet skiljer sig marginellt i förhållande till deras lönesummor vilket minskar sårbarheten. Förvärvsarbetarna varierar mellan 713 till 459 förvärvsarbetare mellan branschgrupperna, och det finns en god spridning i form av många arbetsställen. Två branschgrupper har en jämställd könsfördelning: parti- o detaljhandeln och företagsservicefirmor, medan övriga tre är kraftigt könssegregerade mot det manliga könet. Bortsett från byggindustrin är andelen utrikesfödda förhållandevis jämn representerad inom de övriga branschgrupperna. Andelen högskoleutbildade inom den viktigaste branschgruppen ligger på 40 procent vilket är i paritet med riksgenomsnittet. Däremot är andelen låg inom övriga branschgrupper. Medianåldern är hög inom tre branschgrupper (47, 48 och 50 år), vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Kristinehamn är följande:

Tabell 34 – de 10 viktigaste företagen i Kristinehamn, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
252	7,1	4,2	51	46	21	68	Tillverkning	Norge
258	6,8	4,3	69	47	26	25	Tillverkning	Kina
177	4,0	2,9	58	45	19	34	Transport och magasinering	Sverige
161	3,1	2,7	86	48	9	13	Tillverkning	Sverige
111	2,7	1,8	83	50	24	28	Tillverkning	Nederländerna
119	2,4	2,0	85	44	19	22	Tillverkning	Sverige
98	1,8	1,6	58	46	19	6	Transport och magasinering	Sverige
109	1,6	1,8	28	54	28	14	Landtransport av passagerare	Sverige
115	1,4	1,9	83	31	74	11	Handel	Sverige
84	1,2	1,4	72	53	61	43	Intresseorganisation	Sverige
1 484	32,2	24,7						

Källa: SCB

Totalt krävs det 36 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket tyder på att näringslivet i kommunen inte är beroende av enskilda företag och därför inte skulle drabbas hårt vid en eventuell nedläggning av någon av de 10 viktigaste företagen. Dessutom har beroendet till enskilda företag minskat under en överskådlig tidsperiod (29 företag år 2015). Fem olika branscher finns representerade, och fem inom tillverkning, samt tre är utländskt ägda. Inpendlingen av arbetare utanför kommungränsen är över 30 procent eller mer inom fem företag (som högst 72 %), vilket minskar sårbarheten då förlusterna vid en eventuell nedläggnings sprid ut. Samtliga företag har en könssegregerad personalstyrka, åtta mot det manliga könet, och två mot det kvinnliga. Två företag har en högre andel högskoleutbildade än riksgenomsnittet, medan övriga företag har låga andelar. Medelåldern är 46 år eller högre inom åtta företag, vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

Sammanfattningsvis är Kristinehamn en något sårbar kommun i Värmland, detta trots att sårbarheten minskar i och med en hög in- och utpendling både internt inom Värmland, och inom Örebro län. Kommunen har också visat att beroendet mot enskilda företag har minskat under en överskådlig tid, vilket positivt. Däremot visar kommunen låga värden inom sårbarhetsmodellens socioekonomiska stressfaktorer (sysselsättning, arbetslöshet, utbildning), men även inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Det som ställer kommunen i en särskilt sårbar situation är kombinationen av den redan höga arbetslösheten och att flera av kommunens viktigaste företag tillhör samma bransch. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna bransch med tillhörande företag riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas vilket skulle förvärpa en redan sårbar situation. Kommunen kan minska sin sårbarhet genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 13: Sårbarhet i Filipstad

Filipstad är unik i avseendet att kommunen delar gräns till både Dalarna och Örebro län, men är också Värmlands näst äldsta stad och döpt efter kung Karl IX son Karl Filip. År 1968 fanns det 16 565 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 35,7 procent till 2019 (10 644 invånare). Filipstad har en dagbefolkning på 4 086 invånare, varav 49 procent är kvinnor och 51 procent män, samt 12 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

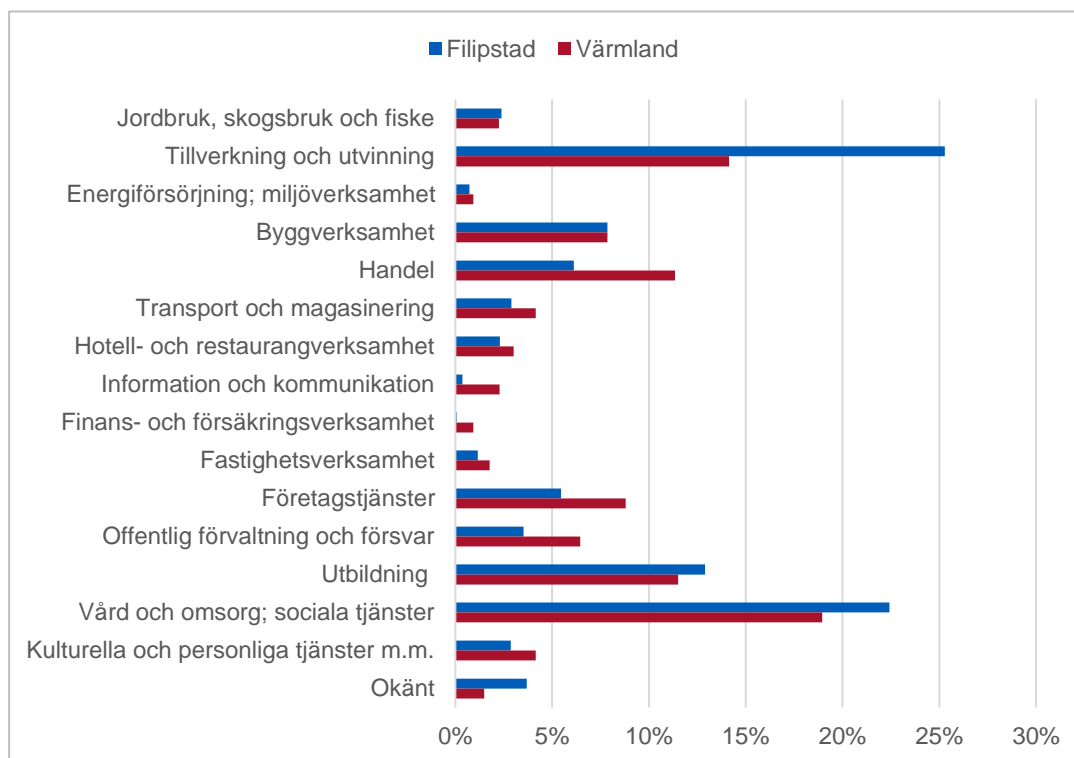
Filipstad har en andel av 72,1 procent sysselsatta, en bra bit under både läns- (77,9 %) och riksgenomsnittet (79,3 %). Arbetslösheten är hög och ligger på 11 procent, en bra bit över läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Även andelen högskoleutbildade är låg och ligger på 17,7 procent, avsevärt lägre än läns- (32,0 %) och riksgenomsnittets (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 45,8 procent, och kommunen har en branschbredd på 0,14.

Inledningsvis har Filipstad låga värden inom samtliga stressfaktorer, vilket indikerar att kommunen är sårbar. Filipstad har en utpendling på 24 procent, vilket är lågt med tanke på den höga andelen anställda inom offentlig sektor, vilket indikerar att det kan finnas få arbetstillfällen inom det privata näringslivet.

Inom det lokala företagandet har Filipstad låga värden inom samtliga tre stressfaktorer. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Filipstad ett värde av 24,7, avsevärt lägre än länets 33,9 och rikets 37,7. Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 3,6, även det en bra bit under länets 8,7 och rikets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Filipstad på plats nummer 203, och inom sin specifika kommungrupp på plats 19 av 40 kommuner.

Kommunens förvärvsarbetare har en hög koncentration av förvärvsarbetare inom tillverkning och utvinning (se figur 16).

Figur 16 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Filipstad och Värmland, 2019

Källa: SCB

Tillverkning och utvinning i Filipstad står för 25 procent, vilket är 11 procentenheter högre än länets genomsnitt. Detta kan tyda på att det finns ett beroende av en enskild bransch, vilket är en sårbarhet. I övrigt är skillnaderna mellan kommunen och länet marginella med undantag för handel där länet har 5

procent högre andelar sysselsatta. De fem viktigaste branschgrupperna i Filipstad visas i tabell 35 nedan.

Tabell 35 – de fem viktigaste branschgrupperna i Filipstad, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Livsmedels- och dryckes och tobaksindustri	26,8	22,1	509	6	40	9	13	46	Andra process- och maskinoperatörer
Metalvaruindustri; ej maskinindustri	14,5	12,9	297	15	14	6	7	45	Malmförädlingsyrken och brunnsborrare m.fl.
Byggindustri	11,5	12,2	281	80	7	7	6	44	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Parti- o detaljhandel	7,5	8,8	202	58	62	12	14	38	Butikspersonal
Företagsservice-firmor	6,2	8,1	186	51	40	13	13	53	Tidningsdistributörer, vaktmästare och övriga servicearbetare

Källa: SCB

Tabellen bekräftar att det finns ett beroende, specifikt mot livsmedels-, dryckes- och tobaksindustrin som står för 26,8 procent av privata näringslivets lönesumma och 22,1 procent av privata näringslivets förvärvsarbetare. Branschgruppen är dessutom utspridd inom endast sex arbetsställen vilket indikerar att även kan finnas ett beroende mot enskilda företag. Två branscher har en jämställd könsfördelning, medan två är könssegregerade mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Andelen utrikesfödda är i paritet med kommundnittets inom tre branschgrupper (livsmedels- o dryckes och tobaksindustrin, parti- o detaljhandeln och företagsservicefirmor) medan de två övriga branschgrupperna har en underrepresentation av utrikesfödda. Andelen högskoleutbildade är låg inom samtliga branschgrupper. Medianåldern varierar. Två branschgrupper har en låg medianålder (parti- o detaljhandeln och byggindustrin) medan de tre övriga branschgrupperna har en medianålder på 45 år och uppåt, vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Filipstad är följande:

Tabell 36 – de 10 viktigaste företagen i Filipstad, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
370	18,9	15,4	82	46	40	13	Tillverkning	Italien
129	6,6	5,4	89	40	42	10	Tillverkning	Norge
98	5,2	4,1	87	41	19	5	Tillverkning	Sverige
76	4,1	3,2	71	44	17	9	Tillverkning	Tyskland
118	4,0	4,9	71	51	45	4	Lokalvård	Sverige
52	2,9	2,2	75	44	10	6	Tillverkning	Sverige
31	2,2	1,3	58	50	48	68	Tillverkning	Nederländerna
48	1,8	2,0	85	46	46	25	Annan Serviceverksamhet	Sverige
30	1,6	1,3	67	47	<5	<5	Byggverksamhet	Sverige
36	1,4	1,5	92	37	72	17	Handel	Sverige
988	48,7	41,3						

Källa: SCB

Tabellen bekräftar att det finns ett beroende mot enskilda företag. Totalt krävs det 11 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet. Detta indikerar att kommunen skulle drabbas hårt vid en eventuell nedläggning av exempelvis det viktigaste företaget i tabellen och förvärra en redan sårbar situation i och med den höga arbetslösheten. Beroendet mot enskilda företag har dock minskat marginellt under en överskådlig tidsperiod (10 företag år 2015). Totalt finns det fem olika branscher representerade, sex av företagen är verksamma inom tillverkning och fyra är utländskt ägda. Inpendlingen varierar, fem företag har en inpendling av arbetare utanför kommungränsen med över 25 procent eller mer. Däremot är inpendlingen låg för de tre viktigaste företagen. Det sjunde företaget har en hög andel högskoleutbildade, medan övriga företag har låga andelar. Medelåldern varierar, fem företag har en medelålder på 44 år och lägre, och fem företag på 46 år och högre.

Sammanfattningsvis är Filipstad en sårbar kommun i Värmland, trots att det finns en jämställd könsfördelningen inom flera branschgrupper och företag. Kommunen ligger lågt när det gäller samtliga stressfaktorer i modellen, vilket intensifierar sårbarheten. Det som ställer kommunen i en särskilt sårbar situation är kombinationen av den höga arbetslösheten och att det finns ett beroende mot en enskild bransch och enskilda företag. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna bransch med tillhörande företag riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas. Kommunen kan minska sin sårbarhet genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av livsmedels- och dryckes och tobaksindustrin, samt utveckla näringslivet genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 14: Sårbarhet i Hagfors

Hagfors är till ytan Värmlands andra största kommun och befolkningsmässigt den nionde största, men är också känt för sitt rika utbud på utesports aktiviteter. År 1968 fanns det 19 860 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 41,6 procent till 2019 (11 606 invånare). Hagfors har en dagbefolkning på 4 828 invånare, varav 46 procent är kvinnor och 54 procent män, samt 12 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

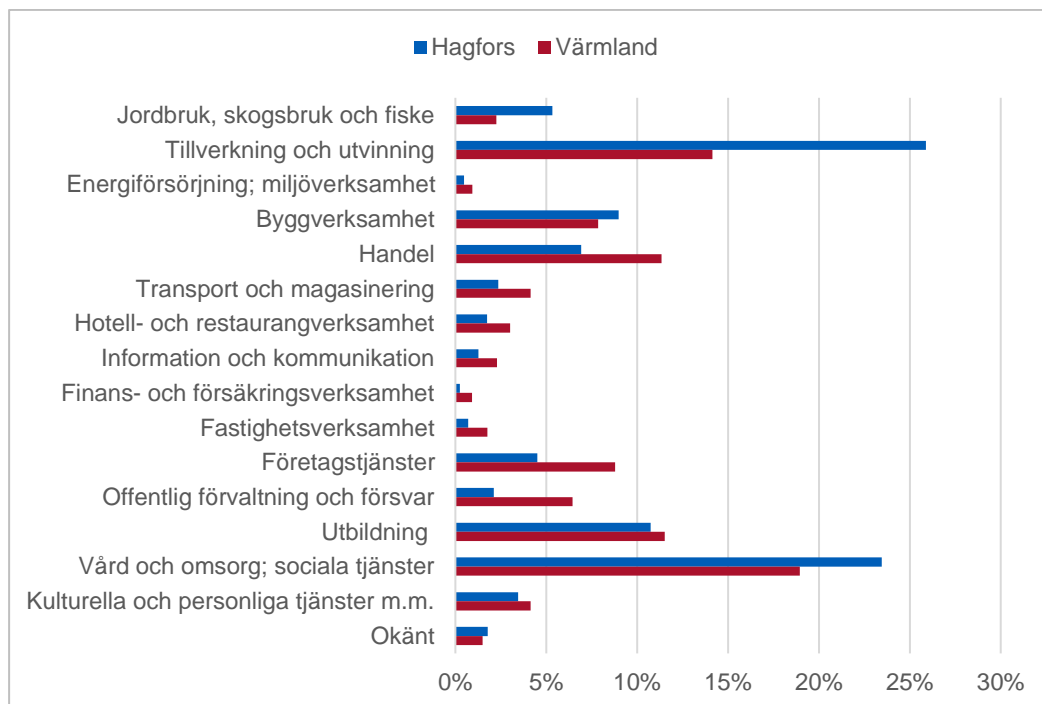
Hagfors har en andel av 77,6 procent sysselsatta, vilket är i paritet med länsnittets 77,9 procent, dock en bit lägre än riksgenomsnittets 79,3 procent. Andelen arbetslösa ligger på 6,8 procent i paritet med läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade i Hagfors ligger på 19,6 procent, en bra bit under både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 36,4 procent, vilket är en bit under länsnittets 38,6 procent, dock en bra bit över riksgenomsnittets 33,4 procent. Slutligen kan vi notera att Hagfors har en branschbredd på 0,16.

Hagfors har något lägre värden inom flera stressfaktorer, vilket bidrar till att göra kommunen sårbar. Utpendlingen av förvärvsarbetare i Hagfors ligger på 20 procent, här är det viktigt att ha i åtanke kommunens långa avstånd till bland annat Karlstads lokala arbetsmarknadsregion. Fördelat inom Värmland pendlar det totalt 874 förvärvsarbetare från Hagfors, varav 256 till Munkfors, följt av 238 till Karlstad, samt 200 till Torsby.

Inom det lokala företagandet har Hagfors låga värden inom samtliga tre stressfaktorer. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Hagfors ett värde av 30,0, en bra bit under både läns- (33,9) och riksgenomsnittet (37,7). Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 8,3 vilket är marginellt lägre än länets 8,7, men en avsevärt lägre än rikets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Hagfors på plats nummer 197, och inom sin specifika kommungrupp på plats 17 av 40 kommuner.

Kommunens förvärvsarbetare har en hög koncentration förvärvsarbetare inom tillverkning och utvinning (se figur 17).

Figur 17 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Hagfors och Värmland, 2019

Källa: SCB

Tillverkning och utvinning står för 26 procent av kommunens förvärvsarbetare, nästan dubbelt så mycket jämfört med länets 14 procent. Detta indikerar att det kan finnas beroende av en enskild

bransch, vilket är en sårbarhet. I övrigt är skillnaderna mellan kommunen och länet marginella. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 37 nedan.

Tabell 37 – de fem viktigaste branschgrupperna i Hagfors, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskole-utbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Stål- o metallverk	38,7	28,9	864	3	14	6	19	46	Smeder och verktygsmakare m.fl.
Byggindustri	14,6	14,0	419	97	9	7	7	45	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Företagsservice-firmor	7,7	7,8	232	99	38	19	41	49	Kontorsassistenter och sekreterare
Parti- o detaljhandel	6,9	8,9	265	83	52	13	13	42	Butikspersonal
Maskinindustri	4,0	3,2	95	2	8	2	9	53	Smeder och verktygsmakare m.fl.

Källa: SCB

Tabellen bekräftar att det finns ett beroende, specifikt mot stål- o metallverk som står för 38,7 procent av det privata näringslivets lönesumma, och 28,9 procent av privata näringslivets förvärvsarbetare. Branschgruppen är dessutom utspridd inom endast tre arbetsställen vilket indikerar att det också finns ett beroende mot enskilda företag. En branschgrupp har en jämställd könsfördelning (parti – o detaljhandeln), medan resterande fyra branschgrupper är könssegregerade mot det manliga könet. Företagsservicefirmor har en hög andel utrikesfödda, och parti- o detaljhandeln har en andel i paritet med kommunsnittets andel. Övriga branschgrupper har låga andelar utrikesfödda. Företagsservicefirmor har en andel av 41 procent högskoleutbildade, högre än både läns- och riksgenomsnittet vilket gör den konkurrensstark. Övriga branschgrupper har låga andelar högskoleutbildade. Medianåldern är hög, fyra av fem branschgrupper har en medianålder på 45 år och högre vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Hagfors är följande:

Tabell 38 – de 10 viktigaste företagen i Hagfors, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
829	35,9	26,8	87	45	14	20	Tillverkning	Österrike
94	3,9	3,0	96	51	9	10	Tillverkning	Finland
93	3,3	3,0	58	41	<5	5	Byggverksamhet	Sverige
73	2,2	2,4	81	38	51	12	Tillverkning	Sverige
49	1,9	1,6	71	45	14	6	Byggverksamhet	Sverige
55	1,7	1,8	42	35	65	36	Vård och omsorg	Sverige
23	1,4	0,7	87	43	<5	26	Tillverkning	Norge
23	1,1	0,7	96	48	<5	39	Datakonsultverksamhet	Österrike
31	1,1	1,0	97	38	58	29	Vård och omsorg	Sverige
31	1,1	1,0	100	32	<5	0	Byggverksamhet	Sverige
1 301	53,4	42,0						

Källa: SCB

Tabellen bekräftar bilden av ett starkt beroende till enskilda företag. Totalt krävs det sju företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, ett beroende som dessutom har ökat under en överskådlig period (10 företag år 2015). Fem branscher finns representerade i tabellen, fyra inom tillverkning och fyra företag är utländskt ägda. Inpendlingen av arbetare utanför kommungränsen varierar. Sju av 10 företag har färre än 20 procent arbetspendlare från andra kommuner, en del i förklaringen finns i att Hagfors har långa avstånd från bland annat Karlstads lokala arbetsmarknadsregion. Två företag har en jämställd könsfördelning, medan sex företag är könssegregerade mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Fyra företag har höga andelar högskoleutbildade, samtliga högre än kommunsnittet, medan resterande företag har låga andelar. Medelåldern varierar, sex företag har en medelålder på 41 år och lägre, medan resterande 45 år och högre.

Sammanfattningsvis är Hagfors en sårbar kommun i Värmland, även om sårbarheten minskas i och med en sysselsättning och arbetslöshet som är i nivå med länets. Kommunen ligger lågt när det gäller flera stressfaktorer som bidrar till sårbarhet, bland annat låg utbildningsnivå och låga värden inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. En enskild faktor som ställer kommunen i en särskilt sårbar situation är det höga beroendet av en enskild bransch och ett enskilt företag. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna bransch riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda att drabbas. Kommunen kan minska sin sårbarhet genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av stål- och metallverksindustrin, samt utveckla näringslivet genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 15: Sårbarhet i Arvika

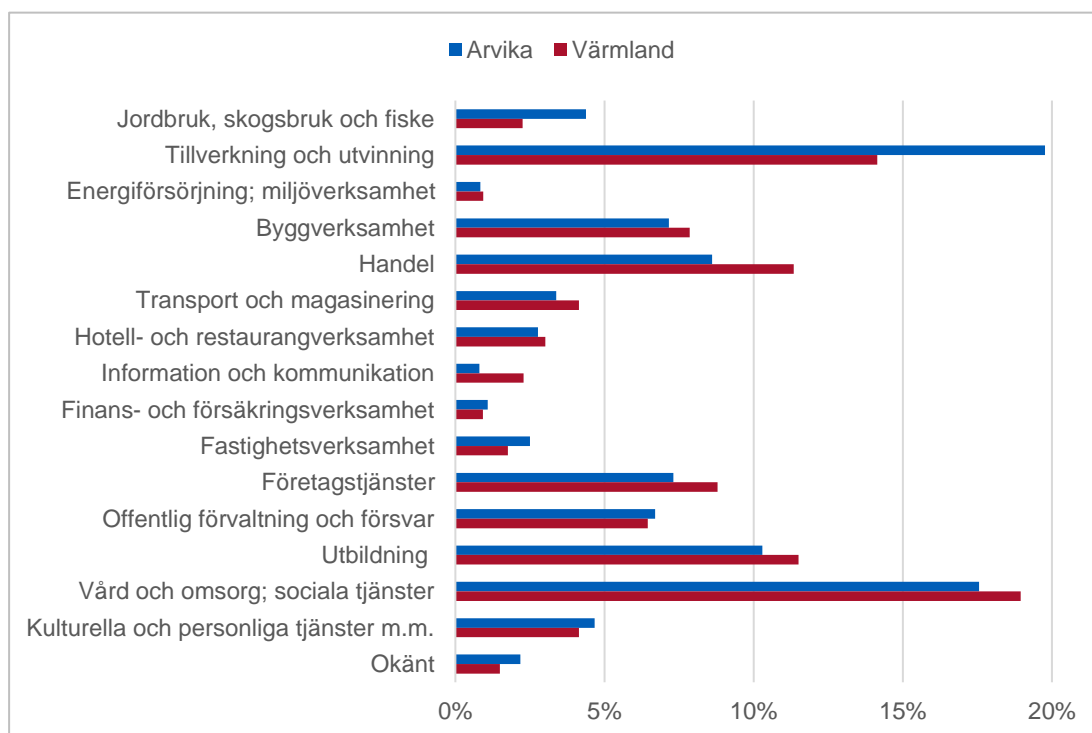
Förutom att vara Värmlands befolkningsmässigt andra största kommun ligger även Sveriges innersta hamn i Arvika, och dessutom delar kommunen gräns till Norge och sju andra värmländska kommuner. År 1968 fanns det 27 580 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning med 5,6 procent till 2019 (26 045 invånare). Arvika har en dagbefolkning på 11 315 invånare, varav 48 procent är kvinnor och 52 procent män, samt 12 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

Arvika har en andel av 78,6 procent sysselsätta, en bit över länsnittets 77,9 procent. Detta är dock en underskattning eftersom arbetspendlare till Norge faller bort från sysselsättningsstatistiken, och är sannolikt mer i paritet med riksgenomsnittet (79,3). Detta antagande förstärks när man tittar på andelen arbetslösa som är låg och ligger på 4,9 procent, en bra bit under både läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger på 27,9 procent, lägre än både läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 39,7 procent, marginellt högre än länets 38,2 procent, och en bra bit högre än riksgenomsnittets 33,4 procent. Branschbredden är länets näst högsta och ligger på 0,28.

Inledningsvis ser Arvika ut att ha en relativt låg sårbarhet. Arvika har en utpendling på totalt 20 procent (exkluderat arbetspendlare till Norge), vilket inkluderar 2 051 arbetspendlare inom Värmland. Som mest arbetspendlar 954 arbetare till Eda, vilket har sin förklaring att Arvika och Eda tillsammans utgör en egen lokalarbetsmarknadsregion. Arbetspendlingen inkluderar bland annat 704 arbetare till Karlstad.

Arvika har varierande värden inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har Arvika ett värde av 29,9, lägre än både läns- (33,8) och riksgenomsnittets (37,7). En trolig förklaring kan ligga i att Arvika är hemkommun för länets tredje största privata arbetsgivare (se tabell 9), vilket bidrar till att dra ner värdet. Värdet för nyföretagsamma per 1 000 invånare ligger på 8,2, något under länets 8,7, dock en bra bit under rikets 10,5. Inom det lokala företagsklimatet hamnar Arvika på plats nummer 181, och inom sin specifika kommungrupp på plats 15 av 40 kommuner. Förvärvsarbetarna i Arvika är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 18 nedan.

Figur 18 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Arvika och Värmland, 2019

Källa: SCB

Bortsett från att tillverkning och utvinning sticker är 6 procentenheter högre i Arvika jämför med Värmland är skillnaden i övrigt liten. Det finns därför inte ett beroende av en enskild bransch vilket är positivt om en branschspecifik kris skulle inträffa. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 39 nedan.

Tabell 39 – de fem viktigaste branschgrupperna i Arvika, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Maskinindustri	25,3	17,9	1 287	18	15	7	22	46	Montörer
Företagsservice-firmor	10,7	11,8	846	256	35	13	34	42	Tidningsdistributörer, vaktmästare och övriga servicearbetare
Byggindustri	10,5	10,8	774	219	5	9	10	44	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Parti- o detaljhandel	8,6	10,3	744	181	58	10	19	42	Butikspersonal
Stål- o metallverk	5,2	4,0	289	3	10	14	13	47	Process- och maskinoperatörer, vid stål- och metallverk

Källa: SCB

Den viktigaste branschgruppen är maskinindustrin innehållande 25,3 procent av det privata näringslivets lönesumma, samt 17,9 procent av det privata näringslivets förvärvsarbetare. Antalet arbetsställen är fördelade inom endast 18 arbetsställen vilket bekräftar det vi redan vet att det finns minst ett stort företag. Detta kan indikera att det finns dels ett beroende på branschgruppsnivå inom det privata näringslivet. De övriga branschgrupperna, i synnerhet den andra, tredje och fjärde är relativt jämnt stora och utspridda mellan 181 – 256 arbetsställen vilket är positivt. Parti- o detaljhandeln har en jämställd könsfördelning, medan övriga branschgrupper är könssegregerade mot det manliga könet. Bortsett från den första branschgruppen är andelen utrikesfödda relativt jämn representerad vilket är positivt. Andelen högskoleutbildade inom företagsservicefirmor ligger på 34 procent, något högre än länssnittet, medan övriga branschgrupper har låga andelar. Tre branschgrupper har en medianålder på 44 år eller lägre, medan två branschgrupper har en medianålder 46 och 47 år, vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

De 10 viktigaste företagen i Arvika är följande:

Tabell 40 – de 10 viktigaste företagen i Arvika, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskoleutbildade	Bransch	Ägarskap
825	16,1	11,1	87	45	13	16	Tillverkning	Sverige
203	4,1	2,7	78	46	25	40	Tillverkning	Tyskland
194	3,3	2,6	91	46	11	14	Tillverkning	USA
139	2,3	1,9	76	45	20	37	Insamling av icke-farligt avfall	Sverige
156	2,2	2,1	90	47	53	17	Fastighetsverksamhet	Sverige
113	1,9	1,5	86	43	39	17	Tillverkning	Norge
113	1,8	1,5	88	45	17	28	Tillverkning	Sverige
109	1,7	1,5	89	41	16	14	Tillverkning	Sverige
94	1,7	1,3	86	42	7	12	Tillverkning	Sverige
88	1,6	1,2	81	45	65	49	Tillverkning	USA
2 034	37	27						

Källa: SCB

Totalt krävs det 25 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket är en hög siffra med tanke på att den inkluderar länets tredje största privata arbetsgivare. Siffran har varit oförändrad under en överskådlig tid. Tre branscher finns representerade, och sju av 10 inom tillverkning, samt fyra är utländskt ägda. Även om förvärvsarbetarna i kommunen är relativt jämnt utspridda, blir det tydligt i tabellen att toppskiktet domineras av tillverkningsbranschen, vilket dels gör kommunen beroende och sårbar för en branschspecifik kris. Inpendlingen av arbetare utanför kommungränsen varierar. Endast två företag har en inpendling på över 20 procent, dock är detta troligtvis en underskattning då inpendlare från Norge inte räknas med. Ett företag har en jämställd könsfördelning, medan åtta företag är könssegregerade mot det manliga könet, och en mot det kvinnliga. Tre företag har en andel högskoleutbildade som är högre än länsnittets, medan övriga företag har låga andelar. Medelåldern är generellt hög, sju av 10 företag har en medelålder på 45 år eller högre, vilket indikerar att stora andelar av de anställda närmar sig pensionsåldern.

Sammanfattningsvis är Arvika en något sårbar kommun i Värmland, även om sårbarheten minskas i och med goda värden inom flera socioekonomiska stressfaktorer (sysselsättning, arbetslöshet, och hög branschbredd). Utbildningsnivån är något lägre än länets, och värdena varierar kraftigt inom det lokala företagandets tre stressfaktorer. Det som framför allt ställer kommunen i en något sårbar situation är ett beroende av en specifik branschgrupp (maskinindustrin) inom det privata näringslivet, och att flera av kommunens viktigaste företag faller under denna branschgrupp. Skulle kommunen drabbas av en kris kopplat till denna branschgrupp riskerar stora andelar av kommunens lönesumma och anställda drabbas. Kommunen kan minska sin sårbarhet genom att rikta insatser som gör den mindre beroende av maskinindustrin, samt utveckla näringslivet genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

Bilaga 16: Sårbarhet i Säffle

Förutom att vara Värmlands sydligaste kommun är Säffle unikt i de avseende att det är Sveriges yngsta stad. År 1968 fanns det 20 155 invånare i kommunen, vilket innebär en befolkningsminskning på 23,3 procent till 2019 (15 455 invånare). Säffle har en dagbefolkning på 6 315 invånare, varav 48 procent är kvinnor och 52 procent män, samt 10 procent utrikesfödda. Samtliga siffror, figurer och tabeller nedan utgår från år 2019.

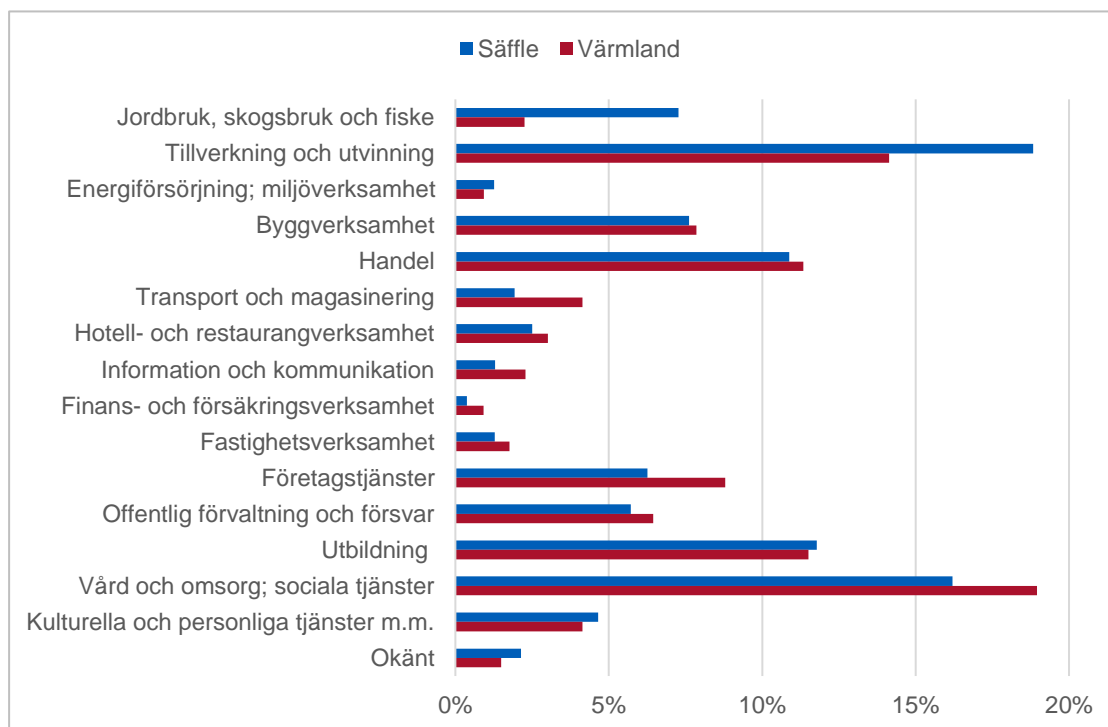
Säffle har en andel av 75,7 procent sysselsatta, vilket är en bra bit under både läns- (77,9 % och riksgenomsnittet (79,3 %)). Andelen arbetslösa ligger på 10,8 procent, avsevärt högre än läns- (6,7 %) och riksgenomsnittet (6,9 %). Andelen högskoleutbildade ligger 24,0 procent, även det lägre än läns- (32,0 %) och riksgenomsnittet (39,2 %). Andelen anställda inom offentlig sektor ligger på 36,1 procent, något lägre än länssnittets 38,6 procent, och en bit över riksgenomsnittets 33,4 procent. Säffle har en branschbredd på 0,20, det femte högsta i Värmland.

Säffle kommun har låga värden inom flera stressfaktorer, vilket bidrar till att göra kommunen sårbar. Däremot finns det andra aspekter som bidrar till att minska kommunens sårbarhet. Totalt arbetspendlar 29 procent av kommunens förvärvsarbetare till en annan kommun. Säffle drar fördel av sin geografiska placering med totalt 736 pendlare till Västra Götalands län, varav 543 av dessa till Åmål. Inom Värmland pendlar det totalt 915 arbetare, flest till Karlstad (595 invånare).

Inom det lokala företagandets stressfaktorer har Säffle generellt goda värden. Bland antalet privata arbetsställen per 1 000 invånare har kommunen ett värde av 30,6, en bit under länets 33,9, och avsevärt lägre än riksgenomsnittets 37,7. Antalet nyföretagsamma per 1 000 invånare är högt och ligger på 11,0, en bra bit över länets 8,7, och något över och rikets 10,5. Slutligen, inom det lokala företagsklimatet hamnar Säffle på plats nummer 46, och inom sin specifika kommungrupp på plats fyra av 35 kommuner. Detta tyder på att företagarna anser att förutsättningarna för att bedriva företag är mycket goda i Säffle.

Förvärvsarbetarna i Säffle är utspridda mellan de olika branscherna som framgår i figur 19 nedan.

Figur 19 - andelen sysselsatta per bransch (dagbefolkning) i Säffle och Värmland, 2019

Källa: SCB

Tillverkning och utvinning i Säffle står för 19 procent av kommunens förvärvsarbetare och är den största branschen. Bortsett från tillverkning och utvinning, samt jordbruk, skogsbruk och fiske som är

fem procentenheter högre i Säffle jämfört med Värmland är skillnaden i övrigt liten. Det finns därför inte ett beroende av en enskild bransch, vilket är positivt om en branschspecifik kris skulle inträffa. De fem viktigaste branschgrupperna inom det privata näringslivet visas i tabell 41 nedan.

Tabell 41 – de fem viktigaste branschgrupperna i Säffle, 2019

Bransch-grupp	Andel lönesumma	Andel anställda	Antal sysselsatta	Antal arbetsställen	Andel kvinnor	Andel utrikesfödda	Högskoleutbildade	Median-ålder	Vanligaste yrket
Parti- o detaljhandel	15,1	13,6	549	109	51	9	20	44	Butikspersonal
Byggindustri	10,8	10,8	438	159	7	7	11	41	Snickare, murare och anläggningsarbetare
Pappers- o pappersvaruindustri	8,2	5,4	219	2	23	4	14	50	Processoperatörer, trä- och pappersindustri
Företagsservice-firmor	7,7	9,1	369	142	38	13	36	47	Tidningsdistributörer, vaktmästare och övriga servicearbetare
Annan trävaruindustri; ej möbler	6,7	5,1	206	6	8	10	8	42	Snickare, murare och anläggningsarbetare

Källa: SCB

Den viktigaste branschgruppen är parti- o detaljhandeln innehållande 15,1 procent av privata näringslivets lönesumma, samt 13,6 procent av privata näringslivets förvärvsarbetare. Antalet arbetsställen inom parti- o detaljhandeln är utspridd mellan 109 arbetsställen vilket är positivt och bekräftar att det inte finns ett beroende, vare sig mot en enskild bransch eller enskilda företag. Könsfördelningen är jämn inom den viktigaste branschgruppen: parti- o detaljhandeln, men är könssegregerad mot det manliga könet inom resterande branschgrupper. Andelen utrikesfödda förekommer i förhållandevis jämn nivå inom merparten av branschgrupperna med undantag för pappers- o pappersvaruindustrin. Företagsservicefirmor har en hög andel högskoleutbildade, en bra bit över länssnittet. Övriga branschgrupper har en låg andel högskoleutbildade. Tre av fem branschgrupper har en medianålder på under 45 år, medan två branschgrupper har en medianålder på 50 och 47 år.

De 10 viktigaste företagen i Säffle är följande:

Tabell 42 – de 10 viktigaste företagen i Säffle, 2019

Antal anställda	Andel lönesumma	Andel anställda	Andel lokalt anställda	Medelvärde-ålder	Andel Kvinnor	Högskole-utbildade	Bransch	Ägarskap
194	7,1	4,6	80	46	25	15	Tillverkning	Kina
171	5,5	4,0	62	41	9	9	Tillverkning	Norge
127	4,1	3,0	76	47	22	21	Tillverkning	Sverige
68	2,9	1,6	56	50	29	54	Tillverkning	Storbritannien
40	2,5	0,9	55	50	33	63	Handel	Storbritannien
70	1,9	1,7	56	45	<5	9	Tillverkning	Sverige
69	1,7	1,6	90	48	65	38	Intresseorganisation	Sverige
78	1,5	1,8	87	46	94	17	Vård och omsorg	Sverige
44	1,5	1,0	39	38	32	18	Tillverkning	Sverige
42	1,4	1,0	76	54	<5	<5	Handel	Sverige
903	30,1	21,3						

Källa: SCB

Totalt krävs det 30 företag tills 50 procent av lönesumman är nådd inom det privata näringslivet, vilket tyder på att näringslivet i kommunen inte är beroende av enskilda företag och därför inte skulle drabbas hårt vid en eventuell nedläggning av någon av de 10 företagen. Siffran har varit oförändrad under en överskådlig tid. Fem branscher finns representerade, sex företag inom tillverkning och fyra är utländskt ägda. Inpendlingen av arbetare utanför kommungränsen är generellt hög, vilket minskar sårbarheten. Åtta av 10 företag har en inpendling på 20 procent eller mer (som högst 61 procent). Samtliga företag är könssegregerade, åtta mot det manliga könet, och två mot det kvinnliga. Andelen högskoleutbildade är hög inom tre företag som har en andel över länsnittet medan övriga företag har låga andelar. Medelåldern bland företagen är hög, åtta av 10 företag har en medelålder på 45 år eller högre, vilket indikerar att stora andelar av företagens anställda närmar sig pensionsåldern.

Sammanfattningsvis är Säffle en något sårbar kommun i Värmland, framför allt på grund av låga värden inom flera socioekonomiska stressfaktorer (sysselsättning, arbetslöshet, och utbildning), samt en hög medelålder bland sina viktigaste företag. Däremot presterar kommunen stabilt inom det lokala företagandets tre stressfaktorer, och kommunen drar även fördelar av sitt geografiska läge med en hög in- och utpendling, både internt inom Värmland och Västra Götalands län. Det som framför allt gör att kommunen inte har en hög sårbarhet är att det inte finns ett beroende mot en enskild bransch eller enskilda företag, vilket bidrar till en ökad motståndskraft vid en eventuell kris. Kommunen kan minska sårbarheten genom att få fler unga att studera vidare efter gymnasiet. Branscherna och företagen kan öka sin konkurrenskraft genom att attrahera fler kvinnor, utrikesfödda och högskoleutbildade.

